Nädalavahetus
Äripäev

Reede, 6. märts 2015 | nr 44 (5171) | 3 eurot

Suur **SUVISTE LENDUDE müük** kuni 11. märtsini alates **49€**

Mallorca Sardiinia **Dubrovnik** Rhodos **Küpros** Amsterdam **Ateena** Bakuu **Barcelona** Bari **Berliin** Budapest **Bukarest** Burgas
Düsseldorf Vilnius **Bukarest** Burgas **Düsseldorf** Frankfurt **Hamburg** London **Malta** Milano **München** Nizza **Palma** Pariis
Pisa Prague **Rijeka** Rooma **Tel Aviv** Thbilisi **Thessaloniki** Viin **Zürich** Brüssel **Moskva** Kopenhaagen **Aalborg** Billund **Kiiev**

Piletid kehtivad 1. maist 24. oktoobrini, üks suund baasklassis.
Pakkumine on piiratud ning ei kehti kõigile lendudele ja kõigile päevadele.
Tehingutasu pole hinna sees. Kehtivad eritingimused.

airBaltic.com

ÄRIPÄEV 6. märts 2015
reklaamitoimetaja Marina Altmaa, tel 667 0161, e-post marina.altmaa@aripaev.ee

LEXUS RX AMAZING IN MOTION

KOLM PÕHJUST OTSUSTAMISEKS

- RX 450h SPORTS EXECUTIVE 2015 ERIMUDEL
- Hinnavõit 11 300 €
- Auto kätte 2 nädalaga
- Piiratud arv erimudeleid

LEXUS **RX**
eelistatuim hübriidmudel Eestis

LEXUS

Hinnasoodustus kehtib RX 450h Sports Executive 2015 varustusega mudeli soovituslikust jaemüügihinnast lähtuvalt. Kuna edasimüüjad on vabad rakendama nimetatud mudelile erinevaid jaemüügihindu, võib tegelik hinnasoodustus erineda eeltoodust. Täpsemate kampaaniatingimuste osas informatsiooni saamiseks palume kontakteeruda Lexuse edasimüüjaga. Lexus RX 450h kombineeritud kütusekulu on 6,3 l / 100 km. Kombineeritud CO_2 emissioon on 145 g/km.

REGISTREERUGE PROOVISÕIDULE TEL +372 619 0010
LEXUS TALLINN, PETERBURI TEE 1, 11415 TALLINN, INFO@UNELMAUTO.EE

LEXUS.EE Lexus Eesti

UUDISED

Euroopa Kohus toetas Statoili Tallinna vastu

Euroopa Kohus leidis, et Tallinnal polnud õigust Statoili aktsiisikaupadelt müügimaksu võtta. ▶3

Pisifirmad pääsevad jaeketti eriliste nippide abil

Toode peaks olema natuke kiiksuga ja eriline, et suur jaekett seda müüa tahaks. ▶10–11

Tahvlitele ja nuhvlitele lisaks autotootmine

Riist- ja tarkvaratootmisele lisaks kavatseb Apple kuulujuttude järgi hakata autosid ehitama. ▶16–17

PUHKEPÄEV

Elamusi romantikast komöödiani

Naistepäeval, 8. märtsil ja selle eel toimub üle Eesti arvukalt kontserte ja temaatilisi teatrietendusi. ▶21

KOLUMN

„Karistamine ei meeldi enamikule inimestele. Nõustamine on märksa meeldivam.

OÜ Muuseumijurist tegevjuht Meelis Liivlaid teeb ettepaneku osa sanktsiooniõiguslikke asutusi muuta nõustamisasutusteks. ▶14

TUGIOSTUPROGRAMM

Suur rahatrükk läheb lahti

Euroopa Keskpanga rahatrükk ehk massilised tugiostud võlakirjaturul euroalal deflatsiooni tõrjumiseks ja majanduse ergutamiseks lähevad lahti sel esmaspäeval, teatas eile Euroopa Keskpanga juht **Mario Draghi**. ▶8–9

Nädalavahetus
Äripäev

Reede, 6. märts 2015
nr 44 (5171) **3 eurot**

↓	EUR/USD	1,1069	↑	USD/EUR	0,9034	↓	EUR/SEK	9,2154	↓	EUR/RUB	67,5935	↓	NordPool	31,50	↑	Euribor	0,110%

▶ II pensionisambaga liitunuid tabab pensioniikka jõudes halb üllatus, sest nad ei saa pensionifondi kogutud raha täies ulatuses välja võtta, vaid peavad seda hakkama jagama kindlustusseltsiga. ▶2, 4–7

LUUBI ALL

Pensionilõks

FOTO: TAAVI ARUS / DELFI / EESTI AJALEHED

ÄRIPÄEV 6. märts 2015
toimetaja Kertu Ruus tel 6670251, e-post kertu.ruus@aripaev.ee

NÄDALA TEGIJA

Taavi Rõivas moodustab valitsuse

Kui Taavi Rõivas vähem kui aasta aega tagasi Eesti peaministriks sai, tekitas valik umbusku. Paljud oleksid eelistanud soliidsemas eas poliitikut, nagu Kallas või Ansip. Nüüd võib öelda, et Rõivas suutis valitsusjuhina oma rolli sujuvalt sisse elada ja ülesannete kõrgusele tõusta. Valimistel viis ta Reformierakonna taas võidule ning asub nüüd koalitsiooni moodustama. Jutte Reformierakonna "tegelikust juhist" räägitakse ikka, aga Rõivast alahinnata enam ei saa.
Äripäev soovib Rõivasele valitsuse moodustamisel julgust, ausust ja põhimõttekindlust.

RÕÕMUSTAB

Riigikokku tekkis konkurents. Äripäevale meeldib konkurents väga, nii ettevõtluses kui ka poliitikas. Meie esinduskogus on nüüd nelja partei asemel kuus ja see toob Toompeale värsket õhku. Loodetavasti sünnib Eestis ka uus toimiv parempoolne koalitsioon.

Rahvas käis valimas. 64,2% suurune valimisaktiivsus on auväärne tulemus. Seejuures osales e-hääletamisel 176 491 valijat ehk ligi viiendik kõikidest hääletajatest. E-valimised on tulnud, et jääda. Tõrvatilgaks on vähene valimisaktiivsus välismaal elavate Eesti kodanike seas. Ju siis on side nõrk.

Eesti *start-up*'id tungivad jõuliselt pildile. Sellesse nädalasse mahtus uudis Bondorast, mis sai üleilmseks laienemiseks 4,7 miljonit eurot. Samuti tegi kokkuvõtteid Eesti Äriinglite Assotsiatsioon, mis andis mullu 65 firmale kokku 4,8 miljonit eurot. *Start-up*'ide universumis on Eesti oma suurusest suurem.

KURVASTAB

Eesti mälestab Boris Nemtsovi. Moskva kesklinnas tapeti Venemaa opositsioonijuht Boris Nemtsov, üks väheseid, kellele võisid oma lootusi panna Venemaa demokraadid. Särav ja karismaatiline poliitik ei reetnud oma ideaale ka siis, kui Putin Venemaad aina enam diktatuuri poole tüüris.

Jõuvõtted maksuametis. Kui ettevõtjate pahameel maksuameti parklaluure üle taevasse tõusis, pani maksuameti peadirektor Marek Helm rahandusministri lauale lahkumisavalduse. See oli ultimaatum, mille tulemusel sai Helm valitsuselt selge toetuse. Eks Helmil ole õigus ka: mis te kõik teda kiusate, tema täidab vaid teiste välja mõeldud seadusi! Siiski oleks parem saada läbi jõuvõteteta.

Eesti natsid. Oli neid, kes nimetasid EKREt juba enne valimisi otsesõnu natsimeelseks. Ei tulnud kaua oodata, kui ekrekas Jaak Madison seda veenvalt tõestas. Kahjuks oli sel niigi jubedal lool veel kaks arengut: esiteks täitus vihast kohalik arvamusruum, teiseks ei jätnud oma lemmikkaarti – "Eestis elavad fašistid!" – kasutamata Venemaa propagandistid.

ILLUSTRATSIOON: ANTI VEERMAA

JUHTKIRI

Miks me arvame, et pensionär on loll?

Kui pensioniikka jõudnud tööinimene hakkab uurima, kuidas jõuab temani teise sambasse kogutud raha, tabab teda tõenäoliselt šokk. Talle jõuab äkitselt kohale, et pensioniraha sissemaksmine käis küll libedalt, aga väljavõtmine on kallis ja keeruline.

Äripäeva meelest peaks pensioni kättesaamiseks teisest sambast looma raha omaniku jaoks rohkem alternatiive. Õpime usaldama inimest, kes soovib oma raha kasutada ja kasvatada.

Praegune süsteem näeb välja nii, et kui pensionär saabub kogutud raha välja võtma, juhatatakse ta ühe juurde kolmest kindlustusseltsist – Compensa, Ergo või SEB – ning kästakse sõlmida kindlustusleping. Inimene saab valida vaid seda, kas ta tahab sõlmida eraldi tasulise garantiilepingu, mis lubab tema surma korral teatud aja jooksul pärijatel väljamakseid saada.

Kui ta seda ei taha, läheb tema raha seltsile käsutada, ta hakkab saama igakuiseid väljamakseid – mõnekümneeuroseid, seltsi välja arvutatud vaid vähestele arusaadavate valemite põhjal – ja ongi lookesel lõpp.

Seltsid kurdavad, ministeerium analüüsib. Selle taustal kurdavad kindlustusseltsid liigsete riskide üle ja keelduvad halvimal juhul segadusse sattunud pensionärile selgitusi andmast. Ja rahandusministeerium "kaardistab olukorda" juba mitmendat aastat.

Asi päädib sellega, et paljudelt värsketelt pensionäridelt pressitakse välja loobumisvõit. Nii kirjeldab tänases Äripäevas 63aastane ettevõtte juht Jüri, et loobus maksete nõudmisest – segane värk, las jääb siis juba lastele.

See ei ole normaalne olukord. Kogu praegune süsteem on üles ehitatud lollile pensionärile, kellel ei tohi lubada oma finantstulevi-

> **Pensioni kättesaamiseks teisest sambast peaks olema rohkem võimalusi.**

ku eest vastutada – raiskab veel kõik ära! Paneme parem ta raha luku taha ja jagame näpuotsaga nii palju, kui vajalikuks peame.

Äripäev teeb hakatuseks ühe ettepaneku, kuidas olukorda muuta. Ärme saada pensionile minejat automaatselt kindlustusseltsi ukse taha. Lubame tal jätkata investeerimist aktsiafondidesse ning võtta pensionilisa sel viisil teenitud tootlusest.

Raha võiks end juurde teenida. See annaks võimaluse panna edasi teenima raha, mis praegu läheb kindlustusseltsi käsutusse ja mille "areng" seal peatub (hea, kui summa samaks jääb, raha väärtus langeb nagunii). Nii on sellest rahast kasu nii pensionärist investoril kui ka turgudel ja majandusel laiemalt.

Võimalusi pensionisäästude likviidsemaks muutmiseks on teisigi. Üks idee oleks anda igale pensionärile personaalne krediidireiting ning selle põhjal öelda, millistel tingimustel ta võib raha kätte saada. Või arutame ettepanekut lubada oma teisest sambast laenu võtta.

Vastuargument pensionisäästude vabapidamisele on tõsiasi, et pensionisüsteemi mõte on tagada inimesele elu lõpuni sissetulek. Kui väljamakseid ei tehta osadena, võtaks pensionär raha välja ja jääks lõpuks ikka riigi ülalpidamisele. Kui lubada kogutud rahaga liiga palju riskida, siis võib sellest ilma jääda ja tulemus on jälle sama.

On normaalne, et pensioni väljamaksed tehakse osadena ja kindlal kokkuleppel. Kuid inimesele peab jääma rohkem valikuvõimalusi, mida OMA rahaga teha. See suurendab pensionäri vastutusvõimet, mitte ei vähenda seda.

Loe Äripäevast
Kaanelugu "Pensionirahaga vastu näppe" tänases lehes lk 4–7

SemuEhitus
ANNO 1993
• Ehitustööde peatöövõtt
• Projekteerimis – ehitustöövõtt
• Ehitustööde teostamine
• Eritööde teostamine / vesi, kanal, küte, elekter
semu@semuehitus.ee
www.semuehitus.ee
ISO 9001 ISO 14001 BUREAU VERITAS Certification

wasp project
Valmisfirmade müük, äri- ja mittetulundusühingute asutamine
Firma kätte 24H jooksul! Suur nimevalik!
www.wasp.ee info@wasp.ee
tel 677 0155 mob 51 12 061

TESTITULT VASTUPIDAV MÖÖBEL KONTORISSE VÕI KOJU!
Kasutatud kontorimööbli müük
E-N 10 - 17 R 10-18
Tähetorni 21j, Tallinn
Tel 552 6608
www.Apuneks.ee

Edgar Kolts:
Ei saa nii, et täna viin ühe karaski ja homme ei vii.

Taarapõllu talu omanik selgitab, et ka väiketootjal peab kindel töörütm olema.
LOE LÄHEMALT LK 10–11

6. märts 2015 **ÄRIPÄEV**
toimetaja Ülo Toomsalu, tel 667 0111, e-post toimetajad@aripaev.ee

Statoil seljatas Tallinna. Suur nõue

ELIISA MATSALU
eliisa.matsalu@aripaev.ee

Statoil ei oleks pidanud aktsiisikaupadelt Tallinnale müügimaksu maksma, leidis Euroopa Kohus eelotsuses.

Otsus tähendab, et kõik kütusemüüjad peaksid saama kütuselt tasutud müügimaksu tagasi, ütles advokaadibüroo Glikman Alvin & Partnerid maksuvaldkonna juht Priit Raudsepp, kuid esialgu jätkab Tallinn vaidlust.

Raepressi andmetel oli vaidlusalune müügimaksu summa 1,6 miljonit eurot, kuid Äripäevale teadaolevalt võib see olla suurem, sest lisaks Statoilile käib Tallinnaga kohut rida teisi kütusemüüjaid ja jaekauplejaid. Kokku kogus Tallinn müügimaksu üle 17 miljoni euro.

Õigusega vastuolus. "Aktsiisikaupadelt saab müügimaksu koguda vaid juhul, kui sel on erieesmärk. See tähendab, et kõikide aktsiisikaupade müügimaks oli Euroopa Liidu õigusega vastuolus. Ülejäänud kaubad polnud Euroopa Kohtu vaidluse teemaks," ütles Raudsepp.

↑ **AKTSIISIKAUPADELE ei oleks tohtinud müügimaksu määrata, kirjutas Euroopa Kohus eelotsuses.** FOTO: RAUL MEE

Esimeses astmes Tallinna halduskohtus saavutas Statoil võidu. Ettevõtlusamet otsustas otsuse vaidlustada ringkonnakohtus, mis omakorda otsustas juulis 2012 küsida maksu kohta eelotsust Euroopa Kohtult.

Linnavalitsus teatas, et Euroopa Kohtu lahend on küll oluline, aga ei anna alust müügimaksu tagastamiseks. "Leiame, et ettevõtjad on maksukulu kandnud edasi tarbijale, kes on reaalselt müügimaksu ettevõtjatele tasunud. Müügimaksu tagastamine tähendaks ettevõtjate alusetut rikastumist, mis ei ole põhjendatud. Kohtumenetlused jätkuvad," teatas linnavalitsus.

Mupo eelarve jagu raha. Äripäevale teadaolevalt on n-ö soolas mitu sarnast vaidlust. Arvestades, et näiteks 2011. aastal kogus linn 16,5 mln eurot müügimaksu, võib pealinna ähvardav nõue küündida 2 miljoni euroni, millele lisanduvad intressid. Summa võib olla võrreldav mupo või Tallinna TV aastaeelarvega.

Kommentaar
Võtsime lisamaksu enda kanda

PAAVO SIIMANN
Statoil Retail & Fuel Eesti ASi finantsdirektor

Sisuliselt üleöö kehtestatud ja sama kiirelt tühistatud maks kahjustas meie majandustegevust. Müügimaksuga maksustati toode, mille müügihinnast sisaldusid maksud kuni 50% ulatuses. Sisuliselt võtsime kogu täiendava maksukulu enda kanda. Me ei saanud seda klientidele edasi kanda – müügimaks kehtis vaid müügil eratarbijatele, samas on paljud äriklientide lepingud samuti seotud mootorikütuste jaehinnaga tanklates, mistõttu müügimaksu lisamine mootorikütuste jaehinnale ei olnud võimalik.

Lisaks Eesti halduskohtule on nüüd ka Euroopa Kohus oma seisukoha öelnud ning toetanud Tallinnas tegutsevate mootorikütuste jaemüüjate ja teiste kaupmeeste õigusi. Edasi jääme ootama Tallinna ringkonnakohtu otsust või istungit.

Helle Aan
6. märts (sünd 1955)
Raadio 7 peatoimetaja
Eesti Ajalehtede Liit õnnitleb

Tähelepanu, kevad läheneb!
Kaunid kodumaised tulbid Nurmikolt
www.nurmiko.ee
EESTIS KASVATATUD

LENNUNDUS

Paet küsis lennuühenduste kohta

Euroopa Parlamendi liige Urmas Paet esitas Euroopa Komisjonile arupärimise lennuühenduste tagamise kohta Euroopa Liidu piiririikide, sealhulgas Eestiga, kirjutas logistikauudised.ee.

Paeti sõnul on lennuühenduste olemasolu ja sagedus oluline majandusarengu ja konkurentsi elavdaja. "Mõistetavalt on ELi piiririigid selle poolest kehvemas seisus, kui ELi keskse piirkondades asuvad riigid. Eriti keerulises olukorras on väiksemad ja ELi äärtel asuvad liikmesriigid, nagu Eesti," ütles Paet.

Paet küsis Euroopa Komisjonile esitatud arupärimises, milliseid samme Euroopa Liit kavandab, et aidata hoida ja arendada lennuühendusi ka ELi väiksemate riikidega, mis on ELi äärealadel.

TULEMUS

Tööstusettevõtted kasvatavad mahtu

Jaanuaris tööstustoodang võrreldes mullusega suurenes: toodang kasvas töötlevas tööstuses ja mäetööstuses, kuid vähenes energeetikas.

Tööstusettevõtted tootsid jaanuaris 2% rohkem toodangut kui eelmise aasta jaanuaris, teatas statistikaamet.

Jaanuaris toodeti töötlevas tööstuses 2% rohkem toodangut kui eelmise aasta samal kuul. Toodangu mahu suurenemist põhjustas eelkõige elektroonika- ja puittoodete tootmise kasv. Suurema osatähtsusega tööstusharudest suurenes toodang jaanuaris veel metalltoodete, elektriseadmete ja mööbli tootmises.

ÄRIPÄEV 6. märts 2015
toimetaja Aivar Hundimägi, tel 667 0111, e-post toimetajad@aripaev.ee

FOTO: RAUL MEE

SÄÄSTMINE

Pensionirahaga vastu näppe

Kui Eesti inimese usk kohustuslikku penionisüsteemi pole seni kadunud, siis saab see hävitatud hetkel, mil pensioniiga käes. Neljakohalised summad muutuvad ühtäkki mõnekümneeurosteks pangaülekanneteks, mis erilist elukvaliteedi tõusu ei paku.

Ä **BIRJO MUST**
birjo.must@aripaev.ee

Äripäeva poole pöördus 63aastane ettevõtte juht Jüri, kel saabus aeg teisest pensionisambast väljamakseid saama hakata. Tema pensionifondi oli kogunenud 19 700 eurot ning nüüd lootis ta heas usus, et saab summat kasutama asuda. Või vähemalt seda, et tal on raha kasutamise puhul valikuvõimalusi.

Süsteemiga lähemal tutvumisel selgus, et ta peab sõlmima kindlustusseltsiga lepingu, millega kantakse pensionifondist kogu tema raha valitud kindlustusandjale. Eestis pakub sellist teenust vaid kolm firmat: Compensa, ERGO ning SEB.

Ta asus ühe seltsiga kirjavahetusse, mille käigus pakuti välja võimalikud variandid ja summad, mis ta iga kuu pensionilisana saama hakkab. Selgus, et summa sõltub sellest, kas ja millise tähtajaga garantiiperioodi ta valib. Garantiiperiood tähendab lihtsustatult seda, et kui klient peaks enne tähtaega surema, siis saavad pärijad pensionimakseid garantiiperioodi lõpuni. Näiteks kui ta valis garantiiperioodi 15 aastat, siis oleks igakuine pensionilisa 92 eurot miinus tulumaks. Kui ta jagas oma kogutud summa 15 aasta peale, siis tuli summade vaheks üle 3000 euro. See on piltlikult öeldes raha, mille eest kindlustusselts kindlustab ennast selle vastu, kui mees peaks elama 30 või isegi enam aastat. Nõnda kaetakse lühema elueaga inimeste kogutud rahaga kauem elavate inimeste pensione.

Pensionisüsteem on liiga jäik. Tõsi, laias laastus on need tingimused kirjas ka pensionikeskuse kodulehel. Seltsid arvutavad maksed annuiteedi valemi põhjal, mis arvestab oodatavat eluiga. Ehmatus saabub inimese

Ä Taust

Äripäeva pensionitabeli järgi on keskmise palgaga inimene suutnud kõige paremal juhul teise samba fondi koguda 8100 eurot (jaanuar 2015).
Isegi ilma garantiiperioodita teeb see igakuiseks pensionimakse summaks parimal juhul 40 eurot. Kogutud pensioniraha "ärakulutamiseks" peaks ta elama veel vähemalt 17 aastat ehk 80aastaseks.
2013. aastal oli meeste oodatav eluiga sünnihetkel 72,7 aastat. Kindlustusseltsid jälgivad aga oodatavat eluiga pensionile minemise hetkel.

Ä Tellija eelis

Äripäeva tellija sai seda lugu veebis lugeda juba **eile kell 17.30**

jaoks paratamatult hetkel, mil inimene näeb reaalselt pensionilepingu tingimusi ja saab teada igakuise pensionilisa.

Tahes-tahtmata tekib rida küsimusi: miks ei anta inimesele võimalust kohustusliku kogumispensioni raha veidikenegi paindlikumalt kasutada? Miks peab minu palgast ja sotsiaalmaksu arvel võetud raha pealt teenima kindlustusasutus?

Lisaks on risk, et kindlustusselts paigutab pensionivara edasi madala tootlikkusega varadesse, mistõttu võib raha hakata pikas perspektiivis ka miinusmärgiga tootlust teenima.

Kuna Jüri töötab edasi, siis jättis ta praegu raha pensionifondi alles. Seal teenib see vähemalt suhteliselt mõistlikku tootlust. Kui aga raha peaks ühel päeval tarvis minema, siis tuleb otsustada, mida edasi teha. Säilib lootus, et ehk muutub selle aja peale midagi seadusandluses või tuleb kindlustusseltsidelt paremaid valikuvõimalusi.

Ministeerium on praeguse olukorraga rahul. Rahandusministeeriumist kinnitati Äripäevale, et kiireid muutusi regulatsioonis oodata pole. Ministeeriumi kindlustuspoliitika osakonna juhataja Siiri Tõniste sõnul algasid väljamaksed II sambast alles 2009. aastal ning tänavu püütakse kaardistada senise kuue aasta kogemus ja hinnata, kus vajab süsteem arendamist. Konkreetsetest muudatustest ja nende ajakavast on praegu siiski vara veel rääkida, märkis Tõniste.

Süsteem ehitatud pensionilepingu tegemisele. Üle kümne aasta tagasi toimunud pensionireformi üks eestvedaja Eiki Nestor tekkinud olukorras midagi arusaamatut ei näe. Tema sõnul on kogu teise samba süsteem üles ehitatud sellele, et lõpuks sõlmitakse kindlustusseltsiga annuiteedileping ja raha jagatakse elu lõpuni kätte jupikaupa. Inimesed ei saa tema sõnul lihtsalt aru, millist lepingut neile pakutakse.

"Inimlikust seisukohast on see ka loomulik," rääkis Nestor. "Nad ei tea, et seda raha ei jagata kindlate aastate peale. Tegelikult on selle lepingu sisu seaduse tähenduses üks – leping on nii kauaks, kuni inimene elab. Nagu iga kindlustuse puhul võtab kindlustusselts riski, et inimene elab kauem, ning inimene võtab vastupidise riski," märkis ta. Lisaks on süsteem Nestori sõnul loodud väga pika perspektiiviga, mistõttu on mõnekümne aasta pärast igakuised väljamaksed märgatavalt suuremad.

Tegelikult ei soovinud ka Jüri kogu summat kohe kätte saada ega seda ära kulutada. Ta mõistab hästi jupikaupa jagamise vajadust. Küll aga jäävad talle arusaamatuks kindlustusseltsi arvutuskäigud, mida selts kahjuks ka selgitama ei nõustunud. "Põhiline, mis häirib, on läbipaistvuse puudumine," kurvastas Jüri.

Sarnane leping kahjukindlustamisele. SEB Elu- ja Pensionikindlustuse juhatuse esimehe Indrek Holsti sõnul määravad pensionimakse kolm komponenti: ettevõtte kasutatav oodatav järelejäänud eluiga vastava vanuse kohta, ettevõtte garanteeritav intressimäär ja ettevõtte võetavad tasud. "Seltside pensionimaksed on erinevad, kuna üksi neist kolmest komponendist, mis pensionimakse suuruse määravad, pole turul reguleeritud," kinnitas Holst. Oodatavad eluea hinnangud ja haldustasude suurused on sarnased, kuid suurim erinevus on Holsti sõnul praegu garanteeritavates intressimäärades.

Üleelamisriski eest maksmine sarnaneb Holsti sõnul aga klassikalise kahjukindlustamisega ning kindlustusselts katab lühema elueaga inimeste kogutud rahaga kauem elavate inimeste pensione.

Holst tõdes, et esineb juhtumeid, kus klient soovib enne lepingu sõlmimist pidada nõu advokaadi või juristiga. Samas on inimesi, kes on teemaga hästi kursis ja võtavad pakkumise kõigilt kindlustusseltsidelt. SEB Elu- ja Pensionikindlustusel on praegu sõlmitud 518 pensionilepingut.

Ä **Kommentaar**

Meid aheldatakse konservatiivsete seltside külge

RAIVO SORMUNEN
Äripäeva analüütik

Kui teise pensionisamba kogumisperioodil on inimestel vaba valik paigutada oma vara konservatiivselt või agressiivselt – võlakirjafondidesse või aktsiafondidesse, siis raha väljavõtmisel aheldatakse meid konservatiivsete kindlustusseltsidega.

Praegune pensionide väljamaksmise süsteem on ehitatud üles selline, et pensioniraha väljavõtmiseks on praktiliselt ainukeseks võimaluseks sõlmida pensionikindlustusleping. See eeldab, et pensionieaks on jõutud koguda 50–700 rahvapensioni määra suurune pensionifond. Rahaliselt väljendatuna siis 8000–110 000 eurot. Sinna laia vahemikku peaaegu kõik pensionile minejad ka lõpuks välja jõuavad.

Pensionikindlustuslepingu suureks plussiks on surmani garanteeritud regulaarsed pensionimaksed, milleks annab võimaluse seltside konservatiivne investeerimispoliitika ja suremustabelid, mis näevad meile pikka eluiga. Kuna seltside poliitikast lähtuvalt on pensionivara paigutatud madala tootlikkusega varadesse, lõikab

> **Praegune pensionide väljamaksmise süsteem on ehitatud üles selline, et pensioniraha väljavõtmiseks on praktiliselt ainukeseks võimaluseks sõlmida pensionikindlustusleping.**

see ära võimaluse saada osa majanduse ja aktsiaturgude arengust. Teoorias võib see tähendada, et praegu vanaduspensionile minev isik, kes on välja teeninud näiteks 100eurose II samba pensionilisa, saab sarnast pensioni ka 2045. aastal. Kuid siis pole tõenäoliselt saja euro ostujõust enam palju järele jäänud.

Seda olukorda aitaks parandada, kui võimaldaks kõigile pensionile minejatele fondiplaani väljamaksete võimalust. Lihtsalt seletatuna annab see võimaluse jätta raha pensionile mineku ajaks aktsiafondidesse ning müüa lisapensioni saamiseks iga kuu maha kindlas koguses osakuid.

Muidugi võib sel juhul olla igakuine pensionimakse "kõikuvam", kuid tõenäosus, et keskmiselt teenid sa summaarselt enam pensionilisa kui seltsi raha paigutanu, on küllaltki suur.

Ä **Tasub teada**

Väljamaksed teisest pensionisambast

1. Kui pensionikontole kogunenud osakute väärtus on võrdne 10kordse rahvapensioni määraga (1490 eurot) või on sellest väiksem, on võimalik see summa korraga välja võtta või leppida fondivalitsejaga kokku fondipension perioodilisteks väljamakseteks pensionifondist.

2. Kui pensionikontole kogunenud osakute väärtus jääb 10–50 rahvapensioni määra vahele (1490–7449 eurot), saab kogumispensioni välja võtta regulaarsete maksetena pensionifondist ehk sõlmida fondipensioni lepingu. Pensionisaaja peab valima sobiva graafiku. Mida vanem on inimene, seda lühema aja peale saab makseid jaotada. Näiteks inimesed vanuses 60 aastat saavad teha graafiku minimaalselt 12 aasta peale, 61–62aastased 11 aasta peale jne.

3. Kui kogutud summa on kasvanud üle 50kordse rahvapensioni määra (7449 eurot), tuleb kindlasti sõlmida kindlustusandjaga pensionileping. Väljamakseid tehakse pensionilepingu alusel eluaegse annuiteedina, st pensionisaaja ehk kindlustusvõtja elu lõpuni. Elu lõpuni tehtavad maksed arvutab välja kindlustusandja, kasutades annuiteedi arvutamise valemit.

4. Kui pensionikontole kogutud osakute koguväärtus on suurem kui 700kordne rahvapensioni määr (104 286 eurot), on osakuomanikul vähemalt 700kordsele rahvapensioni määrale vastava kindlustusmaksega pensionilepingu sõlmimisel õigus jätta ülejäänud osakud oma pensionikontole alles. Seda summat on teatud tingimustel võimalik ka välja võtta ühekordse maksena või fondipensionina.

Ä **ÄP soovitab**

Kaks alternatiivset lahendust

Üks võimalus on pensioniraha väljavõtmist edasi lükata ja see seniks pensionifondi tootlust teenima jätta. Sel juhul oleksid 10 aasta möödudes maksed suuremad, sest oodatav eluiga jääb vanuse kasvades aina lühemaks. Samas erinevad sama summa puhul maksed keskmist palka teeninud 63aastasele ja 72aastasele inimesele vaid veidi üle 10 euro võrra.

Teine võimalus, mida paljud ka kasutavad, on jätta kogutud summa pensionifondi alles ning elada muudest säästudest või aitavad pärijad. Sel juhul jääb tulevikus pärijatele võimalus saada raha ühel päeval endale, sest pärimise korral võib kanda päritud osakud oma pensionikontole üle või ka kohe rahas välja võtta. See päästab kohustusest jagada fondi kogunenud raha kindlustusseltsiga.

Ä **Pane tähele**

Pensionifondi kogunenud säästudest läheb osa seltsile

Näide: sel aastal pensionile jääv inimene, kel pensionifondis kogutud 20 000 eurot.

garantiiperiood	igakuised väljamaksed	kokku pensioniks makstav summa garantiiperioodi jooksul
0 aastat	99,1	oleneb elueast
5 aastat	98,3	5898
10 aastat	95,4	11 448
15 aastat	89,9	16 182
19 aastat	83,7	19 084

Tabelis on arvestatud parimat seltsi pakkumist.

Näide: klient valib kindlustusseltsiga pensionilepingut sõlmides garantiiperioodi 5 aastat. See tähendab, et juhul kui ta peaks 5 aasta jooksul surema, saavad tema pärijad kuni tähtaja lõpuni igakuiseid makseid edasi (kokku teeb summa 5898 eurot). Kui klient elab üle 5 aasta, siis saab ta makseid ikkagi elu lõpuni edasi. Kui aga klient valib garantiiperioodiks 0 aastat, siis lõpevad maksed tema surmaga ja pärijad ei saa midagi. Mida pikem garantiiperiood valida, seda väiksemad on igakuised väljamaksed.

ALLIKAS: ÄRIPÄEV, PENSIONIKESKUS

SÄÄSTMINE

Pensionifondid olid

BIRJO MUST
birjo.must@aripaev.ee

Pensionifondide valitsejad olid mullu turgude suhtes üllatavalt optimistlikud ning investeerisid julgelt aktsiatesse. Kõige enam võitsid need, kes suutsid Venemaa instrumentidest õigel hetkel väljuda. Möödunud aastal kerkis kohustuslike pensionifondide üldindeks koguni 5,2%, mis on kahe protsendipunkti võrra parem tulemus kui varasemal aastal.

Võrdlus

Mullu kerkis EPI indeks üle 5%

pensionifondide üldindeks EPI, mis on mõeldud kogumispensioni kui pikaajalise investeeringu trendide hindamiseks

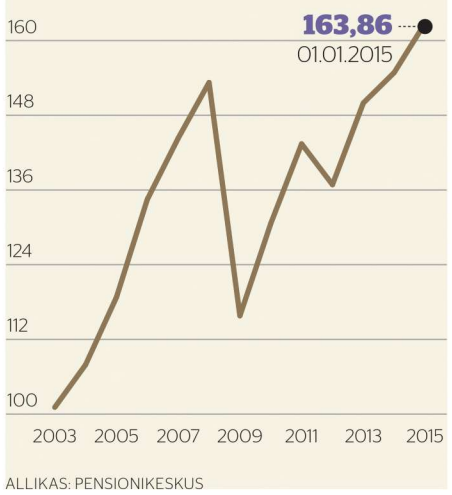

ALLIKAS: PENSIONIKESKUS

„Aktsiaturud on viimastel kuudel näidanud suurepäraseid tulemusi. Siiski on tänu võlakirjade langenud intressimääradele aktsiaturgude hinnatase endiselt atraktiivne ning meie hinnangul püsib globaalne majanduskasv jätkuvalt aktsiaturge toetav.

Swedbanki kohustuslike pensionifondide juht Katrin Rahe

Tellija eelis

Äripäeva tellija sai seda lugu veebis lugeda juba **eile kell 15.00**

LHV jäi tagasihoidlikuks

LHV pensionifondide valitseja liigub endiselt vastuvoolu ning kasutab tagasihoidlikku strateegiat, sest peab riske liiga suureks. Panga populaarseim pensionifond L pakkus mullu konkurentidega võrreldes kõige väiksemat, 2,25% tootlust. Fondi maht kasvas samal ajal 37,43%.

Fondi investeeringud üksikaktsiatesse on aastaga veelgi kahanenud. "Kuigi arenenud tööstusriikide keskpankade rahapoliitika on olnud tõeline kingitus investoritele ning riskantsete varade hinnad on tõusnud, ei saa ignoreerida sellega kaasnevaid riske. Odav raha võib lõpuks kalliks maksma minna," põhjendas tagasihoidlikku strateegiat LHV pensionifondide juht Andres Viisemann.

Ta näeb riski selles, et keskpankade ringlusse paisatud triljonid ei jõua reaalmajandusse. Ettevõtted ei investeeri seadmetesse, tööjõudu ega arendusse, kuna majanduskeskkond on ebakindel, ja kasutavad odavaid laene pigem selleks, et osta kokku oma aktsiaid.

"Ma arvan, et rahapoliitikaga ehk madalate intressimääradega ei ole võimalik lahendada majanduse strukturaalseid probleeme ning negatiivsed intressimäärad võivad teha majandusele rohkem kahju kui kasu. Minu eesmärk on saavutada kõrge pikaajaline tootlus. Ma usun, et nii majandus kui ka väärtpaberiturud on tsüklilised ning tsükli tipus investeerides on mineviku tootlus küll kõrge, samas kui oodatav tootlus on madal ning riskid on kõrged," rääkis ta.

Samas ostis Viisemann aasta jooksul fondi juurde Eesti firmade aktsiaid, nagu Ekspress Grupp ja Tallinna Kaubamaja. Eesti riigi, ettevõtete ja ka kodumajapidamiste võlakoormused on tema sõnul rahvusvahelises kontekstis pigem madalad, kuid samas on ettevõtete rahavood tugevad.

Aastaga suurendati ka võlakirjade osakaalu portfellis. 2014 oli Viisemanni hinnangul võlakirjadesse investeerimiseks suurepärane aasta. Ainult võlakirjadesse investeeriva LHV pensionifondi XS osaku väärtus tõusis möödunud aastal 5,51%. "Paljud investorid, sealhulgas ka mina, otsivad kasvavate riskide eest varju madalama riskiga võlakirjades. Ma arvan, et tänases maailmas on see põhjendatud," märkis fondijuht.

Mis on mis
LHV pensionifond L

fondi varade maht: 303,369 mln eurot
fondi osakaal II samba turul: 12,96%
investorite arv (03.03.2015): 77 468
investeeringute osakaal, %

	2012	2013	2014
aktsiad	17,21	13,11	8,63
aktsiafondid	6,27	3,94	3,98
võlakirjad	43,11	29,05	39,53
võlakirjafondid	0	0	0
kinnisvarafondid	4,84	10,04	10,31
hoiused	27,7	43,85	37,52
private equity	0,94	0	0

fondiosaku tootlus 2014. aastal:

2,29%

ALLIKAS: PENSIONIKESKUS

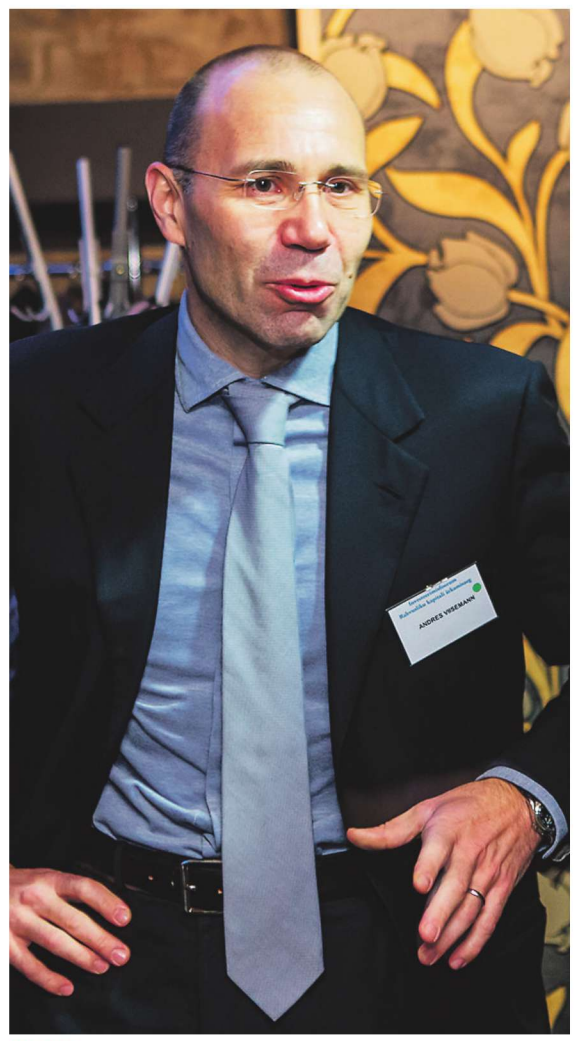

↑ **LHV pensionifondide juht Andres Viisemann leiab, et odav raha võib kalliks maksma minna.** FOTO: ERIK PROZES

Nordea armastab fonde

Kohustuslike pensionifondide valitsejatest viimastel aastatel parimat tootlust pakkunud Nordea on teinud õigeid otsuseid õigel ajal, kuid hoiab suurema osa rahast turvalistes aktsiafondides. Nordea populaarseima pensionifondi A tootlus oli mullu 5,82% ja fondi maht suurenes samal ajal 128% (liituti ERGO pensionifondidega – toim).

"2014. aasta tervikuna oli Nordea pensionifondide jaoks väga oluline suure kasvu aasta ning kõige tähtsam oli muudatuste edukas elluviimine," rääkis Nordea Pensions Estonia ASi juht Angelika Tagel.

Kuna sügise alguses liideti Nordea fondiga ka ERGO fondid, siis tuli Nordea portfelli juurde investeeringuid üksinstrumentidesse. Muidu eelistab Nordea sarnaselt SEB-ga varade investeerimisel riskide hajutamist investeerimisfondide kaudu.

"Kui meie arvates otseinvesteering annab lisaväärtust kas pensionifondi investeerimisriskide hajutamise või uute instrumentide kaasamise kaudu, siis hoiame positsioone. Siiani oleme hoidnud positsioone EfTENi kinnisvarafondis, Läti ja Leedu riigivõlakirjades ning ka muudes sobivates võlakirjades," kommenteeris Tagel.

Nordea müüs kõik Venemaa- ja Ukrainasuunalised investeeringud kohe varakevadel, kui tõsised sündmused Ukraina territooriumil algasid. Sellega hoiti Tageli sõnul ära otsesed tagasilöögid Venemaale kehtestatud sanktsioonidest ning rubla järsust nõrgenemisest.

"Ülimadalate intressimäärade tingimustes eelistasime hoida varad pigem investeeringutes kui pangakontol, kus need sisuliselt väärtust ei kasvata," tõi Tagel välja teisi edu põhjuseid. Kuigi raha osakaal oli 2014. aasta lõpus fondis veidi suurem kui varasemalt, on see Tageli sõnul siiski lühiajaline olukord. "Oleme konsolideerinud väiksemaid positsioone, et varade hajutatus nüüd juba oluliselt suuremas pensionifondis oleks optimaalne ja efektiivne. Endiselt eelistame pangahoiustele alternatiivseid, paremat kasvu võimaldavaid lahendusi," rääkis ta.

Mis on mis
Nordea pensionifond A

fondi varade maht: 153,285 mln eurot
fondi osakaal II samba turul: 6,55%
investorite arv (03.03.2015): 34 136
investeeringute osakaal, %

	2012	2013	2014
aktsiad	0	0	0
aktsiafondid	46,28	48,12	37,62
võlakirjad	0	0	10,52
võlakirjafondid	45,1	44,97	32,72
kinnisvarafondid	0	0	1,84
hoiused	2	6,98	17,13
rahaturufond	6,64	0	0

fondiosaku tootlus 2014. aastal:

5,82%

ALLIKAS: PENSIONIKESKUS

↑ **NORDEA Pensions Estonia ASi juht Angelika Tagel tõmbas õigel ajal varad Venemaalt välja.** FOTO: ANDRES

üllatavalt rõõmsad

Swedbank usub aktsiaturgu

Kõige suurem fondivalitseja Swedbank jätkas mullu kiirel sammul edasiliikumist ning aktsiatesse investeeritakse ka tänavu.

Swedbanki populaarseim pensionifond K3 jätkas juba kolm aastat tagasi valitud julgemat strateegiat ning tundub, et see tasus end ära. Fondi tootlus oli 2014. aastal 6,25% ja maht suurenes samal ajal 20,6%.

Swedbanki kohustuslike pensionifondide juht Katrin Rahe eelistas mullu olla USAs, Baltimaades ja Türgis otse aktsiates, kuid mujal piirkondades investeeriti enamjaolt aktsiafondide kaudu. Varaklasside osakaalus erilisi muutusi ei toimunud.

Üks olulisi muutusi oli väljumine Venemaa varadest. "Aasta teisel poolel suurendasime arenenud turgude osa aktsiaportfellis," rääkis Rahe.

See tähendab, et mullu augusti keskpaigas väljuti täielikult Venemaa börsiaktsiatest ja viidi Vene aktsiate strateegiline osakaal portfellis nulli. Detsembri alguses suurendati USA ja Jaapani aktsiate strateegilist osakaalu ning vähendati Ladina-Ameerika ja areneva Aasia aktsiaturgude osa.

Ühtlasi on fondijuht alates novembrist võtnud taktikalise positsiooni Rootsi aktsiaturgudel, kuna tema hinnangul toetavad sealseid aktsiaturge nõrgenenud Rootsi krooni kurss ja tugevad likviidsusvood.

Võlakirjaportfellis avas fondijuht suvel investeeringud keskmise tähtajaga Leedu valitsuse võlakirjadesse, et saada osa Leedu euroalaga liitumisest tekkivast intressimäärade konvergentsist.

Negatiivsesse tsooni langenud intressimäärade tõttu on K3 portfellis vähendatud euroala valitsuste väga kõrge reitinguga võlakirjade osakaalu. Aasta viimasel kuul suurendati pikema tähtajaga võlakirjade osa portfellis, kuna oodati Euroopa Keskpanga võlakirjade kokkuostuprogrammi väljakuulutamist.

2015. aastal on Rahe aktsiaturgude suhtes mõõdukalt optimistlik. "Aktsiaturud on viimastel kuudel näidanud suurepäraseid tulemusi. Siiski on tänu võlakirjade langenud intressimääradele aktsiaturgude hinnatase endiselt atraktiivne ning meie hinnangul püsib globaalne majanduskasv jätkuvalt aktsiaturge toetav," märkis ta.

Ä Mis on mis
Swedbank pensionifond K3

fondi varade maht: 581,919 mln eurot
fondi osakaal II samba turul: 24,86%
investorite arv (03.03.2015): 145 984
investeeringute osakaal, %

	2012	2013	2014
aktsiad	5,75	9,09	9,52
aktsiafondid	34,83	33,05	32,89
võlakirjad	13,62	15,58	17,36
võlakirjafondid	30,48	25,46	25,37
kinnisvarafondid	2,87	2,42	1,15
hoiused	7,25	9,55	9,4
private equity	5,74	4,84	4,25

fondiosaku tootlus 2014. aastal:

6,25%

ALLIKAS: PENSIONIKESKUS

Danske liigub julgel sammul

Danske populaarseima pensionifondi Pension 50 juhid investeerivad julgelt – aktsiate osakaal püsib kõrge ning loobuti võlakirjainvesteeringutest. Fond pakkus mullu tootlust 6,31%, mis on konkurentidega võrreldes parim tulemus. Fondi maht kasvas 12,6%.

Tootlusesse andsid suurima panuse investeeringud Mandri-Hiina aktsiatesse, Eesti kinnisvarasse, aga ka dollaris tehtud aktsiainvesteeringud, rääkisid Danske pensionifondide fondijuhid Märten Kress ja Martin Hendre. Fondis jäi mullu aktsiainvesteeringute üldosakaal vahemikku 30–40%.

Üksikaktsiate koguosakaalu vähenemine on tingitud fondi mahu üldisest kasvust. Üksikaktsiate portfelli muudatustest olid tähtsamad Venemaa aktsiate müük 2014. aasta alguses ja kasumivõtt mõnes aktsias, nagu näiteks Apple. Fondijuhid märkisid, et nende eesmärk on üksikaktsiatesse investeerida ligikaudu 10–15% fondist. "Järgmist suurendamist näeme pigem ette pärast seda, kui aktsiaturgudel on toimunud hinnakorrektsioon," lisasid nad. See peaks nende hinnangul toimuma aasta esimesel poolel.

Danske populaarseimas pensionifondis vähenes mullu silmanähtavalt võlakirjade osa. Peamised muudatused olid Venemaa-suunaliste võlakirjainvesteeringute müük ja pikema lõpptähtajaga võlakirjade osa suurendamine. Näiteks paigutati raha Läti, Leedu ja Bulgaaria riigivõlakirjadesse.

Ä Mis on mis
Danske Pension 50

fondi varade maht: 206,941 mln eurot
fondi osakaal II samba turul: 8,84%
investorite arv (03.03.2015): 37 921
investeeringute osakaal, %

	2012	2013	2014
aktsiad	6,49	9,5	7,92
aktsiafondid	22,22	27,99	31,24
võlakirjad	21,88	18,54	13,34
võlakirjafondid	29,52	26,41	26,88
kinnisvarafondid	4,92	6,61	6,31
hoiused	14,97	10,89	14,31

fondiosaku tootlus 2014. aastal:

6,31%

ALLIKAS: PENSIONIKESKUS

SEB rebis madalseisust välja

Kui 2013. aastal oli SEB populaarseima pensionifondi tootlus väga nõrk, siis mullu rebiti julgema strateegiaga madalseisust välja. SEB populaarseima Progressiivse pensionifondi tootlus oli 2014. aastal 5,7% ja fondi maht kasvas samal ajal 18,8%.

"Arvestades aktsiaturgude jaoks väga edukat möödunud aastat, oli aktsiapaigutuste osakaalu suurendamisel pensionifondidele suurim mõju," põhjendas SEB Varahalduse fondijuht Vahur Madisson. Samas tuleb märkida, et SEB pensionifondid eelistavad üksikaktsiatesse investeerimisele aktsiafonde ja praegu portfellist aktsiaid ei leiagi.

Tähelepanuväärset mõju avaldasid Madissoni hinnangul ka Vene-Ukraina konflikt ja nafta hinna langus. "Kuigi mõlemat riski olime varasemalt vähendanud, siis avaldasid need mõju siiski nii otseselt kui ka kaudselt. Tegime otsuse sealt (Vene investeeringutest – toim) eemalduda samal päeval, kui Vene väed Ukrainasse tungisid," lausus fondijuht.

Möödunud aasta alguses suunas pank osaliselt vahendeid madala riskiga võlakirjadest aktsiaturule ja samuti kõrgema riskiga võlakirjaturgudele. Aasta teisel poolel vahetati kõrgema riskiga võlakirjafonde aktsiafondide vastu.

Fondis vähendati möödunud aastal valitsuste võlakirjade osa. "Saksa 10aastase tähtajaga riigivõlakirja tulumäär oli eelmise aasta alguses 1,9% ja on langenud praegu ligi 0,4% juurde. Inflatsiooniootused on samuti alanenud, kuid mitte sarnases ulatuses, mistõttu täidab selline paigutus pigem riskihajutuse eesmärki," rääkis Madisson.

Turvaliste riigivõlakirjade otsepaigutuste vähendamise tõttu on kasvanud ka võlakirjafondide osakaal. Aasta alguses suurendati kõrgema riskiga võlakirjafondide osakaalu, nagu arenevatele turgudele ja spekulatiivse reitinguga ettevõtete võlakirjadesse investeerivad fondid. Aasta keskpaigast vähendati nende osakaalu peamiselt nafta hinna languse mõju tõttu nendele varaklassidele.

Ä Mis on mis
SEB Progressiivne pensionifond

fondi varade maht: 382,325 mln eurot
fondi osakaal II samba turul: 16,33%
investorite arv (03.03.2015): 104 787
investeeringute osakaal, %

	2012	2013	2014
aktsiad	0,02	0	0
aktsiafondid	30,44	33,32	42,35
võlakirjad	25,4	12,11	5,11
võlakirjafondid	11,08	35,16	38,4
kinnisvarafondid	2,3	2,1	0,93
hoiused	22,34	9,62	8,98
private equity	4,66	4	3,76
riskifondid	5,14	1,31	0
toorainefondid	0	2,47	0,88

fondiosaku tootlus 2014. aastal:

5,69%

ALLIKAS: PENSIONIKESKUS

Kommunikatsioonisüsteemide paigaldamine

VEE-, KANALISATSIOONI-, SADEVEETORUSTIKE, SIDE- NING GAASITRASSIDE, PUMPLATE JA PUHASTITE RAJAMINE NING MAAPARANDUSSÜSTEEMIDE EHITUS

FEREL ehitus

võsa ja peenmetsa raie ning puude langetamine koos kändude juurimisega, kraavi süvendamine/kaevamine, kivikindlustusega truubiotsakute ehitamine, truupide puhastamine setetest, truubi otsakute korrigeerimine, kruuskatte ehitus, asfalt-freespurust teekatte ehitus, hüdrovasaratööd ning üldehituslikud tööd, sealhulgas hoonete ja rajatiste ehitamine

Ehitusfirma Ferel Ehitus OÜga samale omanikule kuulub ka ehitusmasinate ja -seadmete ettevõte Ferel Asset OÜ.

Ferel Ehitus OÜ tel 526 5656 e-post ferel@ferel.ee

↑ EUROOPA Keskpanga juhi Mario Draghi teade, et rahatrükk algab, kukutas euro kursi USA dollari suhtes eile 11 aasta madalaimale tasemele, 1,10 dollarile.

Kreeka ei ole abita

Kreeka suhtes otsustas Euroopa Keskpank eile suurendada limiiti, mille võrra Kreeka keskpank saab kommertspankadele erakorralist likviidsusabi anda. See on võimalik eeldusel, et Kreeka pangad on maksevõimelised.

Euroopa Keskpangast Kreeka pangad aga praegu likviidsusabi ei saa, kuna selleks peab ilma investeerimisjärgu reitinguta riik täitma IMFi ja euroalaga kokku lepitud abiprogrammi tingimusi. Need kõnelused on Kreeka uuel valitsusel alles pooleli.

"Euroopa Keskpank on Kreekale laenanud 100 miljardit eurot," tõrjus EKP juht Mario Draghi eile arvamust, et keskpank Kreekat ei aita.

Koos varasemate võlakirjaostuprogrammidega on EKP bilansis Kreeka võlakirju 68% ulatuses Kreeka SKPst, mis on euroala riikide seas kõrgeim näit. Nii ei saa Kreeka käivituvast tugiostuprogrammist enne kasu, kui on osa võlakirju välja lunastanud. Suuremad tagasimaksed on ees tänavu juulis ja augustis.

RAHAPOLIITIKA

Euroopa Keskpanga rahatrükk läheb lahti. Kuus aastat USA keskpangast hiljem

SIRJE RANK
sirje.rank@aripaev.ee

Euroopa Keskpanga rahatrükk ehk suuremahulised tugiostud võlakirjaturul euroaalal deflatsiooni tõrjumiseks ja majanduse ergutamiseks lähevad lahti esmaspäeval, teatas eile Euroopa Keskpanga president Mario Draghi.

Kogumaht, nagu Euroopa Keskpank tegi teatavaks juba jaanuari lõpus, on 60 miljardit eurot kuus kuni tuleva aasta septembrini. Või veelgi kauem, sõltuvalt sellest, kas ja kui kiiresti õnnestub euroalal inflatsiooni elustada.

Eesti Panga osa selles tugiostuprogrammis on ca 100 miljonit eurot kuus ehk 5–10 miljonit eurot igas kauplemispäevas. Et aga Eestil oma riigi võlakirju ei ole, siis algavad tugiostud ilmselt Euroopa institutsioonide võlakirjadest – näiteks Euroopa Investeerimispanga või euroala stabiilsusmehhanismide EFSFi või ESMi emiteeritud võlakirjadest. Programmi üldmahust on selletaolisi võlakirju plaanis kokku osta 12%. Põhimõtteliselt võiks osta ka Eleringi või Eesti Energia võlakirju, kuid neid pole turul kuigi palju.

> **Meie rahapoliitilised otsused on hakanud tulemusi andma.**
>
> **Mario Draghi, EKP president**

Iga riik kannab riski ise. Valdavalt ostab iga riigi keskpank oma riigi võlakirju ise, kandes ise ka sellega seotud riskid. Efekti annab keskpanga tugiostuprogramm juba olemasoleva laenu teenindamiskulude alanemisest, millest võib tekkida ka vabu vahendeid investeeringuteks. Maksimaalselt saab tugiostuprogramm hõlmata 33% iga riigi emiteeritud võlakirjadest ning 25% ühest emissioonist. Ning võlakirju saab keskpank osta vaid järelturult.

Mario Draghi viitas eile Euroopa Keskpanga rahapoliitikat arutanud nõupidamisele järgnenud pressikonverentsil, et keskpanga ülilõdva rahapoliitika – nii seniste kui oodatavate uute meetmete – positiivset mõju on juba tunda. Laenuraha on odavnenud, intressivahed euroala riikide vahel tasandunud, kindlustunne kasvanud ja inflatsiooniootuste langus pidama saadud.

"Lisanduvad meetmed toestavad neid positiivseid arenguid," ütles Draghi. "Ootame, et majanduse toibumine järk-järgult laiemalt juurdub ning tugevneb."

Seda positiivset mõju ning samuti nafta hinna langusest ja euro nõrgenemisest saadud stiimulit on arvestatud Euroopa Keskpanga eile avaldatud uues majandusprognoosis, kus selle aasta majanduskasvu ootusi euroalal on detsembriga võrreldes tuntavalt kergitatud – ühelt protsendilt 1,5%-le. Esmakordselt 2017. aasta kohta koostatud prognoosis visandatakse majanduskasvu juba üle 2%, mis oleks euroala kohta väga tugev number. Peamine kasvu vedur on eratarbimine, madal inflatsioon jätab inimestele rohkem raha kätte, mis tarbitakse ära.

Inflatsioon nullis. Samas langetas keskpank selle aasta inflatsiooniprognoosi varem oodatud 0,7 protsendilt nulli. Draghi hoiatas, et väga madalaks või negatiivseks jääb see ka lähikuudel, et siis aasta lõpus kosuma hakata. 2016. aastal, mil otsustatakse, kas võlakirjade tugiostuprogrammi jätkata, prognoosib keskpank inflatsiooniks 1,5% ning aastaks 2017 1,8%. See ei oleks enam kaugel euroalal optimaalseks hinnatud 2%-st.

Mis on aga jätkuvalt probleemiks, on venitamine struktuursete reformidega euroala liikmesriikides. "Majanduse tsükliline toibumine ei anna rahuloluks põhjust," ütles Draghi, korrates, kui oluline on viia läbi tööturu ja kaubaturu reformid ning parandada ärikliimat.

Paralleelselt esmaspäeval käivituva võlakirjade tugiostuprogrammiga jätkuvad juba varem käivitunud Euroopa Keskpanga varade tugiostu programmid.

Negatiivne intress. Eraldi küsimusi tekitab seoses esmaspäeval käivituva võlakirjade tugiostukavaga asjaolu, et suur hulk võlakirju on euroalal negatiivse intressimääraga.

Mario Draghi ütles eile, et negatiivsema intressimääraga võlakirju, kui on Euroopa Keskpanga hoiustamise baasintressimäär (praegu –0,20%), tugiprogrammi raames ei osteta. Kulud jagunevad euroala keskpankade vahel ilmselt kapitalivõtme järgi, kuid kõik detailid ei ole veel selged. Keskpangad koordineerivad oste, et mitte üksteisega turul konkureerida.

Eesti Pangale võib keskpanga tugiostuprogrammis osalemine – ostes Euroopa institutsioonide võlakirju – tähendada esialgu ei suuremat tulu ega kulu. Küll aga kasvanud riski, mille tõttu tuleb ka riskipuhvrit suurendada.

Intressimäärasid eile ei muudetud.

Tiido ja Partnerid Keeleagentuur OÜ teavitab üleminekust uuele kaubamärgile

NE:ON TRANSLATIONS AND LOCALIZATION

TÕLKEBÜROO NEON

TÕLKED SPETSIALISTIDELT - SEST TEIE SÕNUM ON TÄHTIS

Valdkonnad: tööstus ja tootmine, meditsiin ja tervishoid, juriidika ja finants, IT, jpm.
Tõlkematerjal: lepingud, aruanded, kasutusjuhendid, kodulehed, arvutiprogrammid, jpm.

Tiido & Partnerid KEELEAGENTUUR

KODULEHTEDE TÕLKED SPETSIAALSE TARKVARAGA ENDISEST KIIREMINI JA MUGAVAMALT!

info@neontranslations.com • www.neontranslations.com • 66 17 400 või 5109863

Eesti firmadega kauplemine varjusurmas. Euroopas vilgas müük

VIRGE HAAVASALU
virge.haavasalu@aripaev.ee

Mullu tehti Eestis firmade ühinemiste ja ülevõtmiste (M&A) turul samas suurusjärgus tehinguid kui Lätis ja Leedus, ent rahaliselt oli see vaid kümnendik kolme Balti riigi peale kokku, rääkis Raidla Lejins & Norcousi partner Sven Papp.

"Palju tehinguid jäi Eestis lihtsalt ära või pooleli ning üldse oli tehinguaktiivsus ning tehingute väärtus väike," tutvustas Papp eilsel hommikuseminaril raportit, mille koostas firmade ühinemistele ja ülevõtmistele keskendunud Londonis paiknev uuringufirma Mergermarket. Tema sõnul jäid kinnisvara- ja firmasisesed osaluse müügid tehingute vaatluse alt välja.

Mullu tehti Eestis advokaadi sõnul sarnaselt aasta varasemaga kokku umbes 60 suuremat tehingut, millest avalikult teada anti. "Baltimaades toimus üks tõeliselt suur tehing, mis äratas rahvusvahelist tähelepanu – kindlustusfirma RSA Balti äride müük Poola elu- ja varakindlustusseltsile PZU," teatas Papp. Selle tehingu käigus omandas Poola elu- ja varakindlustusselts Leedus AB Lietuvos Draudimase, Lätis AAS Balta ja Eestis ASi Codan Forsikring Eesti filiaali. RSA Baltikumi äride ülevõtmine kokku läks maksma 258 miljonit eurot.

Eesti esikümnesse ei mahu. Suuruselt teine tehing Eestis oli Eleringi võrguteenuste ost Soome soojatootjalt Fortum OY hinnaga 27,5 miljonit eurot. Suuruselt kolmas oli Tallinna börsil noteeritud ASi Premia Foods Baltimaade ning Venemaa jäätise ja külmtoodete äri müük Food Union grupile 27,1 miljoni euro eest, seisis raportis.

"Ükski Eesti tehing paraku Balti TOP 10sse ei mahtunud. Eesti oli selles edetabelis märgitud vaid Leedus toimunud Cgates UAB omandamise kaudu ASi Starman poolt," ütles Papp. "Baltimaade tehingud jagunesid tema sõnul arvu poolest küll kolme Balti riigi vahel enam-vähem võrdselt, kuid 69% tehingute rahast liikus Leedus, Eesti osaks jäi vaid 10% kogu Baltimaade tehingutes liikunud rahast," nentis ta.

Tänavu ootab tehingutele ja ühinguõigusele spetsialiseerunud advokaat Eestile paremat "tehinguõnne", lootes eelkõige Eesti erakapitali aktiivsemale tegutsemisele ning fondidele, nagu Baltcap Private Equity fund II ja BPM.

Kui kogu Euroopas kasvas eelmisel aastal tehingute arv 16% ja tehinguväärtus 87%, siis Kesk- ja Ida-Euroopas vähenes tehingute arv 14% ja tehingute väärtus pea 48%. Sarnaselt Eestiga tehti kogu Kesk- ja Ida-Euroopas vähem suuri tehinguid ja paljud tehingud jäi ootele. Peapõhjused olid Vene-Ukraina kriis ja valimised erinevates riikides, samuti euroala jätkuv ebakindlus, seisis raportis.

↑ **RAIDLA Lejins & Norcousi partner Sven Papp loodab, et sel aastal annavad firmadega tehtavatele tehingutele hoogu eelkõige Eesti erakapitali aktiivsem tegutsemine ning fondid.** FOTO: RAUL MEE

Tasub teada
Mida on Eestil oodata 2015. aastalt?

Maailmamajanduse kasvu kiirenemine
Sisemajanduse kasvu kiirenemine (SKP reaalkasv 2015 – 2% ja 2016 – 2,7%)
Välisnõudluse ja ekspordi nõrgenemine (Vene-Ukraina kriis, euroala nõrgenemine)
Krediidi kättesaadavuse paranemine
Uued investeerimisfondid (BPM Mezzanine fund, Baltcap Private Equity fund II)
Ootel tehingute jätkamine

ALLIKAS: RAIDLA LEJINS & NORCOUS PARTNER SVEN PAPP

LAIENEMINE

Olympic laiendas Eestis haaret

Olympic Entertainment Groupi (OEG) kontserni kuuluv Olympic Casino Eesti AS omandas Eesti kasiinooperaatorilt Casino Cleopatra OÜ kahte kasiinot hõlmava äritegevuse, tehingu järel kuulub OEG-le Eestis kokku 20 kasiinot.
Casino Cleopatra hasartmängutulud mänguautomaatidest olid möödunud aastal 1,1 miljonit eurot.
2013. aastal oli ettevõtte käive 18,5 miljonit eurot ja kahjum 65 700 eurot. Kasiinofirma alustas tegevust 2007. aastal.

RAUDTEETRASS

Rail Balticu esimene rahataotlus

Eelmisel neljapäeval saadeti Euroopa Komisjonile esimene nn suur rahataotlus, et alustada töödega raudteetrassi Rail Baltic rajamiseks, vahendas rahvusringhääling.
Eesti osa taotlusest on 191 miljonit eurot, millega saab lõpetada käimasolevad uuringud. Taotluse rahaline kogumaht on suurusjärgus 540 miljonit eurot, millest välisabi moodustab 442 miljonit eurot.
Komisjoni otsus esimese taotluse kohta tuleb sügisel, seni jätkatakse plaanitud tegevustega.

KESKKOND

Estko teenis Euroopa Liidu ökomärgise

Keskkonnaminister Mati Raidma andis üle Euroopa Liidu ökomärgise puhastusainete tootmise ja müügiga tegelevale ettevõttele AS Estko. Euroopa Liidu ökomärgist võib oma toodetel kasutada vaid neli Eesti ettevõtet.
Raidmaa sõnul on ökomärgis ühest küljest tunnustus ettevõttele, kes oma tegevusega elukeskkonda võimalikult vähe negatiivselt mõjutab.
Lisaks AS Estkole võivad ökomärgist Eestis kasutada kolm ettevõtet: AS Kroonpress, AS Eskaro ning Akzo Nobel Baltics.

EHITUS

Rand&Tuulberg rajab Tartusse tehase

Tartu linnavalitsus saatis volikogule Ravila tööstuspargis asuvatele kinnistutele hoonestusõiguse seadmise eelnõu, mille heakskiitmisel alustab AS Rand & Tuulberg Grupp tööstuspargis uue tehase rajamist, teatab linn oma kodulehel.
AS Rand & Tuulberg Grupp esitas Tartu linnale taotluse seada hoonestusõigus Ravila tööstuspargis asuvatele Klaasi 10, 14, 16 ja 18 kinnistutele tootmishoone rajamiseks. Kokku on kinnistute pindala 22 244 m².
Esimese etapi investeering on ligikaudu 6 miljonit eurot, millega luuakse umbes 50 uut töökohta.

PIIRANG

Saksamaa seab üüri tõusule piiri

Saksamaa parlamendi alamkoda kiitis eile heaks üüritõusu piirangud, et elamispinna üürimine püsiks inimestele jõukohasena.
Uue üürilepingu sõlmimisel ei või üür piirkondades, kus elamispinda napib, olla kõrgem kui 10% piirkonna keskmisest, vahendas agentuur Bloomberg. Hiljuti valminud või täielikult renoveeritud majades piirang ei kehti.
Üürihinnad Saksamaa suurlinnades tõusevad. Berliinis on üürihinnad viimase kolme aastaga 30 protsenti kerkinud.

Nordea kehtestab Taanis negatiivse intressi

Nordea pank järgib Taanis oma suurima konkurendi Danske Banki eeskuju ning hakkab suurimatelt firmaklientidelt pangas hoiustamise eest raha võtma, kirjutas majandusuudiste portaal Finans.dk.

"Suuremate hoiustega firmakliendid võivad saada negatiivse intressimäära. Klientidega, keda see puudutab, võetakse otse ühendust," teatas Nordea oma klientidele.

Danske Bank teavitas oma suurkliente negatiivsetest intressimääradest kaks nädalat tagasi. Umbes 4% Danske Banki firmaklientidest Taanis maksab nüüd oma raha pangas hoiustamise eest peale.

Ka Taani Jyske Bank on hoiatanud võimaliku negatiivse intressimäära eest.

Negatiivsete intressimäärade põhjus on Taani keskpanga agressiivne poliitika Taani krooni euroga seotud kursi kaitsel.

Ühe abinõuna on keskpank keskpangas hoiustamisele kehtestanud negatiivse intressimäära –0,75%.

Danske Banki tegevjuht Eestis Aivar Rehe on Äripäevale kommenteerinud, et Taani krooniga seotud otsused ei mõjuta Danske Bank Eesti majandustegevust. "Negatiivset intressi klientide hoiustele Eesti riigi seadused maksta ei luba, seega pole klientidel vaja seda peljata," ütles Rehe.

ÄRIPÄEV.EE

ÄRIPÄEV 6. märts 2015
toimetaja Urve Vilk, tel 667 0340, e-post urve.vilk@aripaev.ee

KAUBANDUS

Pisifirma ponnistab jaeketti pääsemiseks. Läbirääkimistel vaja selgroogu

MADLI KULLASTE
kasautor

Mikroettevõtetel võib olla üsna raske oma tooteid jaeketti müüki saada. Võimatu see aga pole. Oma teekonnast ja kogemustest jaekettidesse pääsemisel räägivad mahetootmisega tegelevate mikroettevõtete juhid.

Mahepagariäri OÜ Pagar Võtaks juhataja Reet Rumi sõnul peaks esimese asjana olema toode natukene kiiksu ja nišiga, et jaeketil tekiks soov seda müüa.

Seejärel tuleb mõelda, milliseid kauplusi külastab toote sihtgrupp. "Käisime oma töötajatega poed läbi ja vaatasime, millised nende väljapanekud on ja kus võiks ka meie tooted eksponeeritud olla. Paari nädalaga sai pilt selgeks," rääkis Rum. Ettevõtte jaemüügipartnerid on nüüd lisaks Biomarketile, kellega ettevõttel on ühised omanikud ja koostöö juba alguses eelduseks, Selver, Tallinna ja Tartu Kaubamaja ning Talu Toidab müügiala Rimis.

Toode paistku silma. Esimese kontakti saamiseks tasuks ühendust võtta keti ostujuhiga, kellele tutvustada toote eeliseid ja saata näidised. Vahel juhtub selles faasis, et tootest on jaekett huvitatud, aga pakend ei sobi.

Taarapõllu talu omanik Edgar Kolts meenutas, et kui alustas oma kõige esimesi jaeketi-läbirääkimisi, oli tal mahl plastpudelites. Tartu Kaubamajast öeldi kohe, et toode on hea, aga niisugune pakend ei lähe mitte. "Pastöriseeritud mahla on tõesti halb plastpudelisse panna. Pudel tõmbab kortsu ja on inetu," rääkis Kolts. Ka ei kõlvanud toote sildid, mis olid illustreeritud internetist leitud näidispildikesega ja printeril prinditud. Tuli kohanduda: otsiti teistsugune taara ja etikett telliti kunstnikult.

Rum soovitas pakendi juures läbi mõelda, kuidas see poes toimima hakkab. "Mahetoode on Biomarketi letis hästi näha, aga suure Selveri kirjus virvarris meie küpsised väga silma ei torka," ütles Rum. Praegu töötab ettevõte sellise pakendi kallal, mis oleks ka Selveris hõlpsasti leitav.

Ka looduslikest toorainetest toitu ja toidulisandeid tootva OÜ Tervix jaoks on toote nähtavaks tegemine olnud suur väljakutse. Ettevõtte juhatuse liikme Kaur Elviste sõnul on jaeketid nendega küll pigem ise ühendust võtnud, kuna tooted olid apteekides juba tuntust kogunud, aga siiski tuleb nuputada, kuidas toode ka jaeketis tähelepanu saaks. Selleks on ettevõte kasutanud ka turundusagentuuri abi, ehkki Elviste lisas, et ilmselt pole see paljudele mikroettevõtetele jõukohane. "Siis peab lihtsalt kauplustes ringi vaatama ja kõrva taha panema, kuidas teised seda teevad," soovitas ta.

"Tõesti, kampaaniakulud on tavaliselt kõrged ja meie valdkonnas käibed üsna väikesed," selgitas Elviste.

Võimatu nõudmisega ei pea kaasa minema. Koltsi sõnul on tavaline olukord, kus jaekett tahab saada hinnaalandust. "Aga mina ei taha oma kaupa odavalt maha müüa, see on läbirääkimiste küsimus. Peab endale kindlaks jääma," sõnas Kolts. Kui jaekett nõuab võimatut, ei saa nendega koostööd teha.

Koltsi sõnul jäi näiteks Maximaga kaup katki, sest kett tahtis saada nii suurt allahindlust, et ettevõtte jaoks tähendanuks see kahjumiga müümist.

Veel tasub läbirääkimiste käigus hinnata, kas jaeketi nõutud maht on tootjale jõukohane. "Üks küpsetaja küsis mu käest nõu ja ma ütlesin talle: kui saad oma toote valmis ainult korra nädalas või kuus, võid ainult turul müüa. Ei saa nii, et täna viin ühe karaski ja homme ei vii," ütles Kolts. Tema sõnul peab ka väiketootmisel olema oma kindel rütm, et jaeketti järjepidevalt tootega varustada.

Rumi sõnul on väikese personaliga raske suurt mahtu tagada. Sellepärast pole ka tema ettevõte valmis veel kõikidesse kettidesse minema, ka Selveriga on kokkuleppe järgi tooted müügil vaid Tallinna seitsmes suuremas kaupluses.

> **„See on tavaline, et nemad tahavad hinnaalandust saada ja mina ei taha oma kaupa odavalt maha müüa, see on läbirääkimiste küsimus.**
>
> **Taarapõllu talu omanik Edgar Kolts**

Kommentaar

Ketid võitlevad väiketootjate tähelepanu pärast

KRISTI LOMP
ASi Selver tegevdirektor

Väikeettevõtetega on meil väga head kogemused. Nende toodete eristumisega võib rahul olla ja see on nende tugevus. Ehkki toode on hea, on väikefirmade nõrkuseks see, et nad ei oska seda tihtipeale maha müüa. See on ka mõistetav, nende firmade struktuur on selline, et inimesi on vähe ja iga ala spetsialisti ei ole võimalik eraldi palgata. Kõik ei peagi olema head müügimehed.

Kuna oleme nende toodanguga rahul, püüame olla nende suhtes paindlikud. Nad ei suuda sageli täita mahtu, mida vajaks kõikidessse poodidesse tehtav tarne, seetõttu on meil võimalus müüa tooteid valitud poodides. Meie poed on erineva suurusega, väga suuri ainult neli-viis, palju loeb tootevaliku puhul ka poe asukoht.

Tootjat tuleb hoida. Ütleksin, et ketid peavad ise pigem väiketootjate tähelepanu pärast võitlema. Ostjatele see kaup meeldib ja kuna maht on väike, tuleb olla nende suhtes paindlik ja ise ka vaadata ja huvi tunda, kuidas neil läheb, et nad enda juures hoida. Näiteks põllumajandustootjad, kes toodavad nii vähe, et kõikidesse poodidesse nende toodangut ei jagu, samas suuremaks nad ka kasvada ei soovi.

← MAHEPAGARIÄRI
Pagar Võtaks juhataja Reet Rumi sõnul on väiketootmisel raske suurt mahtu tagada, mistõttu nad kõikidesse suurtesse poekettidesse ei tükigi.
FOTO: RAUL MEE

Üheskoos lihtsam

Mikroettevõttel on väga raske tasuda kõiki jaeketti sisenemisega kaasnevaid kulusid, ütles astelpajutooteid valmistava OÜ Puhasmari juhatuse liige Risto Rõõmus. Neid on aidanud jõu ühendamine teiste väikeettevõtetega.

Üksinda üritavale väikeettevõttele on väga suur katsumus näiteks suur laoteenuste tasu, ent mitmekesi on see ületatav raskus. Koos saab teha kokkuleppeid ka hulgimüüjatega, kes jaekette varustavad.

"Meil käis kõik kontaktide kaudu. Otsisime väga kaua inimesi, kellega koostööd teha, ja lõpuks leidsime," rääkis Rõõmus. Tema sõnul tuleks koostööpartneriteks otsida ettevõtteid, kellel on piisavalt pealehakkamist ja ambitsiooni jaeketti pääseda ning plaan, kuidas müüki kasvatada. Praegu teeb ettevõte koostööd Loodusvägi OÜga.

Rõõmus julgustas mikroettevõtjaid võimalikult palju sama ala inimestega suhtlema. Näiteks võiks laatadel käies alati julgelt küsida, kas keegi on koostööst huvitatud või teab kedagi, kes oleks. "Ma ei usu, et inimesed varjaksid neid kontakte või ei tahaks neid levitada. Pigem mida rohkem müüki toimub, seda hajutatumaks kulud muutuvad. See on kõikidele kasulik," ütles Rõõmus.

Ä Tasub teada
Millele pöörata tähelepanu, kui soovid jaeketti pääseda:

MÜÜK

Tootearendus on lõpetatud: jaeketil pole aega aidata ettevõtte tootearendust. Brändimine, pakendid ja strateegia peab olema valmis enne, kui soovite jaeketti siseneda.

Turundus: jaekett soovib näha, et ettevõte tegeleb toote turundamisega. Jaeketil peab olema võimalus müüa toodet, kuid rasket tööd nad sinu eest ära ei tee.

Akrediteering: ettevõttel peavad olema kõik toote kvaliteeti tõestavad sertifikaadid. Müüki ei saa panna ühtegi toodet, mis on vigane, halvaks läinud või tarbijatele ohtlik.

Konkureerimine omabränditoodetega: jaekettide soov on müüa eelkõige omabränditooteid. Püüa välja mõelda neist erinev toode.

KONTAKT

Ostja: jaeketti sisenedes tee kindlaks, kes on mingi kaupluse klient, ja püüa just talle enda toodet müüa.

Näost näkku: klientidega on kõige parem kohtuda näost näkku ja vajadusel pakkuda ka tootenäidiseid. Kui kliendile posti teel näidiseid saata, võib ta toote ära unustada ning ost jääb sooritamata.

Näidised: igale kohtumisele jaekettidega võta kaasa piisav kogus näidiseid.

LEPING

Prooviaeg: kui jaekett pole huvitatud pikast lepingust, paku välja toote proovimüük. See võib tähendada näiteks mõnda ühikut toodet mõnes poes paar kuud. Samas võib see aidata maandada ketist lahkumise riske ilma suuremate kahjudeta.

Riiulipind: räägi jaeketiga kindlasti, millisele riiulipinnale toode pannakse, mitmesse poodi, kus need asuvad, kui palju tooteid igas poes on ja kui pikaks ajaks. See võib olla läbirääkimiste valupunkt.

Hind: ole hinnaläbirääkimistel hoolikas. Jaeketid tahavad toote hinda võimalikult madalaks suruda. Loe läbi kõik punktid ja vajadusel küsi juriidilist abi.

Eksklusiivsus: jaekett võib soovida ainumüüja lepingut. See tähendab, et poekett pakub rohkem abi toote turundamises ja müük ning logistika tehakse lihtsamaks. Kuid sellega võid riskida müügi ilmajäämisest teistes kettides.

Tagavaraplaan: mis juhtub siis, kui jaekett ei uuenda lepingut pärast kuuekuulist prooviperioodi? Valmista ette edasine plaan igaks elujuhtumiks.

ALLIKAS: INTERNATIONAL SUPERMARKET NEWS

REKLAAMTEKST

Aiandusmess The Nordic Gardens 2015, 26.–29. märts, Stockholmsmässan

Messi Nordic Gardens 2015 teemaks on suvesalong – loominguline inspiratsioon teie aeda.

Suvesalong on rohenäppude ja aiakunsti, loominguliste ideede ja praktiliste nõuannete, tehnoloogia ja botaanika kohtumispaik. Kogu inspiratsioon, mida oma aia kujundamiseks vajate, on siia kokku kogutud. Tere tulemast messi The Nordic Gardens 2015 suvesalongi! See on midagi enamat kui vaid taimede müük. See on aiandusnädalalõpp Stockholmsmässani messikeskuses Rootsis. Seminarid, avatud loengud ja inspireerivad väljapanekud.

Palju inspireerivaid uusi ideid, nõuandeid ja soovitusi. Seemned, taimed, tööriistad, tasuta nõuanded, teadmised, vestlused, seminarid, aiandustegelased, masinad, kasvuhooned, pinnakatted, tiigid, basseinid, grillid, raamatud, ajakirjad, kivi ja betoon, rõdud ja palju põnevaid uusi tooteid.

Kõik see teeb messi The Nordic Gardens iseenesest mõistetavaks kohtumiskohaks kõigile aiandushuvilistele, nii rõdul taimede kasvatajatele kui ka aia- ja aiamaaomanikele ning professionaalidele.

NORDISKA TRÄDGÅRDAR

Messil on
400 eksponenti, oodata on *ca* 60 000 külastajat.
Mess avatud
26.–29.märts, kl 9–18

Stockholmsmässan

KAROL
REISIBÜROO

Messipindade broneerimine ja külastuspaketid Stockholmi messide Eesti esindusest: Reisibüroo Karol
www.karol.ee | tel 614 3085

Välismessikalender 2015

reklaam

üritus	algus	lõpp	koht	teema	info
Märts					
JALGRATAS, FITNESS, GOLF, OUTDOOR, PALLIMÄNGUD**	06.03	08.03	Helsingi	vabaajaharrastused	Profexpo OÜ, tel 626 1347, info@profexpo.ee, www.profexpo.ee
FOTO&KAAMERA**	06.03	08.03	Helsingi	fotograafia ja videote valmistamise ja koduelektroonike mess	Profexpo OÜ, tel 626 1347, info@profexpo.ee, www.profexpo.ee
HELSINKI HORSE FAIR**	07.03	08.03	Helsingi	üritus hobusesõpradale	Profexpo OÜ, tel 626 1347, info@profexpo.ee, www.profexpo.ee
ISH	10.03	14.03	Frankfurt	sanitaartehnika, kütte- ja kliimaseadmed, ventilatsioon	Karol AS, tel 614 3086, info@karol.ee, www.karol.ee
IDS	10.03	14.03	Köln	hambaravi, hambatehnika	Karol AS, tel 614 3086, info@karol.ee, www.karol.ee
MEDITSIINIÕDEDE PÄEVAD*	12.03	13.03	Helsingi	Soome suurim põetamise ja haigete hoolduse alane näitus ja koolitusüritus	Profexpo OÜ, tel 626 1347, info@profexpo.ee, www.profexpo.ee
PROWEIN	15.03	17.03	Düsseldorf	veinid	Karol AS, tel 614 3086, info@karol.ee, www.karol.ee
CEBIT	16.03	20.03	Hannover	infotehnoloogia	Karol AS, tel 614 3086, info@karol.ee, www.karol.ee
CHEMBIO FINLAND*	18.03	19.03	Helsingi	laboritooted, biotehnoloogia, keemiatööstus	Profexpo OÜ, tel 626 1347, info@profexpo.ee, www.profexpo.ee
ZOW ISTANBUL	19.03	22.03	Istanbul	mööblitarvikud	Karol AS, tel 614 3086, info@karol.ee, www.karol.ee
COSMOPROF	20.03	23.03	Bologna	kosmeetika	Karol AS, tel 614 3086, info@karol.ee, www.karol.ee
WASSER BERLIN	24.03	27.03	Berlin	veetehnoloogia	Karol AS, tel 614 3086, info@karol.ee, www.karol.ee
LIGHT/ELECTRICITY	25.03	27.03	Varssavi	valgustid, LED lambid, valgustustehnika/elektrikaubad, elektritehnika, hooneautomaatika	Karol AS, tel 614 3086, info@karol.ee, www.karol.ee
OMA KODU, OMA SUVILA, SISUSTA!**	26.03	29.03	Helsingi	kodu ehitamine, remont, sisustamine, suvilad, eluaseme soetamine, teenused	Profexpo OÜ, tel 626 1347, info@profexpo.ee, www.profexpo.ee
KEVADAED**	26.03	29.03	Helsingi	suurim aiandusmess Soomes	Profexpo OÜ, tel 626 1347, info@profexpo.ee, www.profexpo.ee
KOHALIK JA MAHE - TOIDUMESS**	26.03	29.03	Helsingi	mahetoidu ja -toodete müügiüritus	Profexpo OÜ, tel 626 1347, info@profexpo.ee, www.profexpo.ee
CIFM / INTERZUM	28.03	01.04	Guangzhou	mööblitööstuse seadmed, puidutöötlus, mööblitarvikud	Karol AS, tel 614 3086, info@karol.ee, www.karol.ee
ECOBUILD CHINA	30.03	02.04	Shanghai	ökoehitus, puitehitus, ehitusmaterjalid	Karol AS, tel 614 3086, info@karol.ee, www.karol.ee
LIBRO PER RAGAZZI/ CHLDRENS BOOK FAIR	30.03	02.04	Bologna	lasteraamatud	Karol AS, tel 614 3086, info@karol.ee, www.karol.ee
CHINA INTERNATIONAL HARDWARE FAIR	31.03	02.04	Shanghai	tööriistad, rauakaubad, lukud, sulused	Karol AS, tel 614 3086, info@karol.ee, www.karol.ee
Aprill					
AMERICAN CAR SHOW**	03.04	06.04	Helsingi	Ameerika autod	Profexpo OÜ, tel 626 1347, info@profexpo.ee, www.profexpo.ee
SOLAR EXPO	08.04	10.04	Milano	energeetika	Karol AS, tel 614 3086, info@karol.ee, www.karol.ee
LAPS, MODEL EXPO**	10.04	12.04	Helsingi	mess peredele, lasteasutuste töötajatele, Põhjamaade suurim mudeliehituse ja hobimess	Profexpo OÜ, tel 626 1347, info@profexpo.ee, www.profexpo.ee
KÄSITÖÖ**	10.04	12.04	Helsingi	Soome käsitöömeistrite mess	Profexpo OÜ, tel 626 1347, info@profexpo.ee, www.profexpo.ee
OUTLETEXPO KEVAD**	10.04	12.04	Helsingi	tarbekaupade müügiüritus	Profexpo OÜ, tel 626 1347, info@profexpo.ee, www.profexpo.ee
PETEXPO**	11.04	12.04	Helsingi	rahvusvaheline lemmikloomade mess	Profexpo OÜ, tel 626 1347, info@profexpo.ee, www.profexpo.ee
HANNOVER MESSE	13.04	17.04	Hannover	tööstusmess	Karol AS, tel 614 3086, info@karol.ee, www.karol.ee
SALONE INTERNAZIONALE DEL MOBILE	14.04	19.04	Milano	mööbel	Karol AS, tel 614 3086, info@karol.ee, www.karol.ee
CONSTRUMA	15.04	19.04	Budapest	ehitusmaterjalid, ehitustehnika, hooneautomaatika	Karol AS, tel 614 3086, info@karol.ee, www.karol.ee
MUSIKMESSE	15.04	18.04	Frankfurt	muusikainstrumendid, noodid, muusikatööstuse riist- ja tarkvara	Karol AS, tel 614 3086, info@karol.ee, www.karol.ee
PROLIGHT+SOUND	15.04	18.04	Frankfurt	heli- ja valgustehnika, lavatehnika	Karol AS, tel 614 3086, info@karol.ee, www.karol.ee
CHINA IMPORT AND EXPORT FAIR	15.–19.04 01.–05.05	23.–27.04	Guangzhou	impordi-ekspordimess 3 faasis	Karol AS, tel 614 3086, info@karol.ee, www.karol.ee
INTERMAT	20.04	25.04	Pariis	ehitus- ja kaevandustehnika, ehitusmaterjalitööstuse seadmed	Karol AS, tel 614 3086, info@karol.ee, www.karol.ee
EUROPEAN COATINGS SHOW	21.04	23.04	Nürnberg	värvid, lakid, liimid, pinnakatted, ehituskeemia, hermeetikud	Karol AS, tel 614 3086, info@karol.ee, www.karol.ee
SEAFOOD EXPO GLOBAL/ SEAFOOD PROCESSING GLOBAL	21.04	23.04	Brüssel	kala, kalatooted, mereannid/kalatööstuse seadmed	Karol AS, tel 614 3086, info@karol.ee, www.karol.ee
Mai					
TEXPROCESS	04.05	07.05	Frankfurt	tekstiilitööstuse seadmed, rõivatööstuse seadmed, tekstiili töötlemine	Karol AS, tel 614 3086, info@karol.ee, www.karol.ee
INTERZUM	05.05	08.05	Köln	mööblitööstuse seadmed	Karol AS, tel 614 3086, info@karol.ee, www.karol.ee
TECHTEXTIL	04.05	07.05	Frankfurt	tehistekstiil	Karol AS, tel 614 3086, info@karol.ee, www.karol.ee
TRANSPORTLOGISTIC	05.05	08.05	München	transport, logistika, laomajandus	Karol AS, tel 614 3086, info@karol.ee, www.karol.ee
LIGNA	11.05	15.05	Hannover	puidutöötlus	Karol AS, tel 614 3086, info@karol.ee, www.karol.ee
STONE+TEC NÜRNBERG	13.05	16.05	Nürnberg	looduskivitooted, kivitöötlustehnika, ehituskivi	Karol AS, tel 614 3086, info@karol.ee, www.karol.ee
INDEX	18.05	21.05	Dubai	mööbel	Karol AS, tel 614 3086, info@karol.ee, www.karol.ee
LOGISTIK&TRANSPORT	19.05	21.05	Göteborg	logistika ja transport	Karol AS, tel 614 3086, info@karol.ee, www.karol.ee
AUTOPROMOTEC	20.05	24.05	Bologna	autotarvikud, lisavarustus	Karol AS, tel 614 3086, info@karol.ee, www.karol.ee
Juuni					
AGUATECH CHINA/FLOWEX CHINA	10.06	12.06	Shanghai	veetehnoloogia, pumbad, kraanid, liidesed, jäätmekäitlus	Karol AS, tel 614 3086, info@karol.ee, www.karol.ee
LOGISTIKA&TRANSPORT*	11.06	13.06	Helsingi	Soome ja lähimaade suurim transpordi ja logistikamess	Profexpo OÜ, tel 626 1347, info@profexpo.ee, www.profexpo.ee
August					
FORMA SÜGIS*	28.08	30.08	Helsingi	kingitused, kodusisustus - edasimüüjate mess	Profexpo OÜ, tel 626 1347, info@profexpo.ee, www.profexpo.ee
September					
HABITARE*/**	09.09	13.09	Helsingi	mööbli-, sisekujundus- ja disainimess	Profexpo OÜ, tel 626 1347, info@profexpo.ee, www.profexpo.ee
IBA	12.09	17.09	München	pagari- ja kondiitritööstuse seadmed, toidulisandid	Karol AS, tel 614 3086, info@karol.ee, www.karol.ee
MAXPO*	10.09	12.09	Helsingi	maaehituse ja keskkonnahoiu masinate mess	Profexpo OÜ, tel 626 1347, info@profexpo.ee, www.profexpo.ee

* spetsialistidele ** lõpptarbijatele

Välismessikalender 2015

reklaam

üritus	algus	lõpp	koht	teema	info
Oktoober					
FINNTEC, TOOLTEC, JOINTEC*	06.10	08.10	Helsingi	metallitööstuse ja masinaehituse mess	Profexpo OÜ, tel 626 1347, info@profexpo.ee, www.profexpo.ee
AUTOMAATIKA, HÜDRAVLIKA&PNEUMAATIKA, ELCOM, MECATEC*	06.10	08.10	Helsingi	tööstusetehnoloogia	Profexpo OÜ, tel 626 1347, info@profexpo.ee, www.profexpo.ee
TERVIS. ILU. MOOD. LOOMULIKULT KULD/HÕBE/KELLAD**	16.10	18.10	Helsingi	Põhja-Euroopa suurim tervise, ilu ja moeteemasid ühendav mess	Profexpo OÜ, tel 626 1347, info@profexpo.ee, www.profexpo.ee
HELSINGI RAAMATUMESS**	22.10	25.10	Helsingi	raamatumess	Profexpo OÜ, tel 626 1347, info@profexpo.ee, www.profexpo.ee
SKINEXPO. BOARD EXPO**	30.10	01.11	Helsingi	talispordimess	Profexpo OÜ, tel 626 1347, info@profexpo.ee, www.profexpo.ee

* spetsialistidele ** lõpptarbijatele

Eesti messikalender 2015

reklaam

üritus	algus	lõpp	koht	teema	info
Märts					
MOTOEXOTIKA	20.03	22.03	Tartu Näitused	mootorrattad, motovarustus, motosport motoklubid, tattood, kehamaalingud	AS Tartu Näitused anders@tartunaitused.ee www.tartunaitused.ee
Aprill					
MAAMESS	16.04	18.04	Tartu Näitused	**METS** rahvusvaheline puidutöötlemis- ja metsandusnäitus **AGRO** rahvusvaheline põllumajandusnäitus, **TARTU DOIDUMESS** toidukaubad, talutooted **AIAS&ÕUE** aiandusnäitus	AS Tartu Näitused margus@tartunaitused.ee www.tartunaitused.ee
Mai					
KOGUPEREMESS ILU 2015	08.05	09.05	Tartu Näitused	ilu, heaolu, tervis, sport	AS Tartu Näitused betti@tartunaitused.ee www.tartunaitused.ee
OKTOOBER					
TALLINNA TOIDUMESS*	28.10	30.10	Tallinn	toidu, seadmete ja sisustuse mess erialaspetsialistidele	Profexpo OÜ, tel 626 1347, info@profexpo.ee, www.profexpo.ee

* spetsialistidele ** lõpptarbijatele

20. märtsil
ilmub Äripäeva lisana

SEKRETÄR

TEEMAD

- Uudised
- Milline näeb välja tippjuhi sekretäri töö
- Kuidas kaasajastada ja muuta asjaajamiskorda
- Milleks Outlooki veel kasutada peale e-kirjade saatmise
- Soovitused, kuidas katta nõupidamisteruumi lauda
- Põnevad kohad ärilõunaks
- Mis võimalusi loob hea argumenteerimisoskus
- Kuidas korraldada head ettevõtte raamatukogu

Reklaamipindu saab broneerida ja materjale esitada 9. märtsini 2015.

Valmisreklaamid esitada 10. märtsiks 2015.

Reklaami projektijuht:
Carlo Rebane
carlo.rebane@aripaev.ee
tel 667 0012
faks 667 0200

Äripäev

koopia kolm

TELLI REKLAAMTRÜKISED MEILT!

- visiitkaardid
- flaierid, voldikud
- kaardid, kutsed
- kleebised
- plakatid, bännerid
- roll-up stendid
- suureformaadiline fototrükk
- plaadile trükk - KAPA, PVC, BIP, Re-board
- erikujuline lõikus CNC lõikepingil

Küsi pakkumist:
tel 650 6072 mob 56 629 007
hinnainfo@koopia3.ee

www.koopia3.ee

Tallinnas: Rävala pst 8 | Kadaka tee 36/Laki 9
Täidame tellimusi üle Eesti, kättetoimetamine kullerpostiga

texprocess

Tekstiil- ja elastmaterjalide töötlemise rahvusvaheline juhtmess

Rõivatööstus oma täisvõimsusel.
4. – 7. mai 2015, Frankfurt am Mainis.

Innovations
Networking Machinery
Innovative Apparel Show
www.texprocess.com
Industry forum
Global player Leading trade fair
Technologies
Sourcing
Equipment IT solutions
Future Trade fair duo

info@karol.ee
Telefon +372 6 14 30 86

powered by: VDMA Garment and Leather Technology
parallel: techtextil
messe frankfurt

ÄRIPÄEV 6. märts 2015
toimetaja Vilja Kiisler, tel 667 0150, e-post vilja.kiisler@aripaev.ee

ÄRILAUSE

Mikk Talpsepp:
Majandus ei saa tugevalt kasvada väheneva elanikkonna tingimustes.

Investor leiab, et Eesti püsimajäämiseks tuleb rahvaarvu kasvatada sündimusega. Eduka Eesti alus on tema sõnul ettevõtlus.

MANIFEST

Eesti ettevõtjate ühendused ja ametiühingud rõhutavad ühispöördumises, et järgmise valitsemisperioodi olulisim väljakutse on sisuline riigireform.

Ettevõtjad esitasid oma nägemuse riigireformist

1. Otsustav õpipööre ühiskonnas. Juba lähitulevikus siseneb tööturule vähem töötajaid, kui sealt lahkub. Seetõttu peab Eesti ühiskonna suurimaks lähiajaliseks eesmärgiks olema otsustav hüpe väärtusahelas. See on teostatav, kui koordineerida haridus-, majandus-, keskkonna- ja sotsiaalpoliitika. Keskseks ülesandeks on tagada hariduse kõrge kvaliteet ja kättesaadavus kõikidel haridustasemetel ja liikidel.

2. Haldusreform. Eesmärgiks tuleb seada raiskava killustatuse lõpetamine ning teovõimeliste haldusüksuste loomine. Seetõttu on vajalik otsustavalt vähendada omavalitsuste arvu.

3. Riiklike institutsioonide ülesannete kaasajastamine. Arvestades riigi arengut, on põhjust vaadata kriitiliselt üle mitmete, seal hulgas põhiseaduslike, institutsioonide ülesanded ning ressursikasutus. Esmajärjekorras tuleb üle vaadata dubleerivad või üle jõu käivad funktsioonid.

4. Õigusloome peab muutuma vajadusepõhiseks. Eesmärgiks peaks saama "pigem vähem, aga paremini ja eesmärgipärasemalt". Tänane seis, kus ministeeriumide töötulemusi mõõdetakse õigusloome tööplaani täitmise ja eelnõude arvuga, koormab ühiskonda ebamõistlikult ja ülemäära.

5. Avaliku halduse ja poliitikakujundustegevuste tõhustamine. Avaliku halduse kulud laiemas mõistes on riigi üks suurimaid kuluartikleid. Nende mahu kasvamist tuleb vältida.

6. Avaliku teenuse kestlikkuse tagamine. Parema planeerimise nimel tuleb riigi tegevuskuludes selgelt eristada osa, mis kulub avaliku halduse toimimiseks ning mis kulub avaliku teenuse osutamiseks. Eeskätt tuleb tagada riigi põhiteenuste (haridus, meditsiin, päästе, politsei jm) kõrge kvaliteet.

LUGEJA ARVAB

Praeguse süsteemi puudus on see, et eraisik ei saa maha arvestada üüripinna soetus- ja paranduskulusid. Seda arvestades oleks osaline tulumaksuvähendus mõistlik lahendus.

Kommentaar artiklile "Sesteri kolm punkti üüriturg puhastamiseks"
LOE WWW.ARIPAEV.EE

Äripäev

Peatoimetaja: Meelis Mandel
Väljaandja: AS Äripäev
Pärnu mnt 105, 19094 Tallinn
telefon:
(372) 667 0195,
(372) 667 0222

Toimetus:
e-post: aripaev@aripaev.ee
tel: (372) 667 0111
Reklaamiosakond:
e-post: reklaam@aripaev.ee
tel: (372) 667 0105
Tellimine ja levi:
e-post: register@aripaev.ee
tel: (372) 667 0099
Tellimine internetis:
www.aripaev.ee/tellimine

Äripäeva tellija eelised – ostukeskkond privileeg.aripaev.ee ja soodsaim võimalus soetada Äripäeva raamatuklubi raamatuid.
Äripäev veebis: www.aripaev.ee
Trükk AS Kroonpress

Toimetus võtab endale õiguse kirju ja kaastöid vajaduse korral lühendada. Toimetus kaastöid ei tagasta. Kõik ajalehes Äripäev ja tema lisades avaldatud artiklid, fotod, teabegraafika (sh päevakajalised, majanduslikul, poliitilisel või religioossel teemal) on autoriõigusega kaitstud teosed ning nende reprodutseerimine, levitamine ning edastamine mis tahes kujul on ilma ASi Äripäev kirjaliku nõusolekuta keelatud. Kaebuste korral ajalehe sisu kohta võite pöörduda Pressinõukogusse, pn@eall.ee või tel (372) 646 3363.

EDUKAS EESTI

Karistame vähem, parem **nõustame** rohkem

Edukuse poole sihtimisel on üheks lahenduseks kujundada haldusaparaat ümber nii, et kohati üksteist dubleerivad sanktsiooniõiguslikud asutused muutuvad nõustamisasutusteks.

Avaneb üpris kummastav pilt, kui lugeda üle asutused, millele on seadusega antud pädevus toimetada väärtegude kohtuvälist menetlust. See arv on Eesti mastaapi arvestades hunnitu. Karistused, mida kodanikele ja ettevõtetele määrata võidakse, võivad olla üpris rängad ning neid võib määrata loetamatu arvu formaalsete ja eluvõõraste normide rikkumise eest.

Karistusaparaat peab riigil olema, selleta ei saa. Aga karistusaparaat ei saa lõputult paisuda ega olla riigi muude osistega võrreldes ebaproportsionaalselt suur. Kas selline olukord seisab takistusena Eesti edukuse teel, selle üle pole ehk tarvis pikalt vaielda. Jämedalt öeldes võiks karistusõiguse puhul piirduda politseiga ning muud asutused oleksid eksperdi rollis – kui sedagi.

Karistamine ei meeldi enamikule inimestele. Nõustamine on märksa meeldivam tegevus. Kodanikule ja ettevõtjale on see ka määratult kasulikum kui mõne ennetatava rikkumise eest karistatud saada.

Trahvid. 80–90% Eesti ettevõtetest on väikeettevõtted. Seega oma mastaabilt väikesed ning igapäevategevustes efektiivsed. Mis saaks siis, kui mõne ühisreidi käigus külastab sellist ettevõtet näiteks maksuamet, tööinspektsioon ja miks mitte ka tarbijakaitseamet? Politsei veel kirsina tordil. Väikeettevõte ei suuda sellises olukorras menetluses osaleda, mingisugusest vastuvaidlemisest rääkimata.

Mõne veidi teravama rikkumise eest määratavad väärteokaristused on tuntavad, aga üpris tihti on odavam trahv ära maksta, kui vaielda. Õigusteenuse ostmine on kallis ega pruugi tagada soovitud tulemust.

Seadusega kogu ranguse ulatuses suuri trahve Eestis reeglina väärteokaristuste eest ei määrata. Õiguskaugele lugejale täpsustuseks: trahvi määratakse raskemate rikkumiste eest neil puhkudel, kus olukorda enam paremuse poole muuta ei saa. Leebema võimalusena teeb järelevalveasutus ettekirjutuse, et need asjad korda saaksid, mida korda seada annab.

Edukas Eesti

MEELIS LIIVLAID
OÜ Muuseumijurist tegevjuht

Karistamine ei meeldi enamikule inimestele. Nõustamine on palju meeldivam.

Ettekirjutuse täitmatajätmisel on asutusel õigus määrata sunniraha. Sunniraha ei ole karistus, see on mõjutusvahend. Nii trahvid kui ka sunniraha annavad väikeettevõtte eelarves valusalt tunda.

Tasub meeles pidada, et vastne korrakaitseseadus ütleb, et seaduses sätestamata juhul on sunniraha igakordse kohaldamise ülemmäär 9600 eurot. Juriidilisele isikule võib kohus või kohtuväline menetleja väärteo eest kohaldada rahatrahvi küll 100–400 000 eurot.

Ohuprognoos. Kui vaatame uut korrakaitseseadust, leiame seal vajaduse koostada ohuprognoos. Selle peavad oma tegevuse tarvis kokku panema sanktsiooniõiguslikud asutused. Teatud eluvaldkondades võib ohuprognoos vajalik olla, aga mitte selliselt lähtealuselt, mis kõigi edukust pärsib. Kohane oleks, kui riik prognoosiks, kuidas mõjub sunniraha määramine või ühe või teise läbimõtlematu ja formaalse normi rikkumise eest mõistetav karistus ja trahv, ettevõtte edukusele ning seega kogu majandusele.

Praegu ei ole enamikul riigiasutustel võimet üldse mingisuguse süvaanalüüsiga tegeleda. Ometi on olemas karistamise õigus ning ka kohustus. Selline olukord ei ole edukuse tee.

Nõu andmine tagab edu. Eestis tuleks võtta seisukoht, et karistusasutustest saaksid konsultatsiooniasutused, kust saab nõu küsida. Nõuandva asutusena ei saa käsitleda asutust, millel on samas sanktsioonipädevus, mille rakendamine on küsitav ning kohati mõttetu. Sellises olukorras naljalt nõu küsima ei minda. Nõu andmine ja saamine tagab edukuse.

Vaatame kas või euroraha taotlemise poole. Karistusfunktsioonist loobumine aitaks suunata vabaneva ressursi nõustamisele. Selle eelduseks on, et vähendatakse väärtegude kataloogi, mis on laiali kümnetes ja kümnetes seadustes ning mille sisu keegi hoomata ei suuda.

Lähtuma peaks põhimõttest, et iga ettevõte soovib teenida kasumit ning toimetada majandusruumis ausalt. Nendega, kes ei soovi ausalt toimetada, tegelegu üksnes politsei ja kohus.

ARTIKKEL ILMUB TALLINNA KAUBAMAJA, DANSKE BANKI, SAKU ÕLLETEHASE, MOOTOR GRUPI, EMT JA ELIONI NING ÄRIPÄEVA ARVAMUSKONKURSI EDUKAS EESTI RAAMES.

REPLIIK

Firma asutajale **digimapp**

Firma asutaja digimapp peaks sisaldama praktilist, üldlevinud ja igapäevatöös vajaminevat äriinfot ja materjale, alates raamatupidamisest kuni võla sissenõudmise juhendini.

Digimapp aitaks ettevõtetel olla efektiivsem, hoida kokku juriidilisi kulusid ning ennetada vaidlusi ja lihtsamate vigade tegemist, mida oleks saanud ära hoida. Digimappi saaks vajadusel hõlpsalt ja kiiresti uuendada ning tehniliselt kaasajastada.

Digimapp võiks toimida äpi kujul ja olla kasutatav nii arvutis, tahvelarvutis kui ka nutitelefonis. Mapi koostajaks ja haldajaks võiks saada Registrite ja Infosüsteemide Keskus koostöös konkursi raames välja valitud partneritega, sealhulgas ärinõustajad, advokaadibürood, audiitorbürood, raamatupidamisbürood.

Sisu. Digimapp võiks sisaldada ülevaadet ettevõtte juhtimisest, raamatupidamise ABCd; äriõiguse, lepinguõiguse, võlaõiguse, tööõiguse sätteid. Samuti juhiseid, kuidas käituda võlgnikuga ning võla sissenõudmise protseduurilisi toiminguid. Peale selle lube, litsentse, vorme, avaldusi, lepinguid. Mapis peaks olema ülevaade toetusvõimaluste, töötajate palkamise ja lepingute sõlmimise, investeeringute kaasamise kohta. Samuti oleks kohane ülevaade raha laenamise, firma raha kasutamise kohta ning maksuinfo; info lepingute koostamise ja sõlmimise kohta.

SIIM KAEVATS
Massimeedia tegevjuht

Digimapp võiks toimida äpi kujul ja olla kasutatav nii arvutis, tahvlis kui ka nutitelefonis.

ARTIKKEL ILMUB TALLINNA KAUBAMAJA, DANSKE BANKI, SAKU ÕLLETEHASE, MOOTOR GRUPI, EMT JA ELIONI NING ÄRIPÄEVA ARVAMUSKONKURSI EDUKAS EESTI RAAMES.

LUGEJA LEMMIKUD www.aripaev.ee

Vaata, kas su äripartneril on maksuvõlg. Maksuameti värskelt avaldatud maksuvõlglaste nimekirjas on üle 4700 ettevõtte, suurim võlg on üle 4 miljoni euro.
Elektritakso juht unistab Teslast. Uurisime elektritakso juhilt Mari-Liis Lingilt, kui tihti ta peab oma sõidukit laadima ja kuidas suhtuvad kliendid elektriautosse.
Sesteri kolm punkti üürituru puhastamiseks. Korrastamata üüriturg on üks Eesti majanduse alakasutatud võimalustest, ütles IRL liige Sven Sester.
Rahatrükk tõstab kinnisvara hindu. Võlakirjade ostuprogramm on suunatud majanduse deflatsioonist väljatoomisele. Paratamatult tõstab rahatrükk kinnisvara hindu, leiab 1Partner Kommertskinnisvara juhtiv partner Tanel Tarum.

6. märts 2015 ÄRIPÄEV
toimetaja Vilja Kiisler, tel 667 0150, e-post vilja.kiisler@aripaev.ee

TOIMETAJA VEERG

Valijate **must** nimekiri

Kõverpeeglist paistab, et Eestis koostatakse pidevalt musta nimekirja valijatest, kes ähvardatakse jätta sõnaõiguseta.

HARRY TUUL
Äripäeva toimeteja

Pärast valimisi on õige aeg peeglisse vaadata. Peegelpilt teeb murelikuks. Retoorika, mis toetub vastandumisele, loob olukorra, kus pole võitjaid ja on vaid kaotajad. Nii on Eestis aina sügavamalt juurdumas komme koostada justkui musta nimekirja kodanikest, kes peaksid oma lõuad pidama.

Sinna kuuluvad need, kes valimas ei käinud. Kuidas teisiti mõista lausungit, et kui sa valima ei lähe, siis ei ole sul õigust ka tulevast valitsust ja riigikogu kritiseerida? Tänavu jättis valimistel osalemata 36% ehk ligi 320 000 Eesti kodanikku, kel kõnealusest loogikast lähtuvalt tuleb järgmiseks neljaks aastaks loobuda sõnaõigusest.

Teeme ühe asja selgeks. Kõigi hääl loeb. Seega kõik, kes te otsustasite mingil põhjusel valimata jätta, tehke julgelt ja kõvasti häält. Nagu kõik inimesed ei pea minema poliitikasse, ei pea kõik inimesed osalema valimistel. Muidugi on hea, kui seda tehakse, aga vabadus oma õiguste eest seista ja neid avaldada on palju laiem kui vaid valimised.

> **Oleks hea, kui kõik eestimaalased saaks eelarvamuste ja sildistamiseta sõna sekka öelda.**

Aga sõnaõiguseta kodanike ring ei piirdu kaugeltki valimata jätnutega. Sinna mahuvad ka need, kes hääletasid "vale" erakonna poolt ning kelle valiku parteijuhid maha kannavad, välistades nende lemmikpartei juba eos ehk enne valimisi koalitsioonist. Valimiste eel jõudis välistamistuhin koguni punkti, kus kõrvale sooviti korraga heita nii Keskerakond kui ka Reformierakond ehk ligi pooled valijad. Valimisvõiduks võib see olla ju ahvatlev retoorika, kuid olemuselt on see üdini mäda.

Omaette grupi moodustavad ka n-ö jalgadega hääletajad. Eesti on ilmselt üks väheseid, kui mitte ainuke riik maailmas, kus avalikult on õigus öelda, et kui ei meeldi, koli mujale. Ehk sisuliselt näidatakse grupile eestimaalastest ust. Teinekord pakitakse kaasa ka silt – mugavuspagulane. Nimekirja põimitakse ka "vingujad", kes julgevad Eesti edulugude kõrval ka kitsaskohtadele näidata ja põhiliinist erinevaid lahendusi välja pakkuda. Või veel hullem, soovivad debatti tabuteemadel, nagu kodakondsus, immigratsioon, Eesti riigivõlg, maksupoliitika ja julgeolek. Võimueliit tembeldab rumalaks või riigivastaseks inimesed, kes armastavad oma riiki ja kritiseerivad võimu.

Hoogu maha. Pealiskaudselt ja üksikuna ei pruugi ükski näidetest tunduda suure probleemina, aga kokkuvõttes saame pika musta nimekirja. Kuhu edasi? Võtame neilt musta nimekirja kantutelt ka kodakondsuse ja jagame neile hallid passid? Aeg on hoogu maha võtta. Eluterves Eestis soovime tegelikult ju täpselt vastupidist. Oleks hea, kui kõik eestimaalased saaks eelarvamuste ja siltideta sõna sekka öelda. Öeldakse küll, et väike annus mürki mõjub ravimina. Aga mitte juhul, kui diagnoos on üledoos.

EDUKAS EESTI

Suuname õpetajaid **maale**

Põhikoolide õpitulemused peavad muutuma läbipaistvaks ning tublisid õpetajaid tuleb motiveerival viisil maakoolidesse suunata.

SIIRI ANTSMÄE
kolme lapse ema

Edukas Eesti

Lapsevanemal on praegu võimatu objektiivselt hinnata põhikooli taset. Nutikam lapsevanem küll ehk teeb iseseisva andmete analüüsi haridusе infosüsteemis ehis ja analüüsib näiteks põhikooli lõpetajate keskmisi hindeid ja õpinguте jätkamise protsenti gümnaasiumis, kuid see ei ole lahendus.

Lahenduseks oleks 6. klassi tasemetööde ning 9. klassi lõpueksamite põhjal samaväärsete edetabelite koostamine, nagu see toimib gümnaasiumite puhul. Jah, edetabelid ei arvesta kõiki aspekte, kuid mõista tuleb lapsevanemat – praegu saab ta kooli valiku otsuse teha ainult gümnaasiumi tulemuste põhjal.

Õpetajad roteeruma. Esmatähtis on siiski maakoolide õppekvaliteet. Lapsevanem vajab kindlust, et õpitulemused ei ole ülehinnatud, sisehindamised kajastavad toimuvat objektiivselt ning lapsel on võimalik valida oma edasist õpinguteed. Kvaliteet tuleb koolijuhi ja pedagoogide kaudu.

> **Ühendame programmid "Tagasi kooli" ja "Maale elama", luues õpetajate roteerumise süsteemi.**

Õpetajaid on aga puudu, eriti häid õpetajaid, kes on selleks ametiks sündinud. Siin tuleks rakendada õppekulude tagasinõudmist: riigieelarvelisel kohal õpetaja erialal ülikooli lõpetanu, kes ei asu teatud aja jooksul pärast ülikooli lõpetamist õpetajana tööle, peab õppekulud teatud aja jooksul tagasi maksma.

Õpetajate rotatsioon koolide vahel avardaks kindlasti rakendatavate meetodite valikut ja värskendaks kooli sisekliimat.

Kuid õpetaja palk on madal. Isegi kui õpetaja oleks valmis panustama hariduse arengusse ja kolima mõneks aastaks teise linna või külla, ei ole see rahaliselt võimalik – uue kodu soetamine või üürimine ning töö leidmine kaasale on kulukad.

Maale kooli. Ühendame programmid "Tagasi kooli" ja "Maale elama" ning loome programmi "Maale kooli". Programmi sisu on luua maakooli minevale õpetajale kaitseväelaste roteerimise süsteemiga analoogne süsteem. Õpetaja, kes programmiga liitub, saab riigilt eluaseme rendiks rahalist tuge või pakub eluaseme kohalik omavalitsus. Kaitseväes on eri asukohtadesse teenistusse saatmine toiminud juba aastaid. Pered kolivad, tugisüsteem toimib. Sellise programmi rahastamist peab korraldama riik ELi meetmeid kasutades.

ARTIKKEL ILMUB TALLINNA KAUBAMA-JA, DANSKE BANKI, SAKU ÕLLETEHASE, MOOTOR GRUPI, EMT JA ELIONI NING ÄRIPÄEVA ARVAMUSKONKURSI EDUKAS EESTI RAAMES.

Äriteenused reklaam
TEL 667 0105, reklaam@aripaev.ee

Äripäeva Akadeemia
18. märtsil
KÕNELEMINE – SEE ON IMELIHTNE!
Kuidas muuta oma kõne veenvaks ja meeldejäävaks?
Täpsem programm aadressil akadeemia.aripaev.ee
Koolitaja on näitleja ja õppejõud MARTIN VEINMANN
Koolituse hind 299 eurot + km
Äripäev
Info ja registreerimine: Harri Jõgis, telefon 667 0283, e-post harri.jogis@aripaev.ee

Äripäeva Akadeemia
26. märtsil, 16.–17. aprillil ja 28. mail
TÖÖ TALENTIDEGA
Kuidas leida, hoida ja arendada parimaid töötajaid
Koolitusprogrammi hind 1599 eurot + km
Täpsem programm aadressil akadeemia.aripaev.ee
Koolitajad on KADRI KÕIV, MARI-LIIS JÄRG ja KRISTEL JALAK
Äripäev
Info ja registreerimine: Renate Steinberg, telefon 667 0282, e-post renate.steinberg@aripaev.ee

TÕUSJA
Briti kindlustusfirma puhaskasum kasvas üle 6 protsendi.

LANGEJA
Panga eelmise aasta puhaskasum langes 37 protsenti.

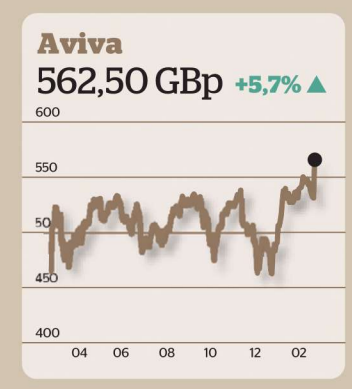

ÄRIPÄEV 6. märts 2015
toimetaja Harry Tuul, tel 667 0111, e-post toimetajad@aripaev.ee

TEHNOLOOGIA

Apple valmistub sõjaks. Tesla võib saada konkurendi

FREDY-EDWIN ESSE, CALIFORNIA
fredy-edwin.esse@aripaev.ee

Üha valjemalt kostavad kuulujutud, et Apple hakkab ehitama autosid. See on tekitanud palju elevust, aga ka hirmu.

Apple'i võimalik tung autotööstusesse ilmestab, kuidas piirid autotööstuse ja tehnoloogia vahel hägustuvad. Oma auto kallal töötab ju ka Google.

Kuulujutud Apple'i plaanide kohta said hoogu veebruari alguses, kui räägiti, et Apple peab Teslaga suurt sõda töö-jõu üle. Tesla peakontor asub Apple'ist kõigest paarikümne kilomeetri kaugusel. Räägitakse, et Apple ei palka Teslast mitte niisama töötajaid, vaid inimesi, kelle eriala on otseselt autondusega seotud.

Sahinad said vunki veebruari keskel, kui ilmus uudis, et Apple meelitas endale Mercedes-Benzi Põhja-Ameerika arendusüksuse tegevjuhi.

Wall Street Journal kirjutas, et Apple'i tegevjuht Tim Cook kiitis autoprojekti heaks peaaegu aasta tagasi ning määras seda juhtima tootedisaini asepresidendi Steve Zadesky. Zadesky oli enne Ford Motori insener ja Apple'is aitas juhtida tiime, kes lõid iPodi ja iPhone'i.

> **Rohkem kui sada aastat sisepõlemismootorit täiustanud autotootjad kahtlevad, kas neil on enam võimalust luua tulevikuauto.**

Väidetavalt sai Zadesky Cookilt loa moodustada 1000-liikmeline meeskond ning kaasata autoprojekti töötajaid üle kogu Apple'i. Allikate sõnul uurib see tiim praegu robootikalahendusi, metalle ja materjale, mis on tihedalt seotud autotööstusega. Neid jutte on kinnitanud ka Financial Times.

Automaailm kihab. Praegu toimub Genfi autonäitus ja kummalisel kombel on sealgi üks suuremaid kõneained Apple – firma, kes ei ole üritusel kohalgi.

Väidetavalt on rohkem kui sada aastat sisepõlemismootorit täiustanud autotootjad kuulujuttude pärast mures. Nad kahtlevad, kas neil on enam üldse võimalust luua tulevikuauto, või on nende tehnoloogia igaveseks minevikku jäänud.

Arvutid valitsevad juba ammu suure osa auto üle. Sõidukite aina tihedam sidusus kõiksugu nutiseadmetega tähendab paremat positsiooni tehnoloogiafirmadele – see muudab nad autotootjatele konkurentideks.

Võib öelda, et käib võistlus autotootjate ja tehnoloogiafirmade vahel, kus võitja saab kontrollida järgmise generatsiooni autode n-ö aju, ütles tehnoloogia uuringufirma Gartner asepresident Thilo Koslowski intervjuus Fortune'ile.

"Autotootjad jagunevad seejärel kaheks: need, kes oskavad selle ajuga ise ümber käia, ja need, kes lubavad mõnel tehnoloogiafirmal sellele ligi pääseda. Sellised firmad tõusevad järgmise viie aasta jooksul esile," ütles Koslowski.

Niisiis on tarkvarafirmad Apple ja juhita autot välja töötav Google autotootjaid ehmatanud: neil on võime luua innovatsiooni ja tekitada uusi käibeallikaid.

Autotootjaid hirmutab ka Apple'i suurus. Õunafirma turuväärtus on praegu kolmveerand triljonit dollarit. See on rohkem kui Daimler, Volkswagen, Renault, Peugeot, Fiat Chrysler, Ford ning General Motors kokku!

Kuulujutud töötavad Apple'i kasuks. Daimleri tegevjuht Dieter Zetsche ütles, et võidujooks tulevikuauto loomisel pole veel õieti alanudki, mistõttu pole selge, kui suur on selles tehnoloogiafirmade roll. "Me peame üritama mõista, kui palju need firmad meid aitavad, kui palju me neist sõltuvaks muutume ja kui palju oleme nende konkurendid," ütles Zetsche Reutersile.

Isegi kui juhtub, et jutud Apple'i autost ei osutu tõeks ja firma ei tule kunagi oma sõidukiga välja, võib kumu aktsia hinnale hästi mõjuda. Morgan Stanley avalikustas esmaspäeval analüüsi, milles väidab, et Apple'i turuväärtus võib ainuüksi auto ootuses kasvada aastaga triljoni dollarini.

Peale selle tõstis Morgan Stanley Apple'i aktsia hinnasihti. Kui varasem hinnasiht oli 133 dollarit, millest Apple oli esmaspäeval vaid 4 dollari kaugusel, siis uus hinnasiht on 160 dollarit. Optimistlik stsenaarium näeb ette tõusu lausa 190 dollarile, mis teeb panga analüütik Katy Hubertyst Wall Streeti ühe kõige optimistlikuma analüütiku Apple'i suhtes.

"Me oleme veendunud, et järgnevatel aastatel saavutab Apple autotööstuses tähtsa rolli," kirjutas Huberty analüüsis.

Huvitava arvutusega tuli eelmisel nädalal välja Morgan Stanley autoanalüütik Adam Jonas, kelle sõnul on autoturu suurus umbes 10 triljonit dollarit. Aastane potentsiaalne uute sõiduautode käive küündib tema hinnangul umbes 1,6 triljoni dollarini, võrdlusena tasub märkida, et nuti-

Tellija eelis

Äripäeva tellija sai seda lugu veebis lugeda juba **eile kell 07.00**

NUMBER

0,5

protsendile jättis Briti keskpank eile baasintressi.

ELEKTER

Eratarbijad peaksid arvestama, et elektrienergia hinnale lisandub lepingus ka käibemaks.

Nord Pool Eesti
31,50 **-12,35%▼**

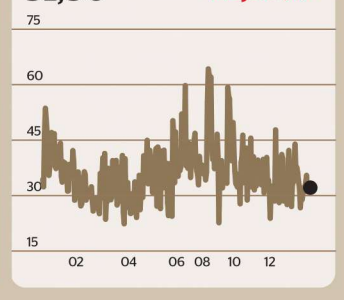

VALUUTA

Euroopa Keskpanga negatiivne intressimäär survestab eurot nõrgemaks.

EUR/USD
1,1069 **-0,11%▼**

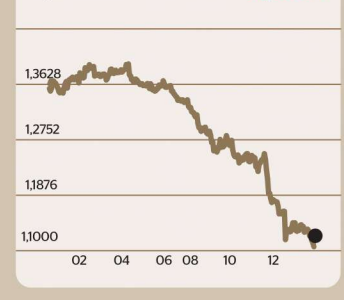

INTRESS

Euribor on EKP sammude tõttu olnud tugevas languses.

Euribor 6 kuud
0,110% **+0,001▲**

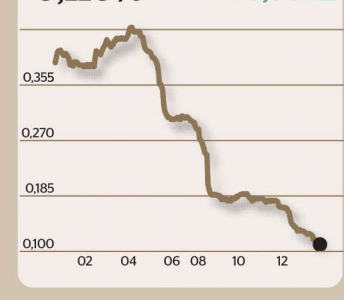

FOTO: SCANPIX

Ä Taust

Kust Apple'i raha tuleb?

käibed tuluallikate ja turgude kaupa, % käibest

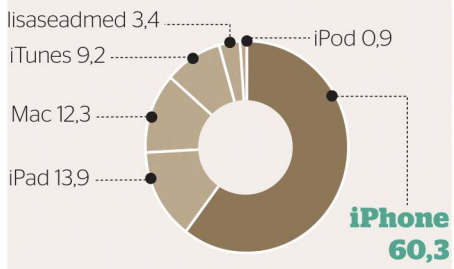

ALLIKAS: APPLE'I VIIMASE 4 KVARTALI ARUANDED

Ä Aktsia

Apple aastaga tõusnud 70%, Tesla 20% langenud

aktsiate hinnad dollarites

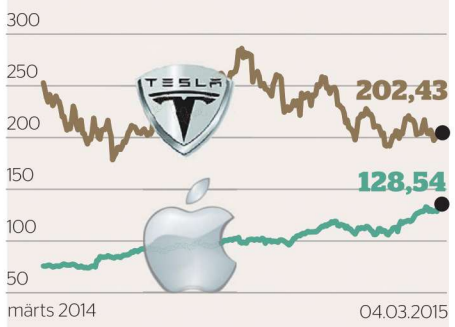

ALLIKAS: BLOOMBERG

← APPLE võib laieneda uude valdkonda.

FOTO: SCANPIX

telefonide koguturu suurus on umbes 400 miljardit.

Seega: kui Apple'il õnnestuks endale haarata kas või veerand uute autode turust, võrduks nende käive kogu nutitelefonide turu suurusega.

Kas langus on paratamatu? Siiski on analüütikuid, kes Apple'it ei kiida. Näiteks prognoosib Saksa investeerimispank Berenberg Bank ettevõtte aktsiale üle 50% langust, kuna õunafirma on nende hinnangul liiga sõltuv iPhone'ist.

Panga analüütik Adnaan Ahmad rõhutas, et 70% firma käibest ja 85% tegevuskasumist tuleb iPhone'ide müügist. Ühel hetkel jõuab "suurte numbrite seadus" ka Apple'ile järele, ütles ta. Ahmad prognoosib, et telefone ei vahetata enam nii sageli välja, mistõttu muutub iPhone'i müügikasv negatiivseks.

Midagi erilist ei leia analüütik ka Apple'i käekellas, samas toetab ta ettevõtte laienemist autondusse. Ahmadi sõnul peaks Apple Tesla Motorsi sootuks ära ostma.

Ahmad määras Apple'i aktsia hinnasihiks 60 dollarit, mis teeb silmad ette pessimistlikumatele ootustele. Esmaspäeval sulgus Apple'i aktsia 129,09 dollaril.

Ä RAHA

reklaam

Kommertspankade intressitooted

pank	jooksev hoius % keskmiselt kuu jäägilt	jooksev hoius % kuu püsijäägilt	tähtajaline hoius % 1 kuu	2 kuud	3 kuud	6 kuud	9 kuud	1 aasta	2 aastat	3 aastat	min summa
Danske Bank					Kontakteeruge pangaga						
Tallinna Äripank		0,00	0,10	0,15	0,20	0,40	0,50/1,5	0,60/1,60	0,70/1,70	-	200
Tallinna Äripank (3)		0,00	0,25	0,30	0,35	0,55	0,65	0,75	0,85	-	200
Citadele Pank	-	-	-	-	-	0,05	0,1	0,70	1,0	1,40	150
Versobank	0,01	0,01	0,40	0,50	0,60	0,90	1,00	1,20	1,50	1,80	350
DNB	0,10 (7)	-	0,20	-	0,25	0,40	0,55	0,70	0,80	0,90	300
Krediidipank	-	0,01	0,10	0,20	0,30	0,80	0,80	1,00	1,30	1,50	100/200 (4)
BIGBANK		-	0,15	0,20	0,25	0,40	0,40	1,00	1,40	1,70	300-1500
BIGBANK	-	-	-	-	-	0,40	0,40	1,00	1,40	1,70	1500-30 000
BIGBANK	-	-	-	-	-	0,45	0,45	1,05	1,45	1,75	üle 30 000

tähtajaline hoius %, USD

pank	1 kuu	2 kuud	3 kuud	6 kuud	9 kuud	1 aasta	min summa
Danske Bank			Kontakteeruge pangaga				
Tallinna Äripank	0,05	0,05	0,05	0,10	0,15	0,20	200
Citadele Pank	-	-	-	0,05	0,10	1,00	200
Versobank	0,30	0,35	0,45	0,70	0,90	1,1	500
DNB	0,10	-	0,15	0,30	0,40	0,50	300
Krediidipank	0,15	0,20	0,30	0,50	0,70	0,90	100/200 (4)

Kursid on päeva jooksul korrigeeritavad; (3) personaalpanganduse klientidele; (4) internetipangas/kontoris (7) päevalõpu kontojäägilt, Äripanga jooksva hoiuse intressimäär on nüüd 0%

Pankade kontaktandmed

Citadele Pank Roosikrantsi 2, Tallinn, tel 770 0000, faks 770 0001, e-post: info@citadele.ee
BIGBANK Rüütli 23, Tartu, tel 1333, faks 737 7582, e-post: bigbank@bigbank.ee, www.bigbank.ee
Versobank Pärnu mnt 12, Tallinn, tel 680 2500, faks 680 2501
DnB PANK Tartu mnt 10, Tallinn, tel 686 8500, faks 686 8501, e-post: info@dnb.ee, www.dnb.ee
Eesti Krediidipank Narva mnt 4, Tallinn, tel 669 0941, faks 661 6037
Tallinna Äripank Vana-Viru 7, Tallinn, tel 668 8066, faks 668 8065

Ä BÖRS

Tallinn 05.03

aktsia	sulgemis-hind, EUR	muutus eelm, %	käive, EUR	P/E	ROE	P/B	divid. tootlus
Arco Vara	1,050	0,00	0	1,4	48,1%	0,69	0,0%
Baltika	0,400	0,25	2 559	-	-14,6%	1,85	0,0%
Ekspress Grupp	1,260	1,61	2 031	8,2	10,7%	0,88	0,8%
Harju Elekter	2,840	1,79	32 679	6,0	13,2%	0,80	3,2%
Merko Ehitus	8,980	1,35	5 385	15,8	8,2%	1,29	4,6%
Nordecon	1,050	0,96	5 672	7,7	12,1%	0,94	0,0%
Olympic EG	1,930	0,52	6 052	11,6	23,6%	2,73	5,2%
PRFoods	0,653	1,56	2 113	9,7	7,2%	0,70	1,5%
Pro Kapital Grupp	2,380	0,00	0	-	-4,5%	1,98	0,0%
Silvano FG	1,300	0,78	108 939	5,8	14,1%	0,82	19,2%
Tallink Grupp	0,840	0,00	112 191	16,5	4,6%	0,76	6,0%
Tln Kaubamaja	6,060	0,00	31 677	12,8	11,5%	1,47	5,8%
Tallinna Vesi	14,100	0,00	48 088	15,8	20,5%	3,23	6,0%
Trigon PD	0,550	0,00	275	-	-0,7%	1,15	0,0%
Skano Group	0,850	0,00	0	-	-6,8%	0,56	0,0%

P/E arvutatud viimase nelja kvartali vahearuande (kui on olemas, siis rahvusvahelise raamatupidamisstandardi (IAS) kohase) konsolideeritud koondkasumi emaettevõtja osa põhjal

Vilnius 05.03

aktsia	sulgemis-hind, EUR	muutus eelm, %	P/E	P/B	divid. tootlus
Apranga	2,76	0,73	-	3,6	5,2
City Service	1,720	-0,58	9,2	0,8	-
Invalda	3,010	-1,31	-	0,8	-
Linas Agro	0,700	0,00	7,3	0,7	-
Panevezio Statybos	0,906	0,33	-	0,4	-
Siauliu Bankas	0,298	0,34	6,9	0,8	-
Snaige	0,400	0,00	-	1,6	-
TEO LT (Telekomas)	1,050	0,00	17,1	2,6	16,2

TÕUSJA
Carrefour
30,56 EUR
+3,03%

LANGEJA
Toshiba Corp.
485,00 JPY
-0,37%

Helsingi 05.03

aktsia	hind, EUR	muutus eelm, %	P/E	P/B	divid. tootlus
Alma Media	3,06	0,66	16,1	2,6	3,3
Citycon	3,19	-0,38	17,8	1,1	4,7
Elisa Comm.	24,83	1,39	17,6	4,5	5,2
Finnair	3,10	-0,96	-	0,8	-
Fortum	20,42	0,69	5,8	1,7	-
HKScan	5,90	1,03	5,6	0,7	1,7
Kesko	34,58	0,38	35,3	1,6	4,0
Neste Oil	23,12	-0,64	-	2,2	2,8
Nokia	7,33	0,90	-	3,1	-
Olvi	23,32	-0,38	14,9	2,5	2,8
PKC Group	17,29	-0,23	-	2,6	4,0
Stockmann	7,48	-0,86	-	0,7	5,4
Stora Enso	8,82	1,44	-	1,4	-
UPM Kymmene	17,09	1,73	-	1,2	3,5
YIT	5,53	0,45	12,3	1,3	6,9

Riia 05.03

aktsia	sulgemis-hind, EUR	muutus eelm, %	P/E	P/B	divid. tootlus
Grindex	5,94	1,37	6,0	0,5	-
Latvijas Gaze	9,45	0,53	13,2	0,6	-
Olainfarm	6,16	0,98	5,4	1,2	-

Ä VALUUTA

Euroopa Keskpank

EUR/SEK ▼
9,2154

EUR/RUB ▼
67,5935

Austraalia dollar	AUD	1,421	Singapuri dollar	SGD	1,516
Bulgaaria leev	BGN	1,956	Suurbritannia nael	GBP	0,725
Hiina jüaan	CNY	6,938	Šveitsi frank	CHF	1,070
Hongkongi dollar	HKD	8,585	Taani kroon	DKK	7,454
India ruupia	INR	68,910	Tai baat	THB	35,885
Jaapani jeen	JPY	133,100	Tšehhi kroon	CZK	27,422
Kanada dollar	CAD	1,377	Türgi liir	TRY	2,866
Korea won	KRW	1218,840	Ungari forint	HUF	305,360
Norra kroon	NOK	8,546	USA dollar	USD	1,107
Poola zlott	PLN	4,140			
Rumeenia leu	RON	4,445			

Ä BÖRSIKAUBAD

Kütused 05.03

USD	
Nafta IPE, bbl	60,73
Nafta NYMEX, bbl	51,39
Mootoribensiin, t	610,25
Diislikütus, t	569,25
Kerge kütteõli, t	556,00
Masuut (1% väävel), t	310,00
Maagaas Henry Hub, btu, USD	2,769

Põllumajandus 05.03

nael = 453,59 g	
Kohv NYBOT, USc/nael	133,95
Valge suhkur NYSE LIFFE, USD/t	374,00
Kakao NYBOT, USD/t	3087,00
Nisu NYSE LIFFE, USD/t	116,75
Rapsiseemned NYSE LIFFE Pariis	364,5

Värvilised metallid 04.03

USD/t	
Alumiinium LME	1804
Vask LME	5866
Plii LME	1759
Nikkel LME	13880
Tina LME	17950
Tsink LME	2045,5

Väärismetallid 05.03

USD/unts, unts = 31,105 g	
Kuld COMEX	1202,12
Plaatina NYMEX	1185,93
Pallaadium NYMEX	828,90
Hõbe COMEX	16,26

Allikas: Bloomberg, kella 17 seisuga

ÄRIPÄEV 6. märts 2015
reklaamitoimetaja Marina Altmaa, tel 667 0161, e-post marina.altmaa@aripaev.ee

PROJEKTIJUHTIMISE AASTAKONVERENTS 2015

Kuidas plaanid tööle panna?

16. aprillil

Radisson Blu Hotel Olümpia

9.15 **Saabumine ja hommikukohv koos värske Äripäevaga**

9.50 **Avasõnad**
moderaator Äripäeva arendusdirektor **MARI KÕLLI**

10.00 **Kuidas plaanid tööle panna?**
Kommunikatsioonikonsultant **RAUL REBANE**

10.30 **Kuidas komplekteerida õige projektigrupp?**
Meeskonnakoolitaja **ÜLO VIHMA**

11.00 **Kuidas mitte jääda projektijuhtimisel ajaga hätta?**
Aja- ja projektijuhtimise koolitaja **KRISTJAN OTSMANN**

11.30 **Kuidas ennetada ja lahendada probleeme ja konflikte?**
Psühholoog ja Tartu Ülikooli praktilise usuteaduse professor **TÕNU LEHTSAAR**

12.00 **Lõuna restoranis Senso**

13.00 – 15.00 Paralleelsessioon

ARENDUSPROJEKTID

Sessiooni juhib
Nortali telekomi äriüksuse juht **VSEVOLOD BOIKOV**
Juttu tuleb agiilsest juhtimisest, kaugjuhtimisest ja arendusprojektide meeskonnajuhtimisest.

Kogemuslugu:
BigBank Group juhatuse liige ja IT-direktor **AGUR JÕGI**

Kogemuslugu: avalik sektor

TEOSTUSPROJEKTID

Sessiooni juhib
projektijuhtimise koolitaja **TIIT VALM**

Juttu tuleb meeskonnaliikmete vastutusest, *coaching*'ust.

Kogemuslugu:
Aasta ehitaja – Merko Ehituse projektijuht **AHTO ARUVÄLI**

Kogemuslugu: avalik sektor

15.00 **Kohvipaus**

15.30 **Kui palju maksta projektijuhtidele palka?**
Palgainfo Agentuuri juht **KADRI SEEDER**

16.00 **Kuidas juhtida projekti meeskonda, et kõik liikmed oleksid motiveeritud?**
Esineja kooskõlastamisel

Vaata konverentsi täispikka ajakava
SEMINAR.ARIPAEV.EE

Äripäev

Konverentsi **soodushind 6. aprillini 199 eurot** (km-ga 238,80 eurot).
Tavahind 7. aprillist 249 eurot (km-ga 298,80 eurot).
Info ja registreerimine:
Maarit Eerme, maarit.eerme@aripaev.ee, telefon 514 4884

EESTI TURVAETTEVÕTETE LIIT
ÄRIPÄEV

9. aprillil

Tallinna Loomaaia keskkonnahariduskeskuse auditoorium

TURVA-KONVERENTS 2015

9.45 **Turvakonverentsi avamine**

10.00 **SESSIOON I *Siseturvalisuse arengukava 2015–2020: vastutus kogukonnale!***

Siseturvalisuse arengukava 2015–2020: kuidas tagada turvalisus kogukonnas?
Siseministeeriumi asekantsler Raivo Küüt

Kas turvafirmad võiksid olla avaliku korra tagajad?
politseikolonel, Politsei- ja Piirivalveameti peadirektori asetäitja Joosep Kaasik

Kas Eesti vajab uut turvaseadust?
USS Security Eesti ASi juhatuse esimees Meelis Krämann

11.00 Väike energiapaus

Arutelu: probleemid ja võimalused siseturvalisuse tagamisel tulevikus
Raivo Küüt, Joosep Kaasik ja Meelis Krämann

11.50 **SESSIOON II *Praktilised lahendused***

Klientide ja töötajate kaitse: kas internetti integreeritud turvalahendus on haavatav?
ASi Telegrupp juhatuse esimees Ivo Remmelg

Case-study: Raha kokkuhoid integreeritud lahendustega

12.30 Lõuna

Objektide kaitse: ärikinnisvara arenduse tulevikuväärtuse määrab turvakontseptsioon

Sündmuste kaitse: raha *versus* turvalisus
G4Si suurürituste turvajuht Kristjan Saarik

Case-study: Kultuuritolmu juhtum

14.50 **SESSIOON III *Tuleviku turvalisus Eestis***

Kas Eesti on kriisiolukorraks valmis?
Politsei- ja Piirivalveameti arendusosakonna valmisoleku ja reageerimise büroo juhtiv korrakaitseametnik Priit Saar. Esinejaga liituvad aruteluks laval eri valdkondade esindajad.

15.30 Väike energiapaus

Eesti parimad turvalahendused aastal 2014.
2014. aasta turvatöötaja ja turvatehniku väljakuulutamine
Eesti Turvaettevõtete Liidu tegevdirektor Kaupo Kuusik

Turvamaailm 5 aasta pärast
Milestone Eastern/Central Europe'i direktor Anders Johansson
(sünkroontõlge eesti keelde)

17.00 **Turvakonverentsi lõpetamine**

Äripäev

Osalustasu:
I taseme soodushind veebruari lõpuni
179 eurot (käibemaksuga 214,80 eurot).
Tavahind 249 eurot (km-ga 288,80 eurot).

Eesti Turvaettevõtete Liidu liikmetele kehtib osalemiseks erihind 159 eurot (käibemaksuga 190,80 eurot) veebruari lõpuni.

EESTI TURVAETTEVÕTETE LIIT

Registreeruge konverentsile registreerimine@aripaev.ee või helistage registreerimiskeskusesse tel 667 0411.

Lisainfo: www.kinnisvarauudised.ee

kinnisvarauudised.ee

investeerimisfondid INVESTOR 19

ÄRIPÄEV 6. märts 2015
toimetaja Juhan Lang, tel 667 0111, e-post toimetajad@aripaev.ee
reklaamiosakond, tel 667 0105, e-post reklaam@aripaev.ee

Ä FONDID

reklaam

Avaron Asset Management — 04.03

	ost	müük	NAV	riski-aste	% aasta algusest	tootlus (p.a) % 12 kuud	3 aastat	5 aastat	fondi maht
Avaron Areneva Euroopa Fond D, EUR	13,37	13,10	13,10	8,70	6,60	16,42	11,79	-	41 152 462
Avaroni Privaatportfell B, EUR	15,63	15,63	15,63	3,06	3,06	10,47	8,61	7,56	9 983 505
Avaron Ida-Euroopa Võlakirjafond A, EUR	12,60	12,60	12,60	4,61	3,09	13,03	-	-	10 086 013

Compensa Life — 03.03

	ost	müük	NAV	riski-aste	% aasta algusest	tootlus (p.a) % 12 kuud	3 aastat	5 aastat	fondi maht
Kasvuportfell, EUR	-	-	1,51	-	5,80	8,10	10,10	8,00	5 968 709
Võlakirjaportfell, EUR	-	-	12,36	-	1,20	3,40	3,20	3,50	738 513

Kasvuporfelli mahu info on antud seisuga 30.06.2014. Võlakirjaporfelli mahu info on antud seisuga 30.06.2014.

Danske Capital AS — 04.03

	ost	müük	NAV	riski-aste	% aasta algusest	tootlus (p.a) % 12 kuud	3 aastat	5 aastat	fondi maht
Danske Pension 25, EUR	1,08	1,09	1,09	2,98	4,27	8,63	6,07	4,29	13 413 576
Danske Pension 50, EUR	1,30	1,31	1,31	4,23	6,24	11,95	7,57	5,18	206 938 745
Danske Pension Intress, EUR	0,92	0,93	0,93	1,19	1,23	3,73	3,76	2,97	4 294 564
Vabatahtlik Pensionifond Danske Pension 100 Pluss, EUR	1,76	1,80	1,78	6,17	9,43	17,15	10,94	8,54	4 577 271
Vabatahtlik Pensionifond Danske Pension Intress Pluss, EUR	0,79	0,81	0,80	1,73	1,56	3,50	3,54	2,88	451 471

Info teiste Danske Capitali ja Danske Invest fondide kohta on avaldatud veebilehel www.danskecapital.ee.

LHV Varahaldus — 04.03

	ost	müük	NAV	riski-aste	% aasta algusest	tootlus (p.a) % 12 kuud	3 aastat	5 aastat	fondi maht
Pensionifond L, EUR	1,48	1,50	1,50	2,43	3,35	4,57	4,96	5,14	304 393 070
Pensionifond M, EUR	1,18	1,20	1,20	1,65	2,73	4,59	4,71	4,53	44 034 921
Pensionifond S, EUR	1,26	1,27	1,27	1,46	1,96	5,76	4,22	3,88	51 648 644
Pensionifond XL, EUR	1,28	1,29	1,29	3,19	3,74	4,03	5,62	5,27	72 654 446
Pensionifond XS, EUR	1,17	1,18	1,18	1,47	1,84	6,13	4,64	4,18	13 951 713
Täiendav Pensionifond, EUR	1,45	1,47	1,47	3,51	5,10	6,02	6,73	5,99	6 620 573
LHV Pärsia Lahe Fond A, EUR	13,95	14,09	14,09	15,97	2,67	4,02	20,63	17,74	-
LHV Pärsia Lahe Fond B, EUR	9,00	9,00	9,00	15,97	2,67	4,02	20,63	17,73	24 766 951
LHV Maailma Aktsiad Fond A, EUR	9,06	9,15	9,15	12,84	10,35	6,40	3,42	2,90	-
LHV Maailma Aktsiad Fond B, EUR	5,79	5,85	5,85	12,84	10,35	6,40	3,42	2,90	1 417 344

Mandatum Life — 04.03

	ost	müük	NAV	riski-aste	% aasta algusest	tootlus (p.a) % 12 kuud	3 aastat	5 aastat	fondi maht
Investeeringute haldusteenus:									
Turvaline, EUR	120,43	119,83	119,83	-	1,08	1,85	-	-	-
Konservatiivne, EUR	120,92	119,72	119,72	-	4,46	4,14	-	-	-
Tasakaalustatud, EUR	123,17	121,35	121,35	-	7,38	6,48	-	-	-
Progressiivne, EUR	120,79	118,42	118,42	-	10,09	9,53	-	-	-
Agressiivne, EUR	133,11	130,50	130,50	-	12,13	15,17	-	-	-
Investeerimisportfellid:									
Mandatum Life Fixed Income Abs, EUR	148,09	147,35	147,35	-	1,20	2,81	4,03	4,04	-
Mandatum Life Nordic High Yield Abs, EUR	102,18	101,67	101,67	-	-0,54	-4,67	-	-	-
Mandatum Life Convertible, EUR	110,47	109,92	109,92	-	5,49	6,55	-	-	-
Mandatum Life Europe Equity, EUR	143,88	141,06	141,06	-	14,57	17,55	-	-	-

Nordea Pensions Estonia — 04.03

	ost	müük	NAV	riski-aste	% aasta algusest	tootlus (p.a) % 12 kuud	3 aastat	5 aastat	fondi maht
Nordea Pensionifond A, EUR	1,07	1,09	1,09	5,42	5,04	10,07	6,73	6,22	153 305 655,79
Nordea Pensionifond A Pluss, EUR	0,91	0,92	0,92	6,72	7,25	13,2	8,29	7,27	15 617 733,46
Nordea Pensionifond B, EUR	0,97	0,98	0,98	4,16	3,32	6,98	4,96	4,8	17 371 885,00
Nordea Pensionifond C, EUR	0,87	0,88	0,88	2,42	1,4	6,14	3,74	3,52	12 217 209,70
Nordea Pensionifond Aktsiad 100, EUR	1,43	1,46	1,44	8,75	9,18	17,6	10,85	9,4	7 018 174,00
Nordea Pensionifond Intress Pluss, EUR	0,78	0,80	0,79	4,13	3,97	9,17	5,37	0	1 350 438,08

Trigon Funds — 04.03

	ost	müük	NAV	riski-aste	% aasta algusest	tootlus (p.a) % 12 kuud	3 aastat	5 aastat	fondi maht
Arenevate Turgude Finantssektori Fond, EUR	165,79	170,87	169,18	13,54	5,41	5,50	-0,39		4 348 716
Balti Fond, EUR	15,23	15,77	15,46	10,96	7,89	11,82	5,70	-0,69	1 717 244
Uus Euroopa Fond, EUR	25,00	25,89	25,38	10,35	4,66	2,21	11,05	10,35	46 592 408
Venemaa Top Picks Fond, EUR	13,08	13,55	13,28	33,08	33,16	-7,51	-16,80	-5,10	2 525 733

AS SEB Varahaldus — 04.03

	ost	müük	NAV	riski-aste	% aasta algusest	tootlus (p.a) % 12 kuud	3 aastat	5 aastat	fondi maht
SEB Energiline Pf, EUR	0,869	0,878	0,878	7,29	8,53	17,38	6,88	5,01	22 964 011,98
SEB Konservatiivne Pf, EUR	0,911	0,920	0,920	2,54	1,08	2,61	1,35	2,10	57 587 985,83
SEB Optimaalne Pf, EUR	0,895	0,904	0,904	4,38	4,54	7,65	3,69	3,21	19 448 349,41
SEB Progressiivne Pf, EUR	1,083	1,094	1,094	5,30	6,42	11,45	5,61	4,37	384 991 470,08
SEB Aktiivne Pf, EUR	1,131	1,154	1,143	7,61	9,92	21,60	8,58	7,00	18 266 886,85
SEB Tasakaalukas Pf, EUR	1,249	1,274	1,261	3,65	4,45	8,46	4,46	3,84	13 871 368,08

AS SEB Pank poolt vahendatavad fondid — 04.03

	ost	müük	NAV	riski-aste	% aasta algusest	tootlus (p.a) % 12 kuud	3 aastat	5 aastat	fondi maht
SEB Corporate Bond Fund, EUR	1,633	1,633	1,633	1,93	1,55	5,63	5,20	4,68	333 120 000,00
SEB Strategy Balanced Fund	119,129	120,320	119,129	4,34	4,42	10,18			668 270 000,00
SEB Strategy Defensive Fund	114,199	114,199	114,199	2,60	2,85	6,24			1 210 910 000,00
SEB Strategy Growth Fund	132,826	134,154	132,826	8,13	7,77	19,62			340 450 000,00
SEB Strategy Opportunity Fund	125,342	126,595	125,342	6,25	6,14	15,23			529 800 000,00

Vahendatavate fondide tagasivõtmis- ja väljalaskehindu saab vaadata www.seb.ee/fondikursid. Fondide mahud on seisuga 31.01.2015.

Fondivalitsejad

Avaron Asset Management Narva mnt 7D, B-korpus, Tallinn 10117, tel 664 4205, faks 664 4201, info@avaron.ee, www.avaron.ee
AS GA Fund Management Roosikrantsi 11, Tallinn 10119, tel 680 2680, faks 680 2681, info@gafm.ee, www.gafm.ee
LHV Varahaldus AS Tartu mnt 2, Tallinn 10145, tel 680 0400, faks 680 0402, info@lhv.ee, www.lhv.ee
Nordea Pensions Estonia AS Liivalaia 45/47, Tallinn 10145, tel 710 1250, faks 710 1251, eesti@nordea.com, www.nordea.ee
AS GILD Property Asset Management Swiss House, Roosikrantsi 11, Tallinn 10119, tel 680 2630, faks 680 2631, info@gildrealestate.com www.gildrealestate.com
AS SEB Varahaldus Tornimäe 2, Tallinn 15010, tel 665 6565, faks 665 7122, fondid@seb.ee, www.seb.ee
Danske Capital AS Narva mnt 11, Tallinn 15015, tel 675 2295, faks 675 2895, funds@danskebank.ee, www.danskecapital.ee, www.danskebank.ee

Maaklerifirmad

Compensa Life Vienna Insurance Group SE Roosikrantsi 11, Tallinn, tel 610 3000, faks 610 3010 info@compensalife.ee, www.compensalife.ee
LHV Tartu mnt 2, Tallinn, tel 680 0400, faks 680 0402
Versobank AS Pärnu mnt 12, Tallinn, tel 680 2500, faks 680 2501
Danske Bank Narva mnt 11, Tallinn, tel 630 2104
SEB Enskilda Equities Tornimäe 2, Tallinn, tel 665 6622, faks 665 6802
Mandatum Life Insurance Baltic SE Viru väljak 2, Tallinn, tel 681 2300, info@mandatumlife.ee, www.mandatumlife.ee

31. märtsil ilmub Äripäeva lisana A4-formaadis

Eesti Palga TOP

Millised Eesti ettevõtted suudavad maksta juba praegu oma töötajatele 2000-, 3000- või 4000eurost kuupalka ning võimaldavad oma töötajatel tunda end keskmiste skandinaavlastena?

- Suurima palgaga Eesti tippjuhid
- Suurima keskmise palgaga ettevõtted

Neli aastat palkade edetabelit koostanud Äripäev avaldab 26. märtsil värske Palga TOPi. Esimest korda avaldame Eesti parimad palgamaksjad ka majandussektorite lõikes.

Edetabel on koostatud 2000 ettevõtte palgaandmete alusel.

Reklaamipinda saab broneerida ja materjale kujundamiseks esitada 16. märtsini.

Kujundatud reklaamid esitada 20. märtsiks.

Eesti Palga TOP
lettidel 31. märtsist!

Lisatiraažh saadetakse üksikmüüki

Reklaami projektijuht: Edvin Bürkland
E-post: Edvin.Burkland@aripaev.ee
Telefon: 667 0145, 553 8857 Faks: 667 0200

Äripäev

ÄRIPÄEV 6. märts 2015
toimetaja Juhan Lang, tel 667 0111, e-post toimetajad@aripaev.ee

TEGIJA TURUL

Harris Georgiades: Kvantitatiivne leevendamine on tore, kuid reforme on endiselt vaja.

Küprose rahandusminister ütles, et Euroopa Keskpanga 1 triljoni euro suurune võlakirjade ostmise programm on hea uudis maailma aktsiaturgudele, kuid endiselt on vaja ellu viia majandusreforme.

OMX TALLINN
52 nädalat
Tallinna börsi üldindeks, kajastab põhi- ja lisanimekirja aktsiate liikumisi.

perioodi kõrgeim 864,84
perioodi madalaim 731,61

INVESTOR TOOMASE BLOGI

Portfell
Kuidas läheb Toomase investeeringutel?

päevane muutus
+0,11%

väärtus
235 358,46 €
54,1% raha
45,9% aktsiad

Investor Toomas on Äripäeva välja mõeldud tegelane, aga tema käsutuses on reaalne raha, mida ta investeerib finantsturgudele. Toomas alustas tegevust 2002. aasta alguses, mil tema käsutusse anti investeerimiseks miljon krooni. Toomase investeerimisotsused langetab Äripäeva börsitoimetus, investeerimismõtteid jagab investor Toomas Äripäeva tagumisel leheküljel ja veebis.

aktsiate päevane muutus, protsentides

Apranga	0,73
Olympic EG	0,52
Leroy Seafood	-0,39
ABB	0,23
Microsoft	-0,08
Apple	-0,16
Burberry	0,75

Viimased tehingud
ostis: 4. novembril 107 Microsofti aktsiat hinnaga 45,97 dollarit aktsia, komisjonitasu 17,83 dollarit.
müüs: 2. veebruaril 404 Southern Copperi aktsiat hinnaga 27,29 dollarit tükk. Tehingusumma oli 11 025,16 dollarit, komisjonitasu 16,54 dollarit. Kahjum umbes 3000 dollarit.

Sinu arvamus

Kommenteeri Toomase investeerimisotsuseid, jaga oma kogemusi või esita küsimusi veebilehel www.aripaev.ee või e-kirjaga aadressil investor.toomas@aripaev.ee

Miks ma ei investeeri toormetesse?

Ehkki olen tänini oma portfellis toormeriski vältinud, juhtusin hiljuti lugema paari huvitavat ülevaadet toormeturul toimuvast ja sellest, kuidas seal hõlpsa vaevaga tulu teenida. Et juba enam kui pool aastat ei möödu päevagi, mil maailma finantsmeedia esikülgedel poleks mõnd naftaga seotud uudist, olengi praegu silmanurgast kiiganud eeskätt toornaftale panustavate instrumentide poole.

Otsustasin mõnda aega tagasi endamisi, et kui naftahinnad põruvad 40 dollarile või alla selle, siis võiks juba julge südamega mõnda USA või Brenti toornafta hinnaliikumisele panustavasse ETFi investeerida. See oleks spekulatiivse iseloomuga investeering, mille võiks mustemagi stsenaariumi korral julge südamega aastateks oma tähehetke ootama jätta. Analüüsimajade konsensus näib siiski prognoosivat 60–70dollarilist nafta hinda.

Kullausku ei ole. Nafta naftaks, aga miks ei vaata minu portfellist vastu ka ühtki teist nn pehmetele toormetele või miks mitte ka metallidele panustavat instrumenti? Metallide, eriti väärismetallide koha pealt on asi lihtne. Jagan seisukohta, et kulda paigutatud rahanatukest ei saa pidada investeeringuks, vaid parimal juhul saab nõnda rahale kaitset inflatsiooni ja heitlike turumeeleolude vastu.

Teiseks on kulla ajaloolist hinnagraafikut vaadates üsna raske öelda, milline võiks olla õiglane hind ühe untsi kollase metalli eest. Õiglase hinnataseme argumenteerimisega jäävad minu arvates jänni ka paljud elukutselised analüütikud. Kolmandaks on oma populaarsuse tõttu kuld ka üsna volatiilne. Lisaks kõigele muule ei loo kuld väärtust ega kasvu.

Tulles tagasi pehmete toorainete juurde nagu näiteks teravili, suhkur või kohv, on tõde see, et nende hinna tõusule või langusele panustamiseks peab olema nii agronoom, sünoptik kui ka makroekspert ühes isikus. Mina ühegi tooraine tootmise või turustamisega kokku puutunud pole ja nii jääb mul vaid uskuda seda, mida analüüsimajad ette panevad.

Hind
Nafta hinnad veidi taastunud
hind USA dollarites

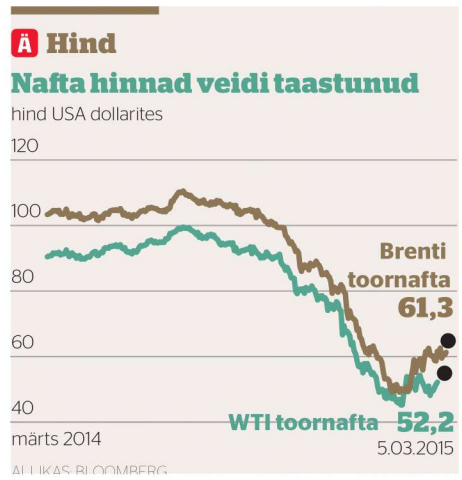

ALLIKAS: BLOOMBERG

Eelistan ettevõtteid. Olen valdavalt eelistanud just aktsiatesse investeerimist, sest see on olnud minu jaoks arusaadavam ja kehtivad teatud seaduspärad, mis on ajaproovile vastu pidanud. Nii leian, et üldjoontes on tooraine hinnaliikumisest märksa mõistlikum panustada samas valdkonnas tegutsevatele ettevõtetele, veel parem sektori liidritele. Näiteks praegust nafta hinda vaadates olen võtnud sihikule Norra naftahiiu Statoili aktsia. Otse toormetesse panustamine aitaks küll vähendada minu portfelli aktsiariski ja pakkuda mõnel juhul rahale kaitset, kuid erinevalt firmadest ei tööta need igapäevaselt süsteemselt kasvu ja innovatsiooni nimel, nad ei otsi ise uusi turge ega maksa ka dividende. Pigem on tegu vedelikuga globaalses klaasis, mis loksub lugematute tegurite mõjul kord sinna, kord tänna.

> **Toorained ei tööta igapäevaselt süsteemselt kasvu ja innovatsiooni nimel, nad ei otsi ise uusi turge ega maksa dividende.**

TOIDUHINNAD
Toiduainete hinnad nelja aasta põhjas

ÜRO toidu- ja põllumajandusorganisatsiooni teatel langes 73 toiduaine hinda koondav indeks veebruaris 1% võrra, 179,4 punktile ja on kukkunud madalaimale tasemele alates 2010. aasta juulist.

Indeks on 2011. aasta tipust kukkunud juba 25% ja viimase üheteistkümne kuuga on see langenud 11%. Väiksemad kulud toidule käsikäes toorainete hindade langusega on kärpinud nii mõneski riigis inflatsiooniootusi, kirjutas finantsuudiste portaal Bloomberg.

Aasta esimesel kuul tegid tarbijahinnad euroalas languse ja Hiinas kerkisid hinnad viie aasta kõige aeglasemas tempos.

ÜRO allüksus kergitas mullust teraviljatoodangu prognoosi ja teatas, et viljavarud suurenevad eeldatavasti tasemele, mis on 15 aasta kõrgeim.

PANE TÄHELE

Swedbank langetas OEG hinnasihti. Swedbank langetas Olympicu aktsia hinnasihi 2,15 euro pealt 2,1 eurole, ent säilitas sellele vaatamata ostusoovituse.

1000% tõusu. Tehnoloogiafirma Apple'i aktsia on alates 2009. aasta põhjast tõusnud 1000 protsenti.

EKP intresse ei muutnud. Baasintress jäeti rekordmadalale 0,05 protsendile.

Loe veebist

Värsked börsiuudised
www.aripaev.ee/bors
Turgude ülevaade
investor.aripaev.ee

kaubandus.ee
brand manual
Konkurentsieelise loeng ja *workshop*
7. mai
kell 11.00 – 16.00
Roseni Torn,
Mere pst 6, Tallinn

LOENGUL SAAD VASTUSED KÜSIMUSTELE:
Kuidas suurendada konkurentsieelist?
Kuidas näevad lõppkasutajad meie tooteid ja teenuseid?
Kuidas mõista oma kliente paremini?
Kuidas kasvatada pikaajalisi fänne?
Kuidas toodetest kujundada teenused? Ja miks see oluline on?
Lisaks vürtsitatakse teemat rohkete näidetega Rootsist, Eestist ja maailmast.

Äripäev

Loengut peab ja *workshop*'i viib läbi teenusdisaini agentuuri Brand Manuali Stockholmi teenusdisaini konsultant ja partner **J. Margus Klaar**

Soodushind registreerumisel 9. aprillini **129 eurot** (km-ga 154,80). Tavahind 179 eurot (km-ga 214,80).

Vaata täpset kirjeldust ja kava **www.kaubandus.ee**

Lisainfo ja registreerimine: Maarit Eerme, telefon 514 4884 või kirjutades maarit@kaubandus.ee

Puhkepäev

8.03

naistepäeva tähistamise algust on seostatud USA 1848. aasta reformidega, kui naised said õigusi juurde.

Päev täis lõbu ja romantikat

Nädalavahetus on naistepäevakontsertide ja -temaatiliste teatrietenduste päralt. Kõlab nii vene romansse, prantsuse šansoone, lugusid džässiklassikast kui ka sajanditagustest aegadest. Lisaks näeb teatritükke, mille fookuses naiselikud väljakutsed, rõõmud ja mured.

FOTO: JULIA-MARIA LINNA

SIGNE SILLASOO
Puhkepäeva toimetaja

Ä Fookuses

Kontsert

Tõnis Mägi naistepäevakontsert
6.03 kl 19 Mooste mõisa Folgikojas
Tõnis Mägi esituses kõlab kaunis ja romantiline muusika.
Piletid: 10–18 eurot
www.kontsert.ee

"Kaunitele daamidele" Jüri Aarma ja Ooper-Kvartett
6.03 kl 19 Neuhauseni peamaja Vastseliinas
Kontserdil musitseerivad Jüri Aarma ja Rahvusooper Estonia muusikutest koosnev Ooper-Kvartett. Kuulda saab vene romansse, prantsuse šansoone, mustlaslugusid, eesti laule ja muud.
Piletid: 10–12 eurot
www.kultuur.info

Heategevuslik naistepäevakontsert
7.03 kl 12 Pärnu Raekoja saalis
Kontserdil esinevad Sandra Nurmsalu ja Pille Piir, Astrid Böning-Nõlvak ja Eike Vellend, Olavi Kõrre, Robirohi ja Uku Madis Vainu, Tuuli ja Teet Velling jt. Heategevuskontserdi tulu läheb Päikesejänku lasteaiale ronila kompleksi ostu toetuseks.
Piletid: 8–10 eurot
www.piletilevi.ee

"Naistepäeva romantika" Hanna-Liina Võsa ja Lauri Liiv
7.03 kl 17 Vihula mõisas
8.03 kl 17 Kõue mõisas
Nädalavahetusel astuvad mõisate hubases atmosfääris lavale näitlevad lauljad ja muusikalitähed Hanna-Liina Võsa ja Lauri Liiv. Lood, mis kontserdil kõlavad, on Eesti ja maailma muusika kullafondist – need on iseloomult särtsakad, õrnad, romantilised ja kohati kavalad. Klaveril saadab lauljaid helilooja ja pianist, maestro Olav Ehala.
Piletid: 10–18 eurot
www.kontsert.ee

"Naistepäeva salongikontsert" Liisi Koikson ja Vaikne Esmaspäev
7.03 kl 19 Tallinna Õpetajate Majas
8.03 kl 17 Puurmani lossis Jõgevamaal
Liisi Koiksoni ja kollektiivi Vaikne Esmaspäev esituses kõlavad Ardo Ran Varrese ja Liisi Koiksoni laulud Anzori Barkalaja tekstidele. Muusika seob popi, etno, džässi ja klassikalise muusika ühtseks tervikuks.
Piletid: 8–12 eurot
www.corelli.ee

"Naistepäeva eri" Kõrsikud
8.03 kl 17 Tartus Vanemuise Kontserdimajas
Kolmandat tegutsemisaastat tähistav kollektiiv Kõrsikud toob kontserdil publikuni oma repertuaarist tuntud ning ka mõned päris uued lood.
Piletid: 15–17 eurot
www.muusikaagentuur.ee

C-Jam naistepäevakontsert
8.03 kl 17 Laitse Graniitvillas
Publiku ees on neli meest, neli tooli, neli tšellot ja kaunis ning meeliköitev muusika. Taustal joonistab pilte Tauno Kangro.
Pilet: 35 eurot
www.piletilevi.ee

"Melanhoolsed meestelaulud"
8.03 kl 18 Tallinnas Hopneri majas
Margus Põldsepp ja Jaanus Jantson ansamblist Untsakad ning Marko Matvere Väikeste Lõõtspillide Ühingust on ühinenud trioks, mis esitab eelmise sajandi alguse külamaastikelt pärinevaid lüürilisi laule kolmehäälselt.
Piletid: 8–14 eurot
www.piletilevi.ee

"Oo, kaunis daam" Hortus Musicus
8.03 kl 18 Tallinnas Kadrioru lossis
Kontserdil kõlavad sajanditetagused armastuslaulud.
Piletid: 11–15 eurot
www.concert.ee

"Evergreens"
8.03 kl 18 Tallinnas Nõmme Kultuurikeskuses
Erkki Otsmani (laul), Aulis Nemvaltsi (saksofon) ja Andranik Kecheki (klaver) esituses kõlavad kontserdil lood ameerika ja inglise meeleolumuusika klassikast – kavas on laulud Frank Sinatra, Ella Fitzgeraldi, Judy Garlandi, Marilyn Monroe jt repertuaarist.
Piletid: 7–10 eurot
www.piletilevi.ee

Teater

"Kõik naistest"
7., 13., 17., 19. ja 20.03 kl 19 Pärnus Endla Teatris
Lavastuses "Kõik naistest" põimuvad viis erinevat lugu ja viisteist tegelaskuju, keda kehastavad kolm näitlejannat. Laval kohtuvad erinevas vanuses naised: alates väikestest tüdrukutest lasteaias kuni soliidses eas prouadeni vanadekodus. Kõigil naistel on kõrged väärtushinnangud ja selge maailmapilt. Paraku pole ideaalide järgi elamine enamasti võimalik, sest elu pisiasjad teevad omad korrektuurid.
Osades: Carmen Mikiver, Karin Tammaru, Liina Tennosaar
Piletid: 12 eurot
www.endla.ee

"Naisevõtt"
8. ja 19.03 Tallinnas Vene Teatris
Nikolai Gogoli kirjutatud näidendis "Naisevõtt" on otsustanud lavastaja Igor Lõssov heita pilgu naeru ja karikatuuri sirmi taha, näidates kõigile väljanäitusele pandud naist, kes nii kirglikult tahab mehele, et on valmis kleepuma peaaegu igaühe külge. Tal on selleks puhuks isegi kleit valmis vaadatud, et iga hetk tanu alla tormata. Paraku pole aga peigmehekandidaatidel temast endast sooja ega külma. Neid huvitavad hoopis teised asjad – kas naine on rikas? Kas ta oskab prantsuse keelt? On ta korpulentne?
Osades: Tatjana Kosmõnina, Aleksandr Kutšmezov, Ilja Nartov, Jekaterina Kordas jt
Piletid: 7–20 eurot
www.veneteater.ee

Ä Loe veebist

Pikem nimekiri naistepäeva sündmustest
www.aripaev.ee

PUHKEPÄEV 6. märts 2015
toimetaja Signe Sillasoo, tel 667 0218, e-post signe.sillasoo@aripaev.ee

RESTORANIDE TOP 10

Heidi Vihma hinnang viimase kahe aasta külastuste põhjal

1. **Tchaikovsky**, Vene 9, Tallinn	30	6. **Horisont**, Tornimäe 3, Tallinn	28
2. **Põhjaka**, Mäeküla küla, Paide vald	30	7. **Dominic**, Vene 10, Tallinn	28
3. **Noa**, Ranna tee 3, Tallinn	30	8. **Umami**, Kadaka tee 141, Tallinn	28
4. **Neh**, Lootsi 4, Tallinn	29	9. **Kärme Küülik**, Karja 5, Haapsalu	28
5. **Cru**, Viru 8, Tallinn	28	10. **Fellin**, Kauba 11, Viljandi	28

TOIMETAJA VEERG

Elu ilma rahata – õudus või õnnistus?

SIGNE SILLASOO
signe.sillasoo@aripaev.ee

Kui aeg on elus kõige kallim vara, miks suurem osa inimesi seda siis hooletult raiskab selle nimel, et enda soovide ellu viimiseks raha koguda, kui saab ka teisiti!

Möödunud nädalal toimunud Gaselli Kongressil rääkis ettevõtja Jakob Saks hinnapoliitikast, sellest, et oma firma töökorraldust parandades, kvaliteetsemat, kiiremat ja mugavamat toodet, teenust pakkudes on põhjust ka selle eest rohkem raha küsida. Siis on see õigustatud. Olen sellega täiesti nõus. Nädalavahetusel toimunud investeerimisseminaril jagasid kogenud investorid, kinnisvaraomanikud ja ettevõtjad aga oma kogemusi seoses raha säästmise ja investeerimisega. Ka need lood inspireerisid.

Samas tuli mulle kogu seda juttu kuulates meelde paari aasta eest loetud artikkel mehest, Daniel Suelost, kes loobus aastal 2000 täielikult raha kasutamisest ja koos sellega illusioonist ja ikkest, mida raha loob. Näide sellest, et saab ka teistmoodi, juba 15 aastat on ta ilma ühegi dollarita ära elanud. Otsisin temaga tehtud intervjuud paar päeva tagasi üles. Ka tema seisukohad ja põhjendused, miks ilma rahata on hea elada, kõlasid täiesti loogiliselt.

Nagu ikka, on tõde aga kuskil vahepeal. Raha kasutamisest ma loobuda ei plaani, igapäevaselt paaniliselt numbrite kasvamist ja kahanemist ka ei praktiseeri, kuigi investeerimist ma pooldan. Nende kahe n-ö äärmuse seisukohti kõrvutades tekkis mul aga mitmeid küsimusi ja dilemmasid. Pane paar neist ka kirja.

Esiteks. Mida teeb näiteks n-ö keskmine inimene, kes unistab reisile minemisest? Ta kogub selleks tihtipeale raha, et saaks seda endale lubada. Mida teeb inimene, kes on otsustanud rahast loobuda? Läheb kohe reisile. Suelo blogi lugedes, mida ta aeg-ajalt täidab, saab aimu, kus ta vahepeal käinud on. Tõsi, need reisid on ilmselt oma olemuselt sama erinevad kui kuu ja päike. Samas, kui mõelda, et kalleim vara siin elus on aeg, siis raiskab reisi jaoks raha koguv inimene seda aega ikka väga palju.

Teiseks, hinnasilt määrab meie maailmas tihti asjade väärtuse – kallim kaup tundub parem ja kvaliteetsem, odavam jälle nirum ja ebausaldusväärsem. Neid asju aga, mis meile justkui tasuta kätte tulevad, võtame me iseenesestmõistetavalt. Näiteks suhted, värske õhk, puhas vesi, päikesepaiste, viljakas pinnas, looduse toimimine – ilma nendeta ei kestaks ühegi inimese elu väga pikalt. iPhone'id või uusimad automudelid süüa ei sünni, raha ka mitte. Seega igaühe panus n-ö nende tasuta asjade toimimiseks on oluline, ka ettevõtluses. Kahjuks pigistame aga tihti selle koha pealt silm kinni. Miks, sellel oskab iga inimene ja ettevõte, kes seda teinud on, ise vastata.

PUHKEPÄEV SOOVITAB

Näitus: Riigipead rivistuses

Tallinnas Okupatsioonide Muuseumis on avatud näitus "Eesti riigipead", mis annab ülevaate 15 riigipea elust ja tegevusest. Eestil on aastatel 1918–2015 olnud 18 riigipead. Eestit on juhtinud peaminister, riigivanem, riigihoidja, hiljem president. Kaugeltki mitte kõigi riigipeade saatus ei ole täpselt teada – kaheksa riigipea haua asukoht on leidmata. Küll aga on teada, et Nõukogude okupatsioonivõimud hukkasid neli riigipead, vangistuses suri viis ja üks sooritas enne vahistamist enesetapu. Näitus on lahti 29. märtsini. Lisainfo: www.okupatsioon.ee.

↑ **RESTORAN Farm köidab pilku põneva interjööriga, oma koha on ruumis saanud nii farmiloomad kui ka muud farmieluga seotud rekvisiidid – viljavihud, pütid ja kaalud. Kaalud. Ka kokad tegutsevad külastajate silme all.** FOTO: JULIA-MARIA LINNA

RESTORANITEST

Farm mets- ja koduloomadele

Farmi uksel võtavad meid vastu proua Rebane ning härrased Hunt ja Karu. Neil juba pidu käib. Jänest pole lauda kutsutud ja mägrad vahivad niisama.

Loomatopised laua ümber pidutsema seada on kujundaja poolt julge tegu, mida hea maitse valvurid kindlasti heaks ei kiida. Aga uue farmimängu juhatavad nad kenasti sisse.

Ilus ja romantiline on see farm, siin laulavad linnud ja õitsevad lilled, toolid on pehmed ja uhiuued lauad ainult mõõdukalt vanutatud. Sisekujundus võtab eeskuju pigem brittide *country-life* ajakirjadest kui Eestimaa talust, aga restoranile sobibki see paremini.

Sõrad taldrikul. Kui vorm ongi britilik, siis sisu ehk toit on ehedalt eestimaine. Mitte ainult kohalik, vaid suisa hüperkohalik: kui Konju farmi tehtud kitsejuustu pakuvad juba mitmed restoranid, siis Farm teeb Konju piimast ise kodujuustu. Lisaks on Farmil oma leib, eritellimusel tehtud õlu, oma sõir ja ka oma rabarberi- ja astelpajulimonaad.

Uue suure kohalikule toorainele ja valmistusviisidele orienteeritud hotellirestorani Farm avamine kinnitab, et kohalik ja kodumaine pole enam nišikaup, vaid on jõudnud kulinaaria peateele, sedapuhku lausa turistiteede ristumispunkti.

Suurim elamus Farmis olid seajalad – ei mäleta, et oleksin neid mõnes Eesti restoranis kohanud. Prantsusmaal ja Itaalias küll, aga Eestis mitte. On ka aeg, lihalooma ninast sabani ärasöömise trend on hoogu kogunud juba aastaid. Meie restoranide menüüdesse ilmus kõigepealt pikalt põlu all olnud sea kõhuliha, siis tulid põsed, siinseal on vilksatanud isegi üdikondid, nüüd siis sõrad. Järgmisena on oodata sabasid, siis oleks kõik kohal. Sellel talvel vist enam ei jõua, aga eks siis järgmisel…

Esimestele jalgadele oleks patt liiga kõrgeid nõudmisi esitada. Hautatud jalakesed olid pehmed, leem oli suurepäraselt maitsestatud, aga liha ja leeme juurde ei kuulunud ühtegi lisandit, ei köögiviljaliblet, ei kartuliraasu. Leib, tõsi küll, oli küll laual ja pealegi väga maitsev. Aga kaua seda liha-leiba ikka süüa jaksab, liimine liha vajaks enda kõrvale hädasti mingit krõmpsu või krõbedat kaaslast.

Kokad vaatamiseks väljas. Peale seajalgade tegi rõõmu ka angerjas. Veel kümmekond aastat tagasi oli marineeritud angerjas restoranimenüüdes peaaegu alati kohal, siis aga millegipärast kadus. Nüüd tundub, et on alanud angerja uus tulemine. Farmi menüüs on ta suitsutatult salatilisana ja ka supina, maitsvad olid mõlemad.

Kohalikud ja hüperkohalikud on ka Farmi magusroad. Astelpaju ja mustad sõstrad nagunii, aga Farmis on olemas ka rukkilinnasekreem, köömnemaitseline rõõsa koore tarretis ja rukkijäätis. Rukkilinnasekreem mustasõstraželeega oli üks viimase aja sümpaatsemaid magusroogasid: omapärane, ei liiga suur ega liiga magus.

Idüllilist farmimängu lõhub keset restorani asuv kõrgtehnoloogiline köök, kus neli noort kokka otsekui klaasist puuris oma tööd teevad. Käisin ringi ümber puuri, nina peaaegu vastu klaasi. Kokad ei lasknud ennast segada, pilgukontakti ei tekkinud ja midagi uut ma teada ei saanud. Oleks minu teha, paneksin saali mõne laua juurde ja laseksin vaestel kokkadel kusagil varjulisemas kohas omaette toimetada.

HEIDI VIHMA
kaasautor

Ä Maitseelamus Farm

Aadress: Müürivahe 27b, Tallinn
Telefon: 517 3261
Avatud: P–N 12–24, R–L 12–02

25

Toit
Teenindus
Interjöör
Põhiroogade hinnad: 10–18 eurot

Ä Loe veebist
Äripäeva restoranitestid
www.aripaev.ee/restoranitest

6. märts 2015 PUHKEPÄEV
toimetaja Signe Sillasoo, tel 667 0218, e-post signe.sillasoo@aripaev.ee

ÜTLES

Mart Koldits:
Kui sul on valida ainult see või teine, siis järelikult sind manipuleeritakse. Elu pole kunagi kahevalentne. On olemas ka kolmas, neljas, viies tee.

Iavastaja, 2.03, POSTIMEES

TEATER

Uus Andrus Vaarik. Programm parema elu loomiseks

TÕNU LILLEORG
kaasautor

Estraadilavade priimus Andrus Vaarik alustas oma *stand-up*-etenduste "Mõtlemine on seks" ringreisi valimiste päeval Arukülas. Sümboolselt ja väga sobivalt valiti just see päev, sest kuplialuste valikute avardamisele etendus keskendubki.

Etenduse teksti kondikava ettevalmistamisel on Vaarikut aidanud Paavo Piik ja Henrik Kalmet, seni hiilgavat tööd näidanud *stand-up*'i tegelased Kinoteatrist.

Enim puudutaski mind, kuidas autorite kollektiiv suhestus vaataja dramaatilise ehk siis tema kõrvade vahel oleva ruumiga, kus asub ettekujutamis- ja kaasaelamisvõime, mis vajab aktiveerumiseks kvaliteetset ajendit laval toimuva näol.

Vaarik rõhus selgelt publiku kaasatõmbamisele, kui ta näiteks istus saali rahva sekka, pakkudes lava kellelegi, kes sooviks ise esineda, lisades publikule: "Tegelik draama toimub teie seas, mitte ilmtingimata lava peal."

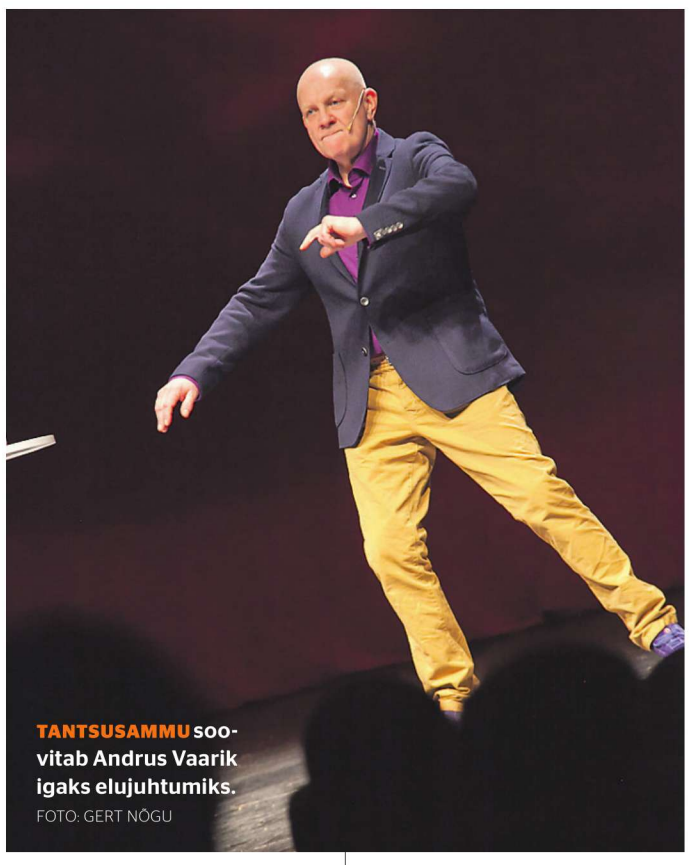

TANTSUSAMMU soovitab Andrus Vaarik igaks elujuhtumiks. FOTO: GERT NÕGU

Vahepalaks klubimuusika. Vaarikul oli rahvale välja pakkuda oma programm parema elu loomiseks.

Üks mõte, mis minuga rohkem haakis, oli see, et mõtete parima küpsusastmeni saab jõuda vaid siis, kui need välja öelda. Õige soti saamiseks tuleb mõtet kuulda. Mõtlemine, nagu sekski, on eelkõige kommunikatsioon.

Kuigi Vaarik viskas kobedat nalja vananemise teemal, ei näinud tema lavalises olekus põduruse raasugi. Vastupidi, mitmed tantsunumbrid tumiste tantsulugude saatel hiilgasid nõtkuse ja bravuuri poolest. Jah, Andrus Vaarik päriselt tantsis laval, kõige muu seas.

Etenduse ajal juurdlesin teemal, et kuigi kõik peaksid teadma Andrus Vaarikut hästi, kuna kuulub mees ju eesti näitlejate seas suurte hulka, siis palju publik teda siiski inimesena tunneb? Jõudsin järeldusele, et ega väga ei pruugigi tunda. Ja hea on, et ta nüüd näitab laval seda, mis siiani varjul on olnud. Või siis küpsemisjärgus.

Ehtsa elu otsingul. Muidugi ei saa nüüd öelda, et oleme näinud "päris Andrus Vaarikut". Millal me kanname maski ja millal mitte, on esitanud asjakohase küsimuse saksa kirjanik Manfred Kyber. Ma arvan, et keskne küsimus, mille Vaarik oma etendusega publikule kaasamõtlemiseks esitab, võiks kõlada: kus toimub ehtne elu ja kuidas selleni jõuda?

Punktide panekuga olen siinkohal raskustes, kuna etendust on raske võtta valmis produktina, mida saaks rahulikult distantsilt takseerida ja hinnata. Elamuse intensiivsus sõltub otseselt sellest, kuivõrd vaataja Vaariku n-ö töötoa mõtlemistegevusi kaasa teeb. Need tegevused võivad vabalt mugavustsoonist väljapoole viia. Kuhu nii oma mõtlemist värskendades välja võib jõuda, on teadmata ja seetõttu põnev. Klassi ja kvaliteedi eest panen etendusele n-ö baashindena kaheksa punkti.

Ä Hinnang
"Mõtlemine on seks"

Autorid: Andrus Vaarik, Paavo Piik, Henrik Kalmet, Birgit Kermes, Karl Kermes
Laval: Andrus Vaarik
Esietendus: 1.03 Aruküla Rahvamajas
Järgmised etendused: 6.03 Märjamaa Rahvamajas, 7.03 Viljandi Pärimusmuusika Aidas, 8.03 Pärnus Teatris Endla, 10.03 Paide Kultuurikeskuses, 11.03Kuressaare Kultuurikeskuses jm

Kõik lapsed lammast vaatama!

MARI HIIEMÄE
kaasautor

Lammas Shauni täispikk multikas oli ilus, lihtne ja südamlik lugu ühisest seiklusest, üksteise eest seismisest ja sõprussuhetest.

Kusjuures lolli nalja, nagu enamikus paari aasta vältel kinos jooksnud multikates, mida näinud olen, seal eriti polnudki.

Mõistagi, kuna oli tegemist lastele suunatud filmiga, ei saanud ma seda heaks hinnata vaid oma isikliku filmimaitse põhjal – päris esimene valik oma vaba aja täitmiseks see täiskasvanule ei ole. Kindlasti ei karda ma filmi aga soojalt soovitada oma alla kümneaastastele sugulastele.

Vägivalla kujutamine filmis, vähemalt teiste sama tüübi lastefilmidega võrreldes, oli minimaalne. Seiklust ja põnevust ning ka armsaid hetki oli filmis aga küll.

Filmi süžee oli sihtgrupist lähtuvalt hästi lihtsustatud ja lapselik. Samas oli selles aga ka hulk päris seiklusfilmi tunnuseid olemas. Oli seiklust käivitav konflikt, asjade plaanitust keerukam kulg, must-valgelt head ja pahad tegelased, kord marulised, kord liigutavad kaadrid, õnnelik lõpplahendus. Ühe keskse tegelase mälukaotus ning selle taastumine just viimasel hetkel on olnud reegliks ka nii mõneski suurtele mõeldud filmis.

Kõik tegelaskujud olid sümpaatsed. Minu eriline sümpaatia kuulus aga kaadritele tänavalt püütud loomade hoiukodust. Kuna erinevate kinni istuvate gängster-koerte kujutamisega inimmaailma stereotüüpidest lähtuvalt ei olnud filmiloojad ennast kohe üldse tagasi hoidnud, pani vanglastseenide visuaalne lahendus muhelema kogu kinosaali. Meeldis ka filmi muusikaline kujundus ja paraja valjusega heli. Meeldis armas animatsioon ja filmi eluterved väärtushinnangud.

Peategelaseks filmis oli mõistagi lammas Shaun, kes oli tuttav ka varem nähtud teleseeriatest. Sisu oli filmil aga täitsa uus ega korranud varasemates lühifilmides toimunut.

← ANIMAFILMIS **"Lammas Shaun" sattub peategelane koos oma kaaslastega seikluste keerisesse.** FOTO: TOOTJA

Ä Hinnang
"Lammas Shaun. Film" (2015)

Režissöörid: Mark Burton, Richard Starzack
Filmi pikkus: 1 h 25 min
Kinodes alates: 6.03

PLAAT

Kiire kaloripõletaja

Eesti väheste *rockabilly* bändide hulka kuuluva Maryann & The Tri Tonesi kümnelooline debüütplaat on otsast otsani särtsu täis.

Veidi vanamoodsa kõlapildiga energiline kogumik kisub tantsule, hoolimata sellest, et kaua selles tempos ilma ämbrite viisi higi kaotamata vastu pidada ei saa. Ajastutruu peomuusikana on see plaat vägagi teretulnud.

"Supersonic Gal" panustab *rockabilly*'le ja varajasele *rock'n'roll*'ile. Lood on ingliskeelsed – kokku üheksa võhmalevõtvat tantsulugu ning veidi rahulikum ballaad "Angel Of The Desert". Lood on originaalid, see tähendab kirjutatud bändi liikmete Mariann Lantsi ja Artur Skrõpniku poolt.

Berliinis lindistatud plaadi teeb ainulaadseks see, et kogu muusika võeti üles täpselt samade meetodite ja tehnika abil, nagu see toimus 1950. aastatel. Mingeid hilisemaid digitaalseid heliparandusi pole lugudele pärast salvestamist tehtud. Bänd mängis lood üheskoos linti ning seda tehti just nii mitu korda, kuni jõuti optimaalse variandini – rekordlugu vajas selleks kokku 24 võtet.

MARI HIIEMÄE

Ä Hinnang
Maryann & The Tri Tones "Supersonic Gal"

KOOMIKS

6.03

esietendub Rakvere Teatris muusikaline teatriseiklus "Buratino", mille lavastaja on Üllar Saaremäe. Buratino on tavalisest puuhalust voolitud eriline laps, kelle isaks on vana rändnäitleja papa Carlo. Ka Buratino tahab saada näitlejaks. Selgub aga, et tee teatrisse võib teinekord käänuline olla ja kulgeda läbi Lollidemaa, Imede põllu, Konnatiigi ja isegi kõrtsi. Osades: Imre Õunapuu, Saara Kadak, Margus Grosnõi, Tarvo Sõmer jt. Piletid: 8,5–10 eurot. Lisainfo: www.rakvereteater.ee.

PUHKEPÄEV 6. märts 2015
toimetaja Signe Sillasoo, tel 667 0218, e-post signe.sillasoo@aripaev.ee

06.–12.03

EESTI DRAAMATEATER
06.03 kl 19 **"Rahauputus"**
06.03 kl 19 **"Orvud"**
07.03 kl 19 **"Keskmängustrateegia"**
07.03 kl 19 **"Kõik on täis"**
08.03 kl 12 **"Teed juuakse kell viis"**
08.03 kl 19 **"Wabadusrist"**
08.03 kl 19 **"Tund aega, et hinge minna"**
10.03 kl 19 **"Viimasel minutil"**
10.03 kl 19 **"Aabitsa kukk"**
11.03 kl 19 **"Aiamajas"**
11.03 kl 19 **"Hävituse ingel"**
12.03 kl 19 **"Teed juuakse kell viis"**
12.03 kl 19 **"Orvud"**
Pärnu mnt 5, Tallinn

ESTONIA
06.03 kl 19 **"Savoy ball"**
07.03 kl 19 **"Rinaldo"**
08.03 kl 17 **"Luikede järv"**
11.03 kl 19 **"Minu veetlev leedi"**
12.03 kl 19 **"Tosca"**
Estonia pst 4, Tallinn

KANUTI GILDI SAAL
07.03 kl 18 **"Made in Estonia Maraton 2015"** etenduskunstide lühivomid laval
Pikk 20, Tallinn

KARLOVA TEATER
07.03 kl 19 **"Veel üks pilet"**
Tähe 66, Tartu

KELL KÜMME
11.03 kl 19 **"Armastus ei hüüa tulles"** Keila Kultuurikeskuses
06.03 kl 19 **"Skandaalisalu"** Vaba Lava Teatrimajas
07.03 kl 19 **"Skandaalisalu"** Vaba Lava Teatrimajas
www.kell10.ee

KURESSAARE LINNATEATER
08.03 kl 18 **"Eesti mees ja tema naine"** Pajusi Rahvamajas
Tallinna 20, Saaremaa

POINT
06.03 kl 16 **"Mõtlemine on seks"** Märjamaa Rahvamajas
07.03 kl 19 **"Mõtlemine on seks"** Viljandi Pärimusmuusika Aidas
08.03 kl 19 **"Mõtlemine on seks"** Endlas
10.03 kl 19 **"Mõtlemine on seks"** Paide Kultuurikeskuses
11.03 kl 19 **"Mõtlemine on seks"** Kuressaare Kultuurikeskuses
12.03 kl 19 **"Mõtlemine on seks"** Mooste Mõisa Folgikojas
piletilevi

TALLINNA LINNATEATER
06.03 kl 19 **"Neli aastaaega"**
07.03 kl 19 **"Sügise unenägu"** esietendus
09.03 kl 19 **"Amy seisukoht"**
09.03 kl 19 **"Neli aastaaega"**
09.03 kl 19 **"Sügise unenägu"**
10.03 kl 19 **"Amy seisukoht"**
10.03 kl 19 **"Neli aastaaega"**
10.03 kl 19 **"Sügise unenägu"**
11.03 kl 19 **"Armastus ja raha"**
11.03 kl 19 **"Sügise unenägu"**
12.03 kl 19 **"Kolm vihmast päeva"**
12.03 kl 19 **"Sügise unenägu"**
Lai 23, Tallinn

TARTU UUS TEATER
10.03 kl 19 **"Viimne voor"** Vaba Lava Teatrimajas
11.03 kl 19 **"Viimne voor"** Vaba Lava Teatrimajas
12.03 kl 19 **"Põletatud väljade hurmaa"** esietendus
www.uusteater.ee

TEATER NO99
06.03 kl 19 **"Mu naine vihastas"**
07.03 kl 19 **"Mu naine vihastas"**
09.03 kl 19 **"Mu naine vihastas"**
11.03 kl 19 **"Suur õgimine"**
12.03 kl 19 **"Suur õgimine"**
Sakala 3, Tallinn

TEOTEATER
06.03 kl 19 **"Mängi minuga"**
08.03 kl 12 **"Tirts ja tigu"**
10.03 kl 19 **"Topeltwoody"**
12.03 kl 19 **"Kõik armastavad Roosit"**
Vana-Kalamaja 9a, Tallinn

THEATRUM
07.03 kl 19 **"Päikesetõusutund"**
Vene 14, Tallinn

UGALA TEATER
06.03 kl 11 **"Cipollino seiklused"** Salme Kultuurikeskuses
06.03 kl 19 **"Eesriie avaneb!"** Salme Kultuurikeskuses
07.03 kl 14 **"Hirm sööb hinge seest"**
07.03 kl 17 **"Illusionistid"**
10.03 kl 19 **"Amalia"** Võru kultuurimajas Kannel
11.03 kl 13 **"Cipollino seiklused"**
12.03 kl 13 **"Cipollino seiklused"** Vanemuise suures majas
12.03 kl 19 **"Meeste kodu"** Vanemuise suures majas
Vaksali 7, Viljandi

VANA BASKINI TEATER
07.03 kl 19 **"Õnnenumbrid"** Põltsamaa Kultuurikeskuses
09.03 kl 19 **"Tule tagasi, Gabriel!"** Salme Kultuurikeskuses
10.03 kl 19 **"Kaitseingel minu õlal"** Toila Seltsimajas
11.03 kl 19 **"Kaitseingel minu õlal"** Antsla Kultuurikeskuses
12.03 kl 19 **"Kaitseingel minu õlal"** Värska Kultuurikeskuses
Tartu mnt 55/59, Tallinn

VAT TEATER
06.03 kl 14 **"Andromeda saar"**
06.03 kl 16 **"Andromeda saar"**
06.03 kl 18 **"Torm"** Hobuveskis
07.03 kl 18 **"Brand"**
09.03 kl 18 **"Brand"**
10.03 kl 18 **"Sokrates. Pidusöök Prytaneionis"**
12.03 kl 18 **"Sokrates. Pidusöök Prytaneionis"**
Tõnismägi 2, Tallinn

↑ **RATASTOOL,** süstlad, serveerimislaud, kaks klaasi ja mitmed teised asjad on rekvisiitideks Onu Bella ja Peeter Volkonski *stand-up*-etenduses "2 neitsit". FOTO: KORRALDAJA

Volkonski ja Bella taas laval. *Stand-up*-komöödia asemel *sit-down*-tragöödia

MARI HIIEMÄE
kaasautor

End kahe neitsina presenteeriva muusiku ja elukunstniku, Onu Bella ja Peeter Volkonski ühine sõuetendus tõotab eesti *stand-up*-komöödiate ajalukku erilise märgi maha jätta.

Esiteks astuvad Volkonski ja Bella pealkirja "2 neitsit" kandvas lavateoses publiku ette kahekesi. Teiseks on asjaosalised ka ise kahevahel, kuidas oma üllitist täpselt nimetada, kuna algselt ühe eriformaadilise *stand-up*-komöödiana planeeritud lavastus on osaliste sõnul ettevalmistuste käigus muutumas hoopis *sit-down*-tragöödiaks. Kolmandaks on esinejateks väga värvikad persoonid, keda pole koos laval nähtud juba üle kahekümne aasta.

Kurb ja naljakas. "Proovide käigus sai selgeks, et see on ääretult kurb etendus, kus kaks vanameest leinavad oma noorust," ütles Peeter Volkonski lavastuse kohta, kus ta heidab koos Bellaga pilgu mõlema isiklikesse minevikumälestustesse. Seda aga, et publik etenduse käigus naerutamata jääks, kindlasti ei juhtu.

"Nad ei tee proove tavapärases mõttes ja iga etendus tulebki teistsugune. Niipalju kui ma aga nendega produtseerimise käigus kokku olen saanud, on iga kord olnud ääretult naljakas," viitas lavastuse lustilisele olemusele produtsent Henrik Raave. Kindlasti saab lavastuses kuulda muusikat, samuti luulet ja proosat, on näha tantsu ning saab sellist nalja, et vahepeal on parem nii silmad kui kõrvad kinni katta.

Saladus kestab. Seda, mida nad laval täpselt tegema hakkavad, Volkonski ja Bella ei avalda – võimalik, et lõpuni pole see neile endilegi selge. Eelinfona on mehed öelnud, et nad on laval nemad ise, nad näitavad ennast ja oma aktiviseeritud mälestusi.

Põnevust kütab üles ainuüksi rekvisiitide list, mida Volkonski ning Bella etendustes kasutada plaanivad. "Vene akvalangisti mask ja toru, ratastool, serveerimislaud. Mensuur, süstlad, kaks klaasi piima, kõhulahtisti... Mida nad nendega teevad, ei tea. Aga niipalju, kui nad on vihjeid andnud, mis siin sündima hakkab, siis selle pealt võin öelda, et see on just see, mida ma tahaksingi näha," lisas Raave.

Intelligentne veidrus. Raave sõnul vajab nii Bella kui ka Volkonski lähenemine publikult intelligentset vastuvõtuvõimet. "Väga lihtne on neid maha kanda, öelda, et nad on labased parmud ja mingid imelikud tüübid, aga kui natukenegi süüvid, siis näed seal taga teist ja sügavamat plaani. Tegelikult on tegemist väga sügavalt erudeeritud härrastega, kes teevad asju väga peenelt ja nutikalt. Neil ei juhtu miski niisama," väitis Raave, kes on Bella ja Volkonski ühise lavaprojekti algataja.

Välja on reklaamitud, et lavastus "2 neitsit" taaselustab Bella ja Volkonski ühise valimiskampaania aastast 1994, kultusvideote valmimislood ning ka 1990ndate alguse sketšid, nagu meeste omavaheline abiellumine 1991. aastal, 23 aastat enne kooseluseadust. Täieliku ülevaate saamiseks tuleb etendusi kohapeale vaatama minna.

Ä Stand-Up
"2 neitsit" Peeter Volkonski ja Onu Bella aktiviseeritud mälestuste õhtu
Esietendus: 6.03 Võru kultuurimajas Kannel
Järgmised etendused: 7.03 Laagri City kontserdisaalis, 10.03 Viimsi Huvikeskuses, 13.03 Aruküla Rahvamajas, 14.03 Pärnu Kontserdimajas, 16.03 Vanemuise Kontserdimaja; 17.03 Tallinnas Vaba Laval
Piletid: 13–16 eurot
www.piletilevi.ee

6. märts 2015 PUHKEPÄEV
toimetaja Signe Sillasoo, tel 667 0218, e-post signe.sillasoo@aripaev.ee

TULEB

Ooperiaariad džässivõtmes

Täna õhtul kl 22 astuvad Tallinnas Teater NO99 Jazziklubis (Sakala 3) üles festivali Talvejazz raames Prantsuse multiinstrumentalistid Rémy Poulakis, Gérald Chevillon, Damien Sabatier ja Antonin Leymarie ehk kollektiiv Impérial Orphéon. Nad mängivad kokku tosinat instrumenti ja kutsuvad oma põnevale piireületavale ballile kuulama Brasiilia rütme, Bulgaaria horosid, sisenduslikku Aafrika gnawa muusikat ja Rossini ooperiaariad, mis on põimitud bändi kompositsioonidesse. Piletid: 8–10 eurot. Lisainfo: www.jazzkaar.ee.

Pühendus klassikutele. Kavas Vene, Gruusia, Saksa ja Eesti heliloojate teosed

KERSTI INNO
kaasautor (Klassikaraadio)

Eesti Riikliku Sümfooniaorkestri "Gurmee" sarjas toimub täna kontsert pealkirjaga "Pühendus" orkestri peadirigendi Neeme Järvi dirigeerimisel, kus kõlab erinevate rahvaste muusika.

Maestro Neeme Järvi selle hooaja kontserdikavades on rõhk eri rahvaste muusikal. Saksa, Gruusia, Vene ja Eesti heliloojate loomingut ühendav kontsert "Pühendus" on selle ilmekaimaks näiteks.

Pühendusi on sel kontserdil mitu. Meie jaoks olulisim kindlasti Eduard Tubin, kelle sünnist möödub juunis 110 aastat.

Üllatavad tantsuseaded. "Eduard Tubinal on palju toredaid eesti tantsuseadeid erinevatele koosseisudele, sealhulgas orkestrile. Rootsi kodanikuna näitas ta seega, et on pärit Eestist," sõnas Neeme Järvi.

Tubin kirjutas süite eesti tantsudest pärast Ungaris viibimist, kus ta tutvus lähemalt Bartóki ja Kodály muusika ja nende loominguprintsiipidega. See oli Tubina loomingus pöördelise tähtsusega, sest siitpeale kasutas ta rahvaviisi hoopis teistest põhimõtetest lähtudes kui varem. Rahvaviisi tavapärase tsiteerimise asemel sai tähtsaks sümfooniline arendusprintsiip.

Kontserdi kavas on kolm erinevat tantsusüiti. "Süit eesti tantsuviisidest" viiulile ja orkestrile on ERSO esiviiuli Arvo Leiburi lemmikpalad Tubina loomingust. "Seal on rahvamuusikat, lüürikat ja huumorit, see on heatujuline ja mänguline – väga arusaadav muusika," ütles Leibur. "Eduard Tubin armastas väga viiulit ja need eesti rahvalikus stiilis palad on igaüks isemoodi, pakkudes rõõmu ja vaheldust."

↑ **MAESTRO Neeme Järvi dirigeerimisel kõlab kontserdil "Pühendus" erinevate rahvaste muusika – teoseid on kavas Saksa, Gruusia, Eesti ja Vene heliloojatelt.** FOTO: HENDRIK OSULA / DELFI / EESTI AJALEHED

Klassika
"Pühendus"

6.03 kl 19 Tallinnas Estonia kontserdisaal
Piletid: 16–22 eurot
www.erso.ee

Pärlid autorite loomingust. Nimeka Gruusia helilooja David Toradze loomingust on kavas tema sümfoonia nr 2 "Nikortsminda kiituseks". Teose aluseks on 20. sajandi ühe olulisema ja mõjuvõimsama Gruusia poeedi Galaktion Tabidze poeem Lääne-Gruusias Ratši mägedes asuvast Nikortsminda katedraalist – 11. sajandil ehitatud arhitektuuripärlist.

Modernse ja koloriitse helikeelega sümfoonia on pühendatud Neeme Järvile, kelle juhatusel toimus ka teose esiettekanne 1970. aastal Moskvas Üleliiduliste Raadio Suure Sümfooniaorkestri esituses.

Igor Stravinski neoklassitsistlikus stiilis klaverikontserdis soleerib David Toradze poeg, maailma lavadel eriti Vene muusika interpretatsioonidega tähelepanu pälvinud Aleksandr Toradze, keda seob tihe koostöö paljude Põhja-Ameerika, Euroopa ja Venemaa tipporkestritega.

Saksa muusikast on kavas sümfooniliste poeemide ja ooperite suurmeistri Richard Straussi esimesi katsetusi ooperi vallas – armastusstseen ooperist "Tulepõud". Koos ERSOga musitseerivad kontserdil Eesti Muusika- ja Teatriakadeemia sümfooniaorkester ja Eesti Muusika- ja Teatriakadeemia naiskoor.

06.–12.03

ALATSKIVI LOSS
07.03 kl 19 **"Vahel harva, härmal aasal..."** Riho Sibul (vokaal, kitarr)
Lossi 1, Alatskivi

ABJA KULTUURIMAJA
06.03 kl 19 **Trio Contemp** (Ukraina)
Pärnu mnt 28, Abja-Paluoja

ANTSLA KULTUURI- JA SPORDIKESKUS
06.03 kl 19 **"Eesti kuningriik"** Jaanus Nõgisto, Tõnu Timm
Kooli tee 19, Antsla, Võrumaa

AVINURME KULTUURIKESKUS
07.03 kl 19 **Trio Contemp** (Ukraina)
Võidu 9, Avinurme, Ida-Virumaa

CAFÉ AMIGO
06.03 kl 23 **Terminaator**
07.03 kl 23 **Vallatud Vestid**
12.03 kl 23 **Bad Orange**
Viru väljak 4, Tallinn

F-HOONE
07.03 kl 18 **"Tudengijazz 2015"**
Telliskivi 60a, Tallinn

GENIALISTIDE KLUBI
07.03 kl 18 **Bombillaz**
Magasini 5, Tartu

HAAPSALU RAAMAT
06.03 kl 19 **"Vahel harva, härmal aasal..."** Riho Sibul (vokaal, kitarr)
Karja 6-2, Haapsalu, Läänemaa

KARLOVA TEATER
07.03 kl 19 **"Kaunimad laulud kinolinalt"** Kaunimate Aastate Vennaskond
08.03 kl 15 **"Kaunimad laulud kinolinalt"** Kaunimate Aastate Vennaskond
08.03 kl 18 **"Kaunimad laulud kinolinalt"** Kaunimate Aastate Vennaskond
09.03 kl 19 **"Kaunimad laulud kinolinalt"** Kaunimate Aastate Vennaskond
Tähe 66, Tartu

KURESSAARE KULTUURIKESKUS
12.03 kl 19 **"Essentsid. Ekstraktid"** Robert Jürjendal (kitarr), Doris Kareva (luule)
Tallinna 6, Kuressaare

KÕRGESSAARE VABA AJA KESKUS
08.03 kl 16 **"Eesti kuningriik"** Jaanus Nõgisto, Tõnu Timm
Kõpu tee 8, Kõrgessaare, Hiiu maakond

KÄRDLA KULTUURIKESKUS
06.03 kl 18 **"Georg Otsa laulud"** Kadri Kipper (sopran, Rahvusooper Estonia), Jassi Zahharov (bariton, Rahvusooper Estonia), Tarmo Eespere (klaver)
Rookopli 18, Kärdla

LASVA RAHVAMAJA
07.03 kl 19 **"Eesti kuningriik"** Jaanus Nõgisto, Tõnu Timm
Lasva, Võrumaa

LOO KULTUURIKESKUS
07.03 kl 19 **" Georg Otsa laulud"** Kadri Kipper (sopran, Rahvusooper Estonia), Jassi Zahharov (bariton, Rahvusooper Estonia), Tarmo Eespere (klaver)
Saha tee 7b, Loo alevik

LOUNGE24
09.03 kl 19 **Viljandi Guitar Trio**
Rävala puiestee 3, Tallinn

MOOSTE MÕIS
06.03 kl 19 **"Naistepäeva kontsert"** Tõnis Mägi
Mooste vald, Lõuna-Eesti

MUSTPEADE MAJA
12.03 kl 20 **Joel Remmel Trio**
Pikk 26, Tallinn

NEEME RAHVAMAJA
08.03 kl 16 **Trio Contemp** (Ukraina)
Neeme küla, Jõelähtme vald, Harjumaa

PAIDE KULTUURIKESKUS
08.03 kl 18 **"Naistepäevakontsert tordi ja veiniga. Georg Otsa laulud"** Kadri Kipper (sopran, Rahvusooper Estonia), Jassi Zahharov (bariton, Rahvusooper Estonia), Tarmo Eespere (klaver)
Pärnu 18, Paide, Järvamaa

PHILLY JOE'S
07.03 kl 22 **Tiit Lauk kvintett**
Tatari 4, Tallinn

PÄRIMUSMUUSIKA AIT
12.03 kl 13 **Päevane kontsertkohtumine: Jaan Tätte**
Tasuja pst 6, Viljandi

PÄRNU FOOKUS
06.03 kl 21 **"Tudengijazz 2015"** Quintet Collective, Meeting Point
Kuninga 1, Pärnu

ROCK CAFÈ
08.03 kl 19 **Black Label Society** (USA)
Tartu mnt 80d, Tallinn

TARTU JAZZ CLUB
06.03 kl 21 **Bombillaz**
12.03 kl 20 & **Mart Soo & Kulgejad**
Ülikooli 20, Tartu

TEATER NO99
06.03 kl 22 **Jazzklubi: Impérial Orphéon**
Sakala 3, Tallinn

VALGA MUUSIKAKOOL
12.03 kl 18 **Trio Contemp** (Ukraina)
Kesk 22, Valga

TALLINNA ÕPETAJATE MAJA, Raekoja plats 14, tel 615 5161
info@opetajatemaja.ee • www.opetajatemaja.ee
9 ruumi (28–267 m²) konverentside, koolituste, kursuste, firmapidude, vastuvõttude, sünnipäevade, pulmade korraldamiseks ja muude sündmuste tähistamiseks. Lisaks saab tellida meelelahutusliku ürituse või meeskonnakoolituse.
Hinna sees: pabertahvel, markerid, grafoprojektor, ekraan, wifi, klaver.
Lisatasu eest: dataprojektor, sülearvuti, heli- ja videokonverentsi tehnika.
Lisateenus: toitlustamine, ruumikujundus, lilleseade, muusika, valgustehnika.

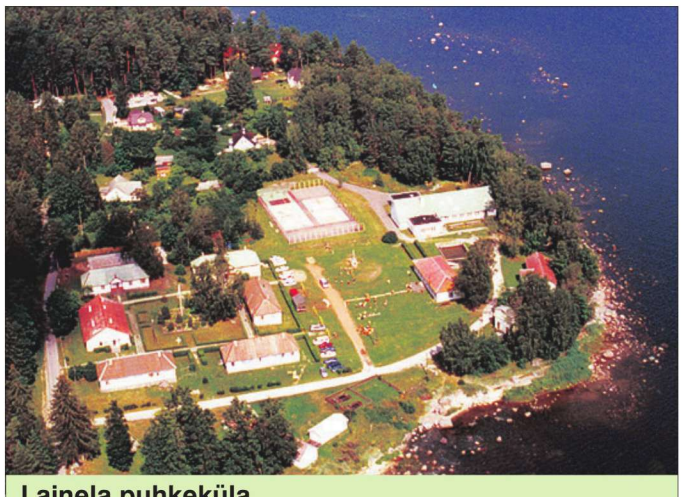

Lainela puhkeküla
Neeme tee 70, Käsmu, Vihula vald, tel 508 9110
lainela.puhkekyla@gmail.com, www.lainela.ee
180 kohta köögi ja dušiga majakestes mere ääres.Territoorium 3 ha.
Piiramatu telkimisala. P–R soodushinnad. Küsige pakkumist!

PUHKEPÄEV 6. märts 2015
toimetaja Signe Sillasoo, tel 667 0218, e-post signe.sillasoo@aripaev.ee

DVD

Idülllilise pereelu telgitagused

Päeval, mil nad oleks pidanud tähistama oma viiendat pulma-aastapäeva, annab Nick Dunne (Ben Affleck) teada oma abikaasa Amy (Rosamund Pike) kadumisest. Juhtumi ümber kihama lööv meediatsirkus ja üha kahtlustavam suhtumine võimuesindajate poolt tingib peatselt selle, et Nick on ametivõimudele valetanud rohkem kordi, kui ta järge pidada suudab. Tema veider käitumine muudab ta oma naise kadumise peamiseks kahtlusaluseks. "GONE GIRL", DVD SAADAVAL APOLLOS

EDETABEL

Apollo filmide TOP

1. Mandariinid
2. Lumekuninganna ja igavene talv
3. Kuidas taltsutada lohet 2
4. Saja-aastane, kes hüppas aknast välja ja kadus
5. Saja sammu teekond

06.–12.03

EKRAAN

"Chappie"
E kl 12.15; R kl 17.15; L kl 19.30; K kl 20.00; P kl 20.30; E, T, N kl 21.15; R, L kl 22.00
"Lammas Shaun. Film"
L, P kl 11.00; K kl 11.15; N kl 12.00; P kl 12.45; R, L kl 15.15; E, T kl 17.00
"Naabripoiss"
T kl 12.30; R kl 14.45; E kl 17.15; K kl 21.00
"Teine parim hotell terves Indias"
E kl 12.45; L kl 15.30; T kl 16.45; K kl 18.30; R kl 19.00
"1944"
eesti k: R, L kl 13.00; K kl 13.15, 15.30, 17.45; N kl 14.00, 16.45; P, E, T kl 14.45; L kl 17.15; E, T kl 19.00; R, P kl 19.45
"6 kangelast"
eesti k: P kl 10.45; L kl 11.15
"Fookus"
K kl 11.20; T kl 12.15; P kl 13.00; R kl 16.45; E, T kl 19.15; L kl 20.00; N kl 20.45
"Kingsman: Salateenistus"
N kl 13.45; R, E kl 21.30
"Paddingtoni seiklused"
eesti k: R kl 12.45; L kl 13.30, 18.00; K kl 13.45; T kl 14.30; P, E kl 15.15; N kl 16.30
"Viiskümmend halli varjundit"
K kl 15.45; T kl 21.30; L kl 22.15
Bolshoi Ballett: "Romeo ja Julia"
P kl 17.00
"Tuhkatriinu"
N kl 18.30
"Vehkleja"
eesti k: N kl 19.00
Riia 14, Tartu

SOLARIS KINO

"12 kuud. Uus muinasjutt"
R, E–N kl 15.10; L, P kl 11.30, 16.20
"Naabripoiss"
R, E, T kl 14.40, 19.30, 22.15; L, P kl 12.10, 19.30, 22.20; K kl 19.30, 22.15; N kl 14.40, 19.30, 21.50
"Chappie"
R, E–K kl 12.30, 18.15, 21.30; L, P kl 13.40, 19.45, 22.15; N kl 12.30, 16.50, 22.10
"Lammas Shaun. Film"
R, E, T kl 12.00, 13.15, 15.15, 17.15, 19.40; L, P kl 10.50, 12.00, 14.00, 16.00, 18.00; K kl 12.00, 13.15, 15.15, 17.15; N kl 11.50, 14.00, 16.00, 18.00
"Teine parim hotell terves Indias"
R, E–K kl 14.45, 19.40, 20.50; L, P kl 14.20, 19.00, 21.40; N kl 14.15, 19.20, 22.10
"Siiski veel Alice"
R, E–N kl 17.10; L, P kl 19.40
"Fookus"
R, E,T kl 17.20, 22.00; L, P kl 18.30, 22.30; K, N kl 17.20, 19.40
"Annie"
R, E–N kl 12.10; L, P kl 13.50
"1944"
R, E–K kl 12.30, 17.20, 19.15; L, P kl 13.10, 17.30, 20.00; N kl 12.00, 19.30
"Ameerika snaiper"
R–N kl 21.50
"Kingsman: Salateenistus"
R, E–N kl 16.50, 21.45; L, P kl 17.15, 21.45
"Viiskümmend halli varjundit"
R, E, T kl 16.45, 19.20; L, P kl 11.15, 16.20, 19.50; K kl 15.00, 20.40; N kl 16.45, 22.00
"Paddingtoni seiklused"
eesti k: R, E–N kl 12.30, 14.40, 16.45; L, P kl 11.20, 13.30, 15.40
"Imiteerimismäng"
R, E–N kl 14.45, 19.20; L, P kl 17.10
"Metsik"
L, P kl 14.30
"Jupiteri tõus"
3D: L, P kl 17.00
"Kõiksuse teooria"
R, E–N kl 12.10; L, P kl 11.50
"Lindmees ehk (võhiklikkuse ootamatu voorus)"
R, E, T kl 21.40; L, P kl 20.45; K, N kl 22.00
"6 kangelast"
3D eesti k: R, E–N kl 14.30; L, P kl 15.00; 2D eesti k: R, E–N kl 12.15; L, P kl 12.45
"Vehkleja"
N kl 20.00
Estonia pst 9, Tallinn

Komejant hotellis. Taaskohtumine

KAROLIINA VASLI
kaasautor (Ohtuleht)

Judi Dench võib julgelt kinnitada, et vanus on vaid number passis, vitaalne näitlejatar jätkab karjääri – teda näeb nüüd teravmeelses komöödias "Teine parim hotell terves Indias".

Kui kolme aasta eest jõudis kinodesse film "Parim hotell terves Indias", vaatasid kriitikud sellele esiti viltu – vananevad staarid ja liiga lihtne stsenaarium. Ent see oli vaid esmane hinnang, film võitis kohe vaatajate südamed ning juba täna võib Eesti kinolinadel näha linateose järge "Teine parim hotell terves Indias".

"Retro" on välistatud. Pealkiri viitab majutusasutusele, millest unistab lootusetu optimist Sonny (Dev Patel), kes on hädas oma jõuvarude ning aja planeerimisega, sest lisaks kavandatavale uuele hotellile on ukse ees ka pulmad kauni Sunainaga (Tina Desai).

Pulmaeelses saginas on hetkel vaba üks tuba, mis tekitab peavalu kahele väikese vahega saabunud külastajale (Richard Gere ja Tamsin Greig), kellest

Komöödia
"Teine parim hotell terves Indias"
Režissöör: John Madden
Osades: Richard Gere, Bill Nighy, Maggie Smith, Dev Patel, Judi Dench, Celia Imrie jt
Filmi pikkus: 2 h 2 min
Kinodes alates: 6.03

← **FILMIS** teevad kaasa sellised staarid nagu Judi Dench, Richard Gere, Celia Imrie (pildil), Maggie Smith jt. FOTO: TOOTJA

Sonny ainult talle teadaolevatel põhjustel näib eelistavat üht.

Filmi peaosatäitjad tekitavad kinosõprades kindlasti jällenägemisrõõmu. Võtkem või Judi Dench, kes mängis James Bondi filmides Briti salateenistuse juhti nimega M. Tundub ilmselt üllatav, et tegelikult on Dench juba 80aastane.

Hiljutises intervjuus ajalehele The Telegraph ütles ta, et antud India-filmide võlu ongi see, et need saadavad vanemale põlvkonnale sõnumi, et neid on vara maha kanda. "Vanus ei loe mitte midagi. Loeb ikkagi su sihikindlus avastada kogu aeg midagi uut," rõhutas Dench ning märkis, et vihkab sõnu "pensionipõlv" ja "vana". "Minu majas neid kasutada ei või. Samuti on välistatud "retro"," kinnitas ta leheveergudel.

Bollywood *vs.* Hollywood. Denchiga üheealine on ka Maggie Smith, kes ennekõike tuntud sarjast "Downton Abbey". Mainitud väärikate filmistaaride kõrval on Bill Nighy ja Richard Gere lausa poisikesed – 65aastased. Noore-mat põlvkonda esindavad filmis Dev Patel ja Tina Desai. Neist esimene saavutas ülemaailmse kuulsuse viis aastat tagasi filmis "Rentslimiljonär", kus ta kehastas agulist pärit noormeest, kes võidab saate "Kes tahab saada miljonäriks?".

Väljaandele Metro ütles ta hotelli-filmide kohta, et võtteplatsil oli sama lõbus kui ekraaniloos endas. "Võtted olid Indias. Kas mind tunti seal näitlejana ära? Ei, ega seal on esikohal ikka Bollywoodi staarid. Mina teen nende meelest alternatiivset kino."

PRIVILEEG
AINULT ÄRIPÄEVA LUGEJALE
PRIVILEEG ON EKSKLUSIIVNE OSTUKESKKOND JUST SINULE, ÄRIPÄEVA LUGEJALE. VAATA PAKKUMISI WWW.PRIVILEEG.EE

Privileegi pakkumised naistepäevaks!

Teid ootab eksklusiivne valik unikaalseid tooteid ja teenuseid + kingiideed!

Šveitsi kõrgkvaliteetsed tervisetooted Swiss Nahrin'ilt!
Tervis on meie elu kalleim vara. Šveitsi pereettevõte Nahrin on seda teadnud juba alates asutamisest 1954. aastal, luues laias valikus loodustooteid.

Hitid õllede maailmameistrivõistlustelt!
Millised õlled ikkagi on maailma parimad? Privileegil on au esitleda: Birra Menabrea Lager, Birra Menabrea Amber ja Birra Menabrea Strong õlu.
Tähelepanu! Tegemist on alkoholiga. Alkohol võib kahjustada teie tervist.

Komplekt 4 elegantse veiniga Eesti Vabariigi aastapäevaks!
Avastage elegantsed veinid, millega presidendihärra on kostitanud Eesti Vabariigi pidulikul aastapäeval oma külalisi.
Tähelepanu! Tegemist on alkoholiga. Alkohol võib kahjustada teie tervist.

Kast veini Dogajolo Toscano veinimõisast.
Sommeljee Anna-Liisa Sesmin koos Itaalia kvaliteetveinimõisa Carpinetoga esitleb: komplekteeri kast kolme erineva lemmikveiniga. **Otse maaletoojalt!**
Tähelepanu! Tegemist on alkoholiga. Alkohol võib kahjustada teie tervist.

Seedritoodete komplektid – immuunsuse heaks!
Kaunis klaaspudelis seedriseemne õli mitmes erinevas komplektis – tervislik delikatess Siberist.
Teie tervise heaks!

Stiilsed Dammanni tee aksessuaarid.
Kuidas võita külmal ajal sõpru ja mõjutada inimesi?
Stiilsed Dammanni tee aksessuaarid võivad saada siin teie salarelvaks.

Kingitus Sulle, sest sa oled KALLIS!
Especha teedega on lihtne teistele head soovida. Lisaks on see kink ka supertervislik.

Südantsoojendavad YAKU TEDDY KARUD ja alpakavillast sallid!
TEDDY KARU on ideaalne südamlik kingitus oma armsamale, emale, õele, sõbrale ja on väga populaarne Jaapanis, Ameerikas ning Saksamaal.

Vaadake kõiki pakkumisi: www.privileeg.ee

6. märts 2015 **PUHKEPÄEV**
toimetaja Signe Sillasoo, tel 667 0218, e-post signe.sillasoo@aripaev.ee

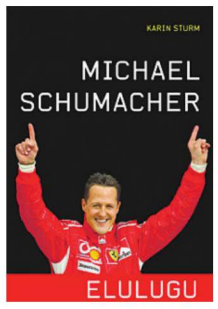

RAAMAT

Legend vormelirajalt

"Ma ei saa ju asju, mida ma väga meelsasti teen, jätta tegemata ainuüksi sellepärast, et seejuures võib midagi juhtuda," on öelnud Michael Schumacher. Tema traagiline suusaõnnetus 2013. aasta detsembris šokeerib maailma. Tundub lausa saatuse iroonia, et seitsmekordne vormel 1 maailmameister, kes on tormilistest võidukihutamistest sama hästi kui vigastusteta välja tulnud, perekondlikul väljasõidul Alpides suusatades õnnetult kukub. Motospordiajakirjanik Karin Sturm kuulub juba üle 30 aasta vormel 1 maailma ja tunneb Michael Schumacherit tema karjääri algusaegadest. Elulooraamatus kirjeldab ta Schumacheri eluteed, annab sõna sportlase kaasteelistele ning tutvustab teda ka isiklikumast küljest.
"MICHAEL SCHUMACHER. ELULUGU", AUTOR: KARIN STRUM

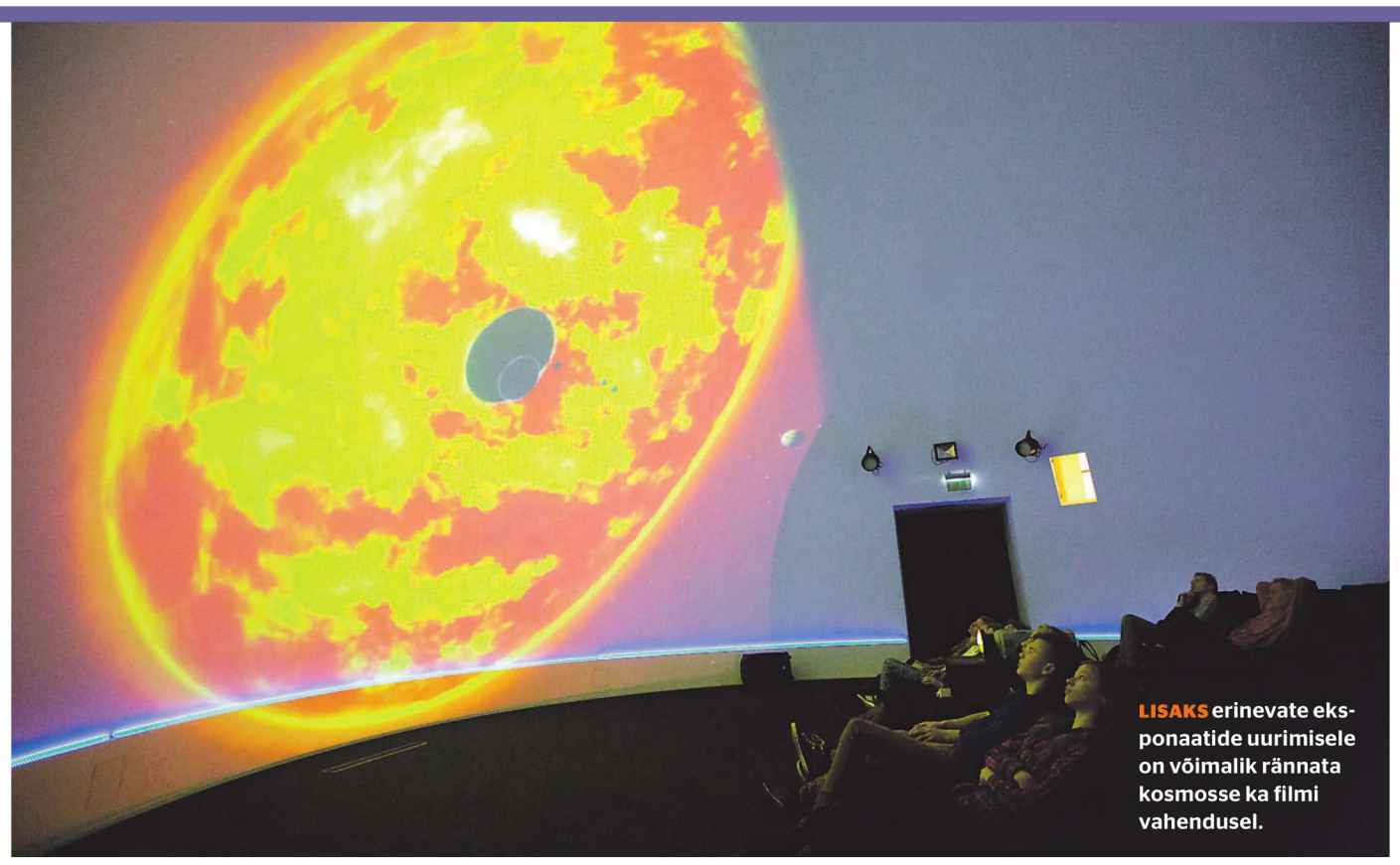

LISAKS erinevate eksponaatide uurimisele on võimalik rännata kosmosse ka filmi vahendusel.

Peaaegu kosmoses, aga mitte päris. Reis orbitaaljaama ISS pardale

MERILIN METS
kaasautor

Tallinna linna endises elektrijaamas asuv Energia Avastuskeskus rõõmustab külastajaid uue näitusega "Kosmose kõla", mis tutvustab maailmaruumi, virmaliste laulu, tähtede helikõla ning aitab avastada ka universumi saladusi.

Tegemist on Austrias välja töötatud kosmosehelide näitusega, mille avamisega tähistab Energia Avastuskeskus Eesti liitumist Euroopa Kosmoseagentuuriga.

Terve keskuse läbivaks märksõnaks võib pidada interaktiivsust. Erand pole ka "Kosmose kõla" näitus, mis kuulub vahetuvate ekspositsioonide programmi. Külastajad saavad vajutada nii mõnelegi nupule ning jälgida, mida see endaga kaasa toob.

Hetk astronaudina. Selliselt saab näiteks käima panna meeleoluka video kosmosejaama ISS igapäevaelust. 455 tonni kaaluv ISS on kõige suurem ja keerukam orbitaaljaam, mis kunagi ehitatud.

Alates 2000. aastast pidevalt mehitatud jaamas teeb teadustööd kuus astronauti Ameerika Ühendriikidest, Venemaalt, Jaapanist, Kanadast ja Euroopast. Muu hulgas näeb videolõigust, kuidas teadustöötajad toidu kätte saamiseks konservikarpe niiöelda õhus taga ajavad või enda lõbustamiseks vabalt ringi hõljuvaid apelsinitükke suuga kinni püüda üritavad.

Interaktiivsuse põhirõhk antud näituse puhul lasub kindlasti kosmosekapsli stardisimulatsioonil, kus saab reaalselt tajuda kosmoselaeva stardihetke.

← **ASTRONAUTIDE** skafander on nagu omaette väike kosmosejaam, mille töökorras olekut kontrollitakse hoolega enne kosmosesse lendu. FOTOD: ENERGIA AVASTUSKESKUS

Selleks tuleb lihtsalt siseneda kapslisse, vajutada järjekordselt nupule, panna pähe kõrvaklapid ning istuda näiliselt mugavasse tooli, mis mõne hetke pärast enam nii mugav ehk ei tundugi. Kosmoselaeva start pole mingi naljaasi.

Võttes ette "helilise jalutuskäigu" läbi valge koridori, on võimalik kuulata helikatkendeid kaks aastat kestvalt astronautide baastreeningult.

Astronaudiks saamise eeltingimuste kohaselt peab kandidaat olema kõrgharidusega, vähemalt kolmeaastase töökogemusega teadlane, insener, arst või vähemalt 500 lennutunniga piloot. Lisaks nõutakse head füüsilist ja vaimset vormi.

Maailmaruumi imed. Lisaväärtusena kaasneb näitusega Energia avastuskeskuse enda poolt kokku pandud planetaariumifilm "Tähetolm ja Päikese pere", mis viib vaatajad kaheksateistkümneks minutiks avakosmosesse ning tutvustab lühidalt ja lihtsas vormis päikesesüsteemi.

Värvilisse tähesärasse sukeldudes kaotab igapäevane reaalsus hetkeks oma tähtsuse ning maailmaruumi avarus lummab oma võluga jäägitult.

Välgudemonstratsioon. Kuna "Kosmose kõla" vaatamiseks/kuulamiseks ei kulu kohe kindlasti tervet päeva, tasub lisaks uudistada muudki keskuse poolt pakutavat. Omaette elamuse annab välgudemonstratsioon, mis leiab aset iga päev kell 14.00 ja 17.30 ning millest keskuses viibijaid läbi valjuhääldi teavitatakse.

Lõppude lõpuks – unikaalse tööstusmälestisena on kunagine elektrijaam juba iseenesest omaette vaatamisväärsus. Samas hoones asus aastatel 1993–1998 Energeetikamuuseum, mis oli Energia Avastuskeskuse eelkäijaks.

Teadus
"Kosmose kõla"
Energia Avastuskeskus,
Põhja pst 29, Tallinn
Näitus on **avatud kuni 1.09**
www.energiakeskus.ee

Tasub teada
Raske õppustel, kergem kosmoses

Nullgravitatsiooni on võimalik lisaks kosmosele kogeda ka Maal, see luuakse sügavates veebasseinides, kus astronaudid harjutavad missioonil vajaminevaid liigutusi.
Kuna astronautide iga liigutus peab isegi suure pinge all olema täpne, harjutatakse visalt. Vene instruktoreid kardetakse eriti just nende karmi treeningmeetodi pärast.
Kosmoselaeva stardi ja maandumise ajal kogevad astronaudid tohutut kiirendust, simultaanselt peavad nad läbi viima keerulisi tehnilisi protseduure. Siinkohal tuleb appi tsentrifugaaltreening, mis meeskonna vajalikeks toiminguteks ette valmistab.
Viimane ruum, kuhu astronaudid enne kosmoselaeva pardale minekut sisenevad, on legendaarne valge ruum, kus viiakse läbi lõplik skafandri kontroll.

06.–12.03

ADAMSON-ERICU MUUSEUM
"100 aastat kunstiharidust Tallinnas. EKA emeriitprofessorite looming", kuni 22.03
Püsiekspositsioon: "Kunstnik Adamson-Eric (1902–1968)"
Lühike jalg 3, Tallinn

DRAAKONI GALERII
Pille-Riin Jaik, kuni 14.03
Pikk 18, Tallinn

EESTI MAANTEEMUUSEUM
Püsiekspositsioon: "Tee ajalugu!", "Teeaeg"
Varbuse, Kanepi vald, Põlva maakond

EESTI RAHVA MUUSEUMI NÄITUSEMAJA
"Külal külas/Küläl küläh", kuni 15.03
"Keeleteadlane Paul Ariste 110", kuni 02.05
"Karu, Õ ja Joškin kot", Soome-Ugri brändinäitus, kuni 31.05
"Pronksspiraalidest vaselisteni", kuni 30.08
"Traditsioon? Inspiratsioon! Inspiratsioonillikad ja mälumaastikud" Kärt Summatavet, kuni 31.08
Püsinäitus: "EESTI. Maa, rahvas, kultuur"
J. Kuperjanovi 9, Tartu

EESTI RAHVA MUUSEUMI POSTIMUUSEUM
"Armastuskirjad", kuni 31.05
Püsinäitus: "Iga ukseni päikeses ja sajus. Eesti rahvuslik postiametkond 90. Postis keelatud kaup"
Rüütli 15, Tartu

EESTI TARBEKUNSTI- JA DISAINIMUUSEUM
"Definitsioonid", Mare Saare, kuni 22.03
"Scripta Manent V. "Nimed, sõnad, nõiamärgid" 4x(4+4)x4 = noor Eesti luule", kuni 10.05
Püsinäitus: "Ajamustrid 3"
Lai 17, Tallinn

HAUS GALERII
Kärt Hammer, kuni 27.03
Uus 17, Tallinn

HIIUMAA MUUSEUM – PIKK MAJA
"Hiiumaastik", kuni 15.03
Püsinäitus: "Kalevivabrikuaegne Kärdla"
Vabrikuväljak 8, Kärdla

HOBUSEPEA GALERII
"Eesti Kunstiakdeemia Graafika osakond", kuni 30.03
Hobusepea 2, Tallinn

KADRIORU KUNSTIMUUSEUM
"Lux Aeterna. Itaalia kunst Leedu ja Eesti kogudest", kuni 15.03
Weizenbergi 37, Tallinn

KIEK IN DE KÖK
"Pil(t)k läbi aja" Tallinna hävinud keskaegsete linnakindlustuste vaateid kunstis, kuni 31.12
Komandandi tee 2, Tallinn

KONDASE KESKUS
"Eesti pastoraal" Arnold Laugus, kuni 31.03
Püsinäitus: Paul Kondase maalid
Pikk 8, Viljandi

KUMU
"Richard Kaljo. Lood graafikas ja kirjades", kuni 15.03
"Tartu sõpruskond ja Ülo Sooster", kuni 29.03
"Eesti graafika ajalugu 1860–1944", kuni 26.04
"Surm ja ilu. Gootika kaasaegses kunstis ja visuaalkultuuris", kuni 10.05
Püsiväljapanek: Eesti kunsti klassika 18. sajandi algusest Teise maailmasõja lõpuni. Eesti kunst Teise maailmasõja lõpust taasiseseisvumiseni
Weizenbergi 34 / Valge 1, Tallinn

LENNUSADAM
"Ujub või upub" Näitus loodusjõududest, laevadest ja mereajaloost, kuni 26.07
Allveelaev "Lembit", vesilennukid, paadid ja jahid
Vesilennuki 6, Tallinn

NIGULISTE MUUSEUM
"Rode altar lähivaates", kuni 31.12
Püsiväljapanek: "Kirikukunst 13.–18. sajandist", "Hõbedakamber: gildide, tsunftide, Mustpeade vennaskonna ja kiriku hõbevarad"
Niguliste 3, Tallinn

PAIDE KULTUURIKESKUS
"Akvarell- leidlike võimaluste kunst II", kuni 31.03
Pärnu 18, Paide

PÄRNU LINNAGALERII RAEKOJAS
Aleksandr Tishkov, Alina Orav ja Francesco Rosso. Maal, 3D illusioonid, installatsioon, animatsioon, 11.03–02.04
Uus 4, Pärnu

TALLINNA KUNSTIHOONE GALERII
"Muusika on ülim" Lola Liivat, maalinäitus, kuni 15.03
Vabaduse väljak 6, Tallinn

TALLINNA KUNSTIHOONE
"Tundmatu Evald Okas", 11.03–12.04
Vabaduse väljak 8, Tallinn

TARTU KUNSTIMAJA
Olev Subbi, 12.03–05.04
Andres Sütevaka, 12.03–05.04
Maarja Nurk, 12.03–05.04
Vanemuise 26, Tartu

TARTU KUNSTIMUUSEUM
"Minu Poola. Mäletamisest ja unustamisest", kuni 29.03
Raekoja plats 18, Tartu

TARTU MÄNGUASJAMUUSEUM
"...ja muud loomad" Birute Petrauskaite valmistatud omanäolised rohuloomad, kuni 15.03
Püsiväljapanek: Nukud ja mänguasjad, millega lapsed on läbi aegade siinmail mänginud. Lisaks on väljas kunstnikunukud ning maailma rahvaste traditsioonilised mänguasjad ja suveniirnukud, Eesti filminukud
Lutsu 8, Tartu

UUE KUNSTI MUUSEUM
"Järjepidevus ja uudsus – Eesti kaasaegne maalikunst" Eesti Maalikunstnike Liidu ülevaatenäitus, 12.03–12.04
"Anna uus elu: Disain. III" taaskasutusteemaline näitus, kuni 19.04
Esplanaadi 10, Pärnu

NAABRI JUURES

Soome arhitektuur erinevatel dekaadidel

Linnaruumist huvitatutel tasuks Helsingit külastades astuda läbi Soome Arhitektuurimuuseumist. Seal saab tutvuda kahe väljapanekuga – esimene tutvustab põhjanaabrite arhitektuuri aastatel 1900–1970 ning teine põnevaid kohti linnaruumis erinevates Euroopa riikides. Pilet: 4–8 eurot. Lisainfo: www.mfa.fi.

PUHKEPÄEV 6. märts 2015
toimetaja Raul Mee, tel 667 0132, e-post raul.mee@aripaev.ee

Sõbrad tulid pöialt hoidma

ANDRAS KRALLA
andras.kralla@aripaev.ee

Eelmise pühapäeva õhtul tulid paljud ettevõtjad oma silmaga vaatama reformierakonna valimispidu hotellis Palace. Oravad võõrustasid tähtsaid külalisi lahkelt ja särasilmselt.

↑ **ENDINE** riigikogu liige ja nüüd ettevõtluses tegutsev Jaanus Rahumägi (vasakul) vestleb kunagi kinnisvarafirma Arco Vara tüürinud Richard Tomingasega.

→ **VALIMISED** võidukalt lõpetanud peaminister Taavi Rõivas ja ettevõtjast olümpiakomitee president Neinar Seli.

↑ **ALATI** heatujuline ettevõtja Joakim Helenius (paremal) ja halbade uudiste spetsialist Jürgen Ligi.

↑ **ETTEVÕTJA** Märt Vooglaid on Reformierakonna peol külaline tõenäoliselt igal aastal. Seekord jäi ta fotole europarlamendi saadik Kaja Kallasega.

Kampaania kehtib 31. märtsini 2015. a. CO_2 emissioon 139–329 g/km, keskmine kütusekulu 5,3–14,0 l/100km.

AS Silberauto on Eesti Olümpiakomitee toetaja.

www.jeep.ee

Jeep Cherokee ja Grand Cherokee on talialadel alati parimad. Silberauto usaldab nende maasturite sobivust Eesti muutlikkusse talve nii väga, et annab igale uue Cherokee ja Grand Cherokee ostjale 2500 eurot Jeep® auhinnaraha juba boonusena ette.

Valima pead vaid, kuidas oma 2500 € Jeep® raha kasutad:

- Lase olemasolev sõiduk tasuta hinnata ja lisa Jeep® raha tagasiostuhinnale
- Vali Jeep® raha väärtuses lisavarustust
- Jäta Jeep® raha korraliste hoolduste katteks kuni läbisõiduni 130 000 km
- Soeta autole lisagarantii

SILBERAUTO

Silberauto Eesti AS Jeep® esindused: Tallinn • Peterburi tee 50a • Tartu • Ringtee 61 • Pärnu • Riia mnt. 231a • Jõhvi • Jaama 42a • Viljandi • Pargi 3b • Rakvere • Haljala tee 1, Tõrremäe • Kuressaare • Tallinna 82b • www.jeep.ee • Jeep® on FCA US LLC registreeritud kaubamärk.

Jeep®

SOPHISTICATED LIVING

Mööblisalong

Sophisticated Living *Elegantne Elustiil*

Pärnu mnt 238, Tallinn
Järve kaubanduskeskus, 0 korrus

KABUUM

Kõik tellimused

-15%

diivanid, nurgadiivanid, diivanvoodid, voodid, tumbad, tugitoolid, madratsid, padjad

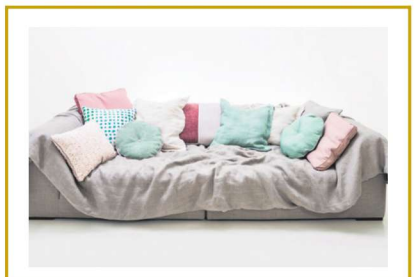

Töötame iga päev **10.00** kuni **20.00**

Info tel 670 3838 või mob 59 123 822

Vaata ka: facebook.com/elegantneelustiil

www.sophisticated.ee • www.sophisticated-living.de

Äripäev Reede, 6. märts 2015
nr 44 (5171) 3 eurot

ISSN 1406-2585
9 771406 258005

KIKAS®
Korralik kõhutäis!®

Minu südames sa elad!

Isuäratav Kikase kanašnitsel on alati käeulatuses.

Kaunist naistepäeva!

www.kikas.ee facebook/kikaseesti